

การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

โดย

นายวรารุช ช่างชัย

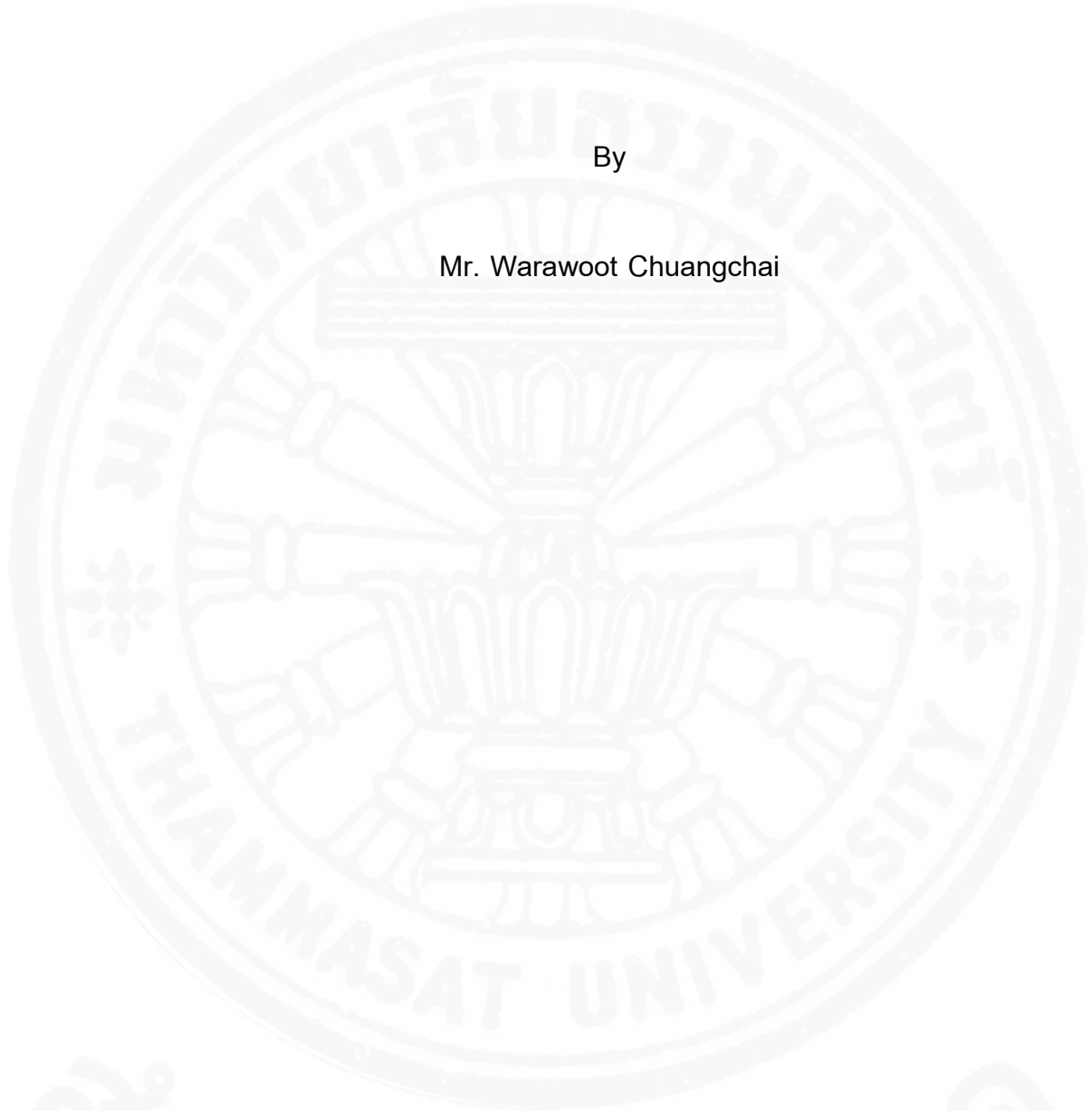

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมภายในมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการออกแบบนิทรรศการศิลป์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2553

Activity for Cultural Tourism: A Case Study of
Tha Chang - Tha Phra Chan

By

Mr. Warawoot Chuangchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Interior Architecture
Department of Interior Architecture
Faculty of Architecture and Planning
Thammasat University

2010

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นายวรารุณ ช่างชัย

เรื่อง

การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมภายในมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2553

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงฉนิศร์ พิมลเสถียร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ จันทนี เพชรานนท์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ศรา สุขชัย)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติรักษ์ ประเสริฐสุข)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีชุมชนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม ร่วมสื่อสาร เล่าเรื่องราว ผ่านพฤติกรรม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประชากรตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าช้าง ท่าวัง และท่าพระจันทร์ ทุกครัวเรือน ทั้งสิ้นจำนวนประมาณ 215 ครัวเรือน และกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ที่เข้ามาใช้พื้นที่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มบุคคลที่สัญจรผ่าน นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกลุ่มพระสงฆ์ เป็นต้น

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกใช้แบบสังเกตการณ์ ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ด้วยการบันทึกภาพถ่าย และการรังวัด ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน ได้แก่ หม่อมหลวงวัลวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสูง ในช่วงหลังใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยทำการแจกแบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้งานประจำทุกครัวเรือน ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาเพียงจำนวน 50 ชุด และทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวจำนวน 400 ชุด ซึ่งคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้อย่างสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) ณ ความคลาดเคลื่อน 0.5% กำหนดการสุ่มโดยสุ่มตามสัดส่วนเวลา แบ่งเป็นช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) และช่วงวันหยุด (วันเสาร์ และวันอาทิตย์) ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชนจำนวน 22 คน และบุคคลสำคัญ 3 ท่าน ได้แก่ นายภูวดล สายเสมา เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร นายสมชัย เริ่มตระกูล ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ และนายสมจอง รองแก้ว ผู้นำชุมชนท่าวัง

วิเคราะห์ข้อมูล โดยช่วงแรกทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเภทของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม จากนั้นทำการศึกษาค่าความสัมพันธ์ทางเนื้อหาระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม รวบรวมความถี่จากค่าความสัมพันธ์ที่มากที่สุด 5 อันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม นำมาแทนค่าคะแนน โดยค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 5 คะแนน ค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 4 คะแนน

และค่าความถี่ที่มีค่าเป็นอันดับที่ 3 4 และ 5 ให้คะแนน 3 2 และ 1 ตามลำดับ จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนทุกคู่กิจกรรม และสภาพแวดล้อม จัดลำดับผลคะแนน เพื่อสรุปเป็นผลเบื้องต้นถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ในขณะที่ช่วงหลังใช้การวิเคราะห์ผลด้วยระบบสถิติร้อยละ โดยเริ่มจากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของชุมชนกับกิจกรรม และความต้องการของชุมชนกับสภาพแวดล้อม เพื่อหาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และการเข้าใช้พื้นที่ของสภาพแวดล้อม รวมถึงศึกษาความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรมของชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยโดย กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 31 กิจกรรม ใน 6 ประเภทของกิจกรรม ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 23 สภาพแวดล้อม ใน 4 ประเภทของสภาพแวดล้อม กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมรถรางชมเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 5.97) และมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 7.22) รวมถึงมีความต้องการจัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัด แนวน้อยยุคมากที่สุด (ร้อยละ 25.25) ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้งานประจำ มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมลอยกระทงมากที่สุด (ร้อยละ 6.51) และมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุดด้วยเช่นกัน (ร้อยละ 7.69) รวมถึงมีความต้องการจัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัด แนวน้อยยุคมากที่สุด (ร้อยละ 23.29) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน มีความต้องการจัดกิจกรรมเทศกาลลอยกระทง และการเดินรถรางชมเมือง ครอบคลุมพื้นที่ท่าพระจันทร์ ลานคนเมือง ตลอดจนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในแนวย้อนยุค ที่สื่อถึงความเป็นไทย

Abstract

This quantitative research, Activity for Cultural Tourism: A Case Study of Tha Chang - Tha Phra Chan, aims to present the design of cultural tourism activities which are constructed and presented by the participation of the community and to analyze the correlation between activities, environment, and community's need effecting to cultural tourism of the community.

Research population consist of 215 households in Tha Chang, Tha Wang, and Tha Phra Chan who are community's population and outside visitors such as students, Thai tourism, foreigner tourism, and ecclesiastic group.

Research instrument are observation, questionnaire, and interview guideline. Data gathering started by 2 times site observation by photography and the site survey. Secondly, the researcher interviewed M.L. Wanvipha Boorutrattanapan, Associate Professor Jirapha Woraseangsuk, and the others. Thirdly, the researcher used questionnaire for collecting data from 50 households and 400 outside visitors which were research samples. The sample's size, 400 outside visitors calculated by Taro Yamane's concept at 0.05 significant level and were collected by time proportion selection of a week. Lastly, the researcher interviewed the 25 famous people of the community; 22 community's population and 3 readers such as Mr. Poowadol Saisema, Mr. Somchai Reamtrakool, and Mr. Somjong Rongkeaw.

Data analyzing started by types of activities and environment analysis and correlation analysis between contents of activities and environment. Secondly, the researcher analyzed the activities by the frequency ranking and statistical analysis. Percentage and correlation were main statistics which had been used for data analyzation.

The research results pointed that there were 31 activities in 6 types of activities and 23 environments in 4 types of environments which effected to the cultural tourism. The activities which outside tourism group need most were site seeing (5.97%), resting in Thammasat University (7.22%), traditional activities especially festival and Thai spirit activities (25.25%). The community's population need Loy Kratong festival (6.51%),

resting in Thammasat University (7.69%) and traditional activities especially festival and Thai spirit activities (23.29%). Moreover, the correlation reflected that activities, environment, and community's need correlated with cultural tourism's activities. The activities which should exhibit in these areas are Loy Kratong festival, site seeing, and resting in Thammasat University.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนทางด้านโอกาส และงบประมาณ ในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์จาก บริษัท แรนด์ดอล์ฟ เกรดีไซน์ จำกัด และงบประมาณในการศึกษา จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขอขอบพระคุณ เป็น อย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ จันทนี เพชรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงธนิศร์ พิมลเสถียร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อาจารย์ศรา สุชียศ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ วีระปรียากร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดการศึกษา

ขอขอบพระคุณ มล.วัลวิภา บุญขจรตันพันธ์ นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 สถาบันไทยคดี ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข คณะสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำหรับการให้สัมภาษณ์ นายภูวดล สายเสมา เจ้าหน้าที่ ฝึกอบรม สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร นายสมชัย เริ่มตระกูล ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ นายสมจอง รongแก้ว ผู้นำชุมชนท่าวัง และชาวชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณา สละเวลาให้ความคิดเห็น การตอบแบบสอบถาม การให้สัมภาษณ์ รวมทั้งการประสานงานภายใน ชุมชนเป็นอย่างดี

วรารุช ช่างชัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(9)
สารบัญภาพประกอบ	(11)
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 จุดมุ่งหมายในการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 ขั้นตอนในการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
2. การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ชุมชนท่าพระจันทร์	10
2.2 กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	17
2.3 สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.	17
2.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	22

2.5	โครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณ ชุมชนท่าพระจันทร์	27
2.6	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	29
2.7	กฎบัตรริโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่งมรดก วัฒนธรรม	32
3.	ระเบียบวิธีวิจัย	39
3.1	วิธีการวิจัย.....	39
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
3.4	วิธีเก็บข้อมูล	41
3.5	วิเคราะห์ข้อมูล	53
3.6	ตัวแปรการวิจัย	54
3.7	ขั้นตอนในการวิจัย.....	57
4.	วิเคราะห์ข้อมูล	59
4.1	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม.....	63
4.2	วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน.....	83
4.3	ประเด็นทางด้านกลุ่มประชากร	105
5.	สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ	111
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	111
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	112
5.3	แนวทางการจัดการงบประมาณ.....	157
5.4	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	158
5.5	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	158

บรรณานุกรม.....	159
-----------------	-----

ภาคผนวก

ก. แบบสังเกตการณ์ ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	163
ข. แบบสัมภาษณ์กิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	164
ค. แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความต้องการชุมชน ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ (กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว)	165
ง. แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความต้องการชุมชน ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ (กลุ่มผู้ใช้งานประจำ).....	169
ประวัติการศึกษา.....	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อกำหนดท้องถิ่นภายในกรุงเทพมหานคร	31
3.1	ประเด็นในการเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์.....	43
3.2	สัมภาษณ์ชุมชน.....	48
3.3	ประเด็นในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์.....	49
3.4	การแปลงนิยาม	55
3.5	ขั้นตอนการวิจัย และช่วงเวลา.....	58
4.1	กิจกรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์	59
4.2	สภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	62
4.3	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม.....	78
4.4	แทนค่าคะแนนเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม.	81
4.5	ผลการแทนค่าคะแนนเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม.....	82
4.6	คำร้อยละ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	84
4.7	คำร้อยละ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	88
4.8	คำร้อยละ ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	93
4.9	คำร้อยละ ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	96
4.10	คำร้อยละ ความต้องการรูปแบบการจัดแสดง ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	101
4.11	คำร้อยละ ความต้องการรูปแบบการจัดแสดง ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	104
4.12	ลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	106
4.13	ลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	108
5.1	สรุปประเด็นสำคัญในการออกแบบ.....	120
5.2	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณถนนพระจันทร์.....	125
5.3	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่าพระจันทร์.....	130
5.4	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณถนนมหาธาตุ.....	135
5.5	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง.....	139
5.6	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณซอยนคร - ซอยมหาธาตุ.....	143

5.7	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่ามหาราช.....	147
5.8	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่าช้าง.....	152
5.9	ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณพื้นที่ริมน้ำ.....	156

สำนักหอสมุด

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1.1	ทัศนียภาพบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์หลังปรับปรุง โครงการแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.....	2
1.2	ผังบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์หลังการปรับปรุง โครงการแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.....	2
1.3	ขอบเขตการวิจัย บริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	4
1.4	ขั้นตอนในการวิจัย	6
2.1	แนวร่นอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา.....	29
2.2	พื้นที่ภายใต้ข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร.....	30
3.1	กิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	42
3.2	กรอบแนวคิด	54
3.3	กรอบการวิจัย.....	56
4.1	ตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์....	64
4.2	ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	86
4.3	ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	90
4.4	ความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	92
4.5	ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว.....	95
4.6	ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	98
4.7	ความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ.....	99
4.8	ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน.	100
5.1	เสนอแนะผังพื้น ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	119
5.2	แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....	121
5.3	เสนอแนะผังพื้นบริเวณถนนพระจันทร์.....	122
5.4	ลักษณะกิจกรรมบริเวณถนนพระจันทร์.....	123

5.5	รูปตัดถนนพระจันทร์.....	124
5.6	เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่าพระจันทร์.....	127
5.7	ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์.....	128
5.8	รูปตัดบริเวณท่าพระจันทร์.....	129
5.9	เสนอแนะผังพื้นบริเวณถนนมหาราช.....	132
5.10	ลักษณะกิจกรรมบริเวณถนนมหาราช.....	133
5.11	รูปตัดบริเวณถนนมหาราช.....	134
5.12	เสนอแนะผังพื้นบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง.....	137
5.13	ลักษณะกิจกรรมบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง.....	138
5.14	เสนอแนะผังพื้นบริเวณซอยนคร - ซอยมหาธาตุ.....	141
5.15	ลักษณะกิจกรรมบริเวณซอยนคร - ซอยมหาธาตุ.....	142
5.16	เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่ามหาราช.....	145
5.17	ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่ามหาราช.....	146
5.18	เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่าช้าง.....	149
5.19	ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่าช้าง.....	158
5.20	รูปตัดบริเวณท่าช้าง.....	151
5.21	เสนอแนะผังพื้นบริเวณพื้นที่ริมน้ำ.....	154
5.22	ลักษณะกิจกรรมบริเวณพื้นที่ริมน้ำ.....	155

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

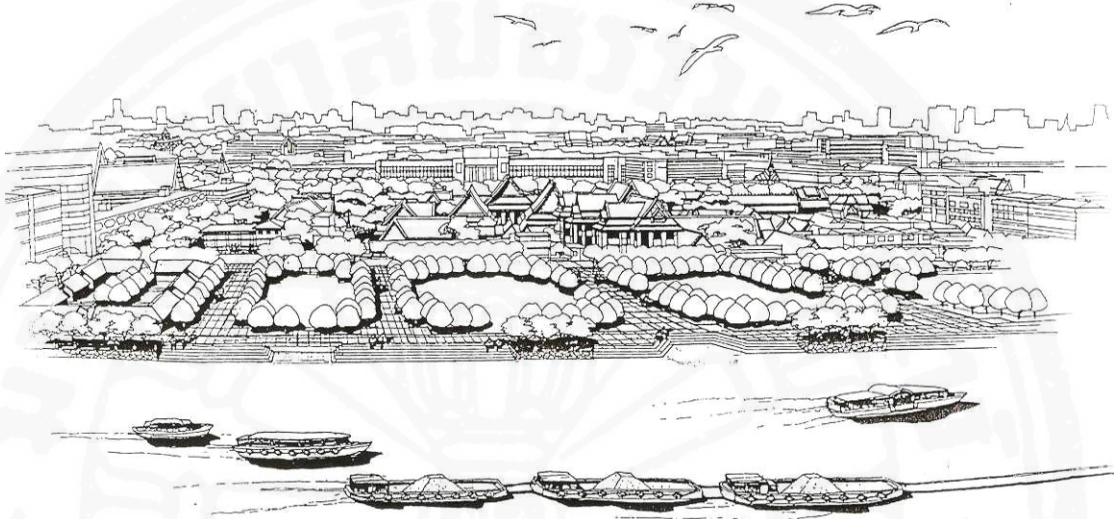
พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน และการสร้างเมือง อยู่ในพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน เขตเมืองเก่า เป็นบริเวณที่ใกล้พระบรมมหาราชวัง และเป็นพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ถือได้ว่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม ชุมชนมีศักยภาพมากในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่พื้นที่หลายส่วนภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ รวมถึงย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เป็นพื้นที่ที่ยังมีข้อด้อยในหลายด้าน เช่น ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทรุดโทรม ทัศนียภาพไม่เรียบร้อย ไม่น่ามอง เป็นต้น ต่างสะท้อนถึงความเสื่อมถอย และลดบทบาทโดยรวมของชุมชนลง (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543, น. 1-3)

ดังโครงการปรับปรุงย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ในแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ เสนอสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยบริษัท ชินครอนกรุ๊ป จำกัด ที่ภาพรวมของโครงการให้หรือถอนอาคารเก่าออกทั้งหมด รวมถึงท่าเรือ คงเหลือไว้แต่อาคารอนุรักษ์บริเวณท่าช้าง ท่าเรือ 2 แห่ง คือ ท่าพระจันทร์ และท่าช้าง ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นสวนสาธารณะ เพื่อเปิดมุมมองริมน้ำไม่ให้เกิดบังทัศนียภาพ อีกทั้งข้อคิดเห็นในการดำเนินโครงการข้อหนึ่งกล่าวอีกว่า การดำเนินการตามโครงการจะมีผลกระทบต่อกระเทือนต่อชุมชน และอาจเป็นอุปสรรคต่อโครงการ (บริษัท ชินครอนกรุ๊ป จำกัด, 2538, น. 241-242) กล่าวคือ โครงการข้างต้นมีผลให้หรือชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สร้างผลกระทบต่อทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนโดยตรง

งานวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์นี้ นำเสนอความน่าสนใจของการจัดกิจกรรมที่มีชุมชนร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ร่วมสื่อสารเล่าเรื่องราวผ่านพฤติกรรม วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และยังคงมีชีวิตเคลื่อนไหวสืบทอดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สามารถส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ให้มีบทบาททางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

ภาพที่ 1.1

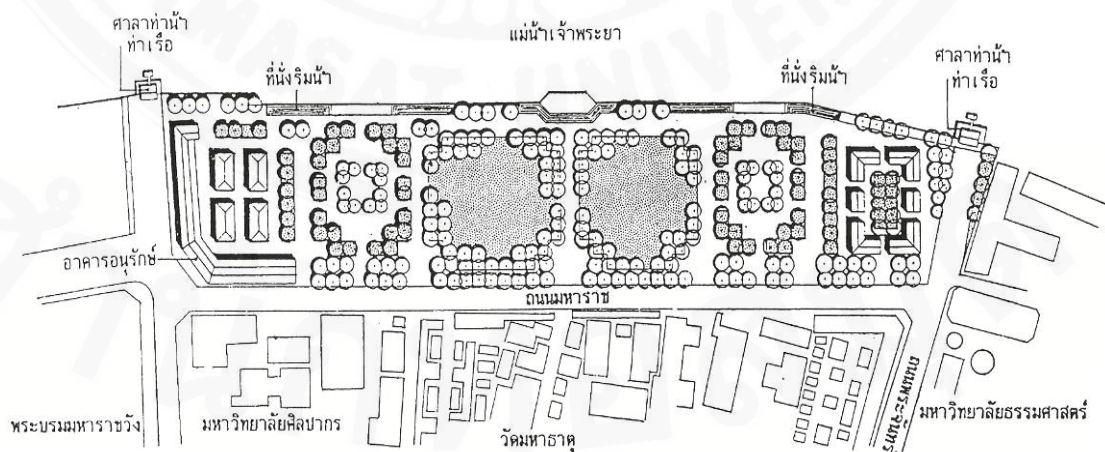
ทัศนียภาพบริเวณท่าช้าง - ท่าพระจันทร์หลังปรับปรุง โครงการแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์
และพัฒนากองรัตนโกสินทร์

ที่มา: บริษัท ชินครอนกรุ๊ป จำกัด, 2538, น. 112.

ภาพที่ 1.2

ผังบริเวณท่าช้าง - ท่าพระจันทร์หลังการปรับปรุง โครงการแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์
และพัฒนากองรัตนโกสินทร์

ที่มา: บริษัท ชินครอนกรุ๊ป จำกัด, 2538, น. 113.

1.2 จุดมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

- 1) กำหนดให้ขอบเขตของพื้นที่การวิจัย คือ ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดย

ทิศเหนือ ติดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทิศใต้ ติดราชนาวิสิมโสร

ทิศตะวันออก ติดวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร

ทิศตะวันตก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา

รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 38,000 ตารางเมตร

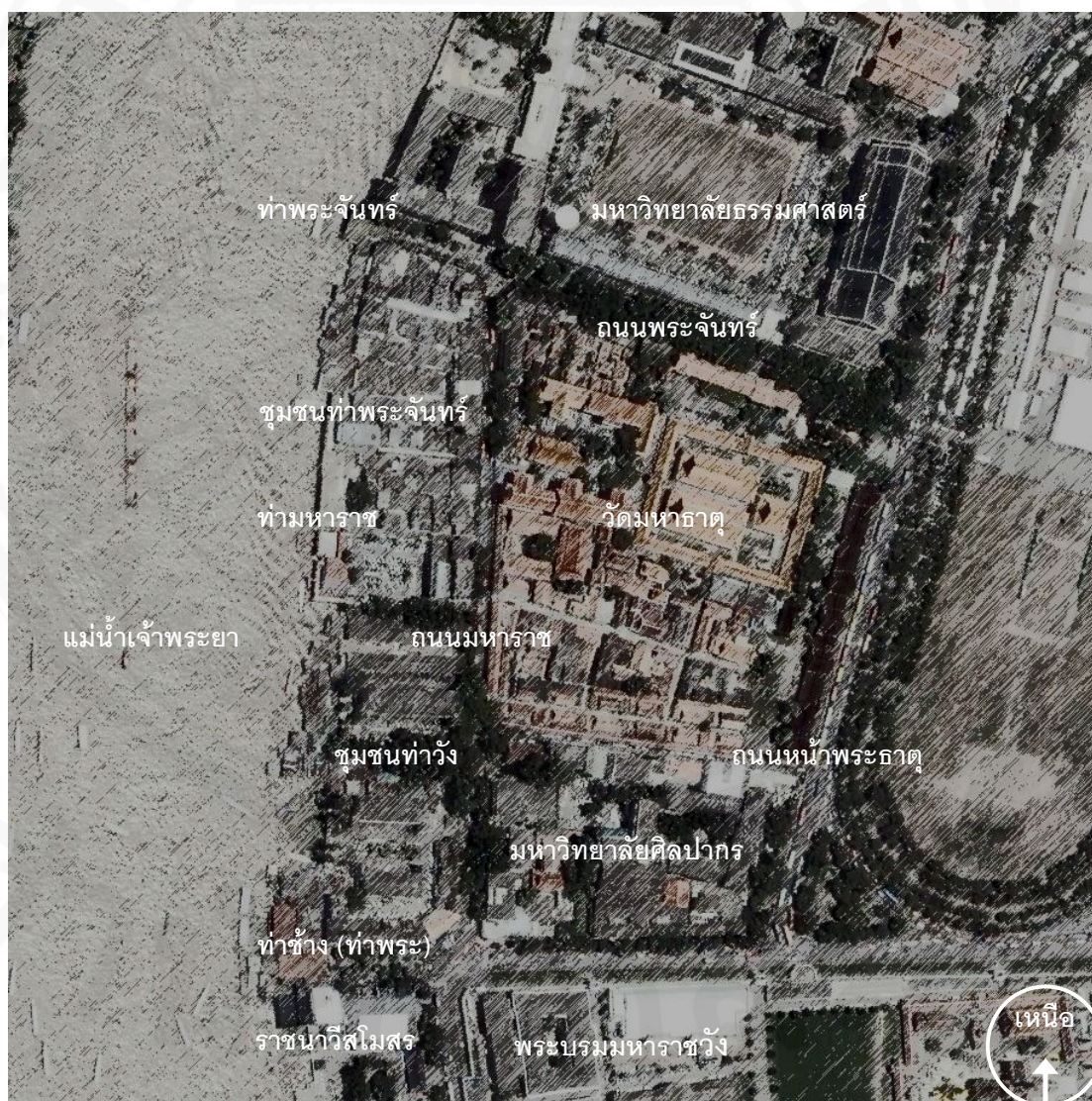
- 2) การวิจัยนี้จะศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัด

กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนเท่านั้น

3) การวิจัยนี้จะมุ่งเน้นการเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน

ภาพที่ 1.3

ขอบเขตการวิจัย ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

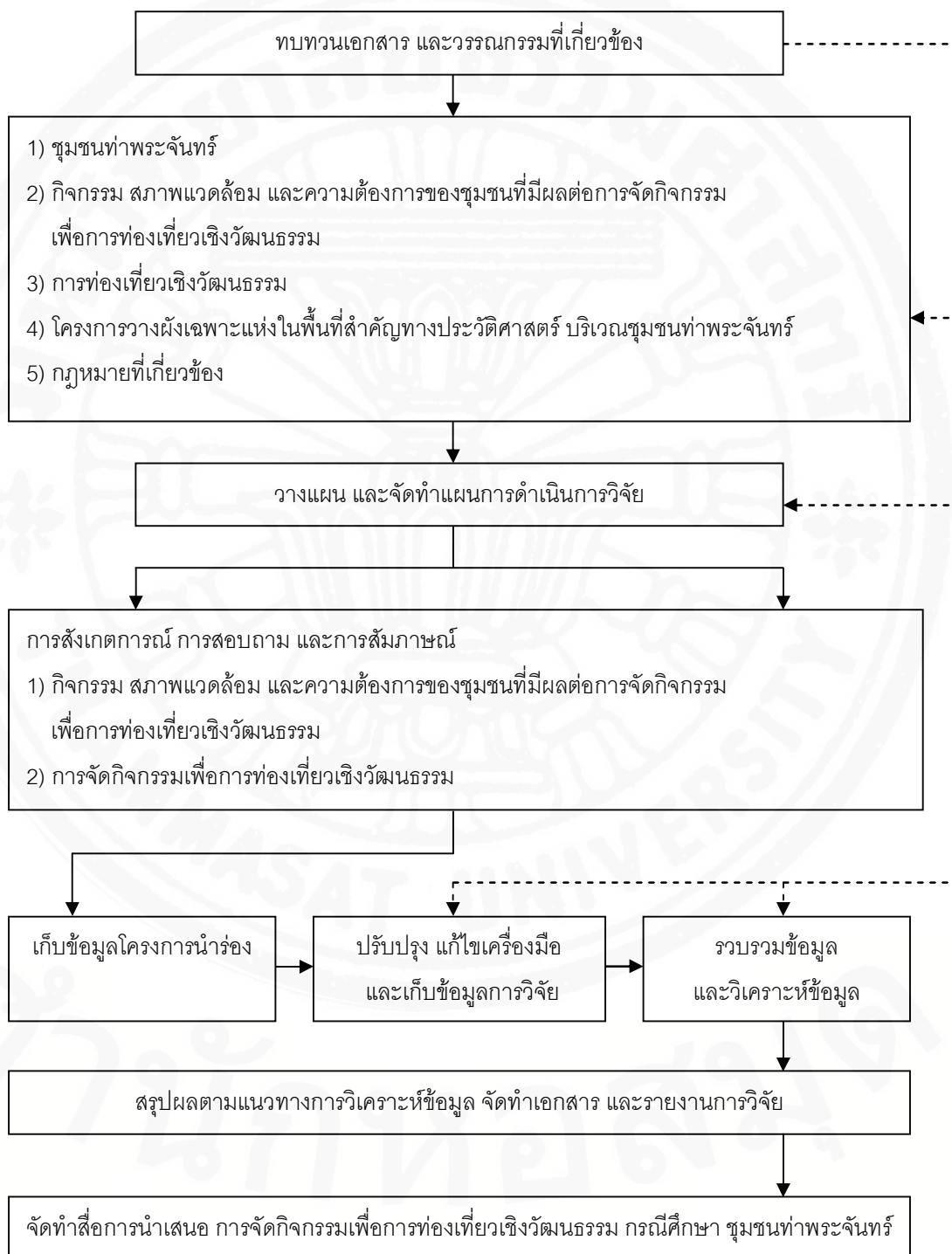
1.5 ขั้นตอนในการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัย เริ่มจากการทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษา กิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากนั้นจึงจัดทำแผนดำเนินการวิจัย เพื่อกำหนดระยะเวลาในการทำงานวิจัย พร้อมทั้งเตรียมเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการวิจัยนี้ได้เลือกใช้เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่ แบบสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

การเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตการณ์จะดำเนินการพร้อมแผนที่ เป็นการเก็บข้อมูลทางด้านกายภาพต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งการบันทึกภาพถ่าย และการรังวัด โดยใช้วิธีการรังวัดในมาตราส่วน 1 : 1 กล่าวคือ การวัดจากสถานที่จริงในประเด็นสำคัญของพื้นที่สาธารณะ พื้นที่เปิดโล่งภายในชุมชน เช่น ทางเดินเท้า ถนน ลานโล่ง เป็นต้น ในส่วนพื้นที่ซึ่งไม่สามารถทำการรังวัดได้ จะใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจากภาพถ่าย โดยอ้างอิงจากระยะจริงที่ได้ทำการรังวัดแล้ว ในขณะที่แบบสอบถาม จะเป็นการเก็บข้อมูลจากคนในพื้นที่ และผู้เข้าใช้พื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อเป็นการสนับสนุนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม ในขณะที่แบบสัมภาษณ์ เน้นการเก็บข้อมูลในส่วนเนื้อหาจากบุคคลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน และบุคคลที่มีหน้าที่ดูแลพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

จากนั้นเตรียมเครื่องมือเพื่อทำการทดลองเก็บข้อมูลนำร่อง นำผลที่ได้มาศึกษา พร้อมปรับแก้เครื่องมือ และทำการเก็บข้อมูลอีกครั้ง โดยทำการเก็บข้อมูลตามแผนดำเนินงานการวิจัยที่ได้วางไว้ รวบรวมผลข้อมูลที่ได้เพื่อจัดกลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์นี้จะทำการวิเคราะห์ทางระบบสถิติโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละเข้าช่วย เพื่อความชัดเจนของผลการวิจัยยิ่งขึ้น ตลอดการดำเนินงานวิจัย ได้มีการทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ในช่วงวางแผนดำเนินการวิจัย ช่วงปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือก่อนการเก็บข้อมูลตามแผนดำเนินงานการวิจัย และช่วงรวบรวมข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาข้อค้นพบที่น่าสนใจจากข้อมูลที่ได้ จากนั้นจึงทำการสรุปผลการวิจัย จัดทำรายงาน รวมถึงสื่อการนำเสนอ และนำเสนอผลการวิจัยกับคณะกรรมการ

ภาพที่ 1.4
ขั้นตอนในการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์สำหรับผู้วิจัย

- 1) เรียนรู้กิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2) เรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประโยชน์สำหรับผู้ให้บริการ และนักท่องเที่ยว

- 1) สนับสนุนความต้องการของผู้ใช้บริการภายในพื้นที่ได้มากขึ้น ปลอดภัย และเข้าถึงการใช้บริการของผู้พิการได้มากขึ้น
 - 2) ได้รับความรู้ และข้อมูลเพิ่มขึ้นจากการนำเสนอความเป็นวิถีชีวิตชุมชน
- ประโยชน์สำหรับชุมชน และสังคม

- 1) ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตรงตามความต้องการของคนในชุมชน และปฏิบัติได้จริง
- 2) เกิดการมีส่วนร่วมภายในชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มากขึ้น
- 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นมหานครที่มีความโดดเด่นในด้านศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดกิจกรรม หมายถึง การสื่อสาร เพื่อนำเสนอข้อมูล ผลงาน ด้วยวัสดุ สิ่งของ อุปกรณ์ กิจกรรม หรือสภาพแวดล้อม ที่มีความสัมพันธ์กันในแต่ละเรื่อง มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน และออกแบบที่เร้าความสนใจให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการดู การฟัง การสังเกต การจับต้อง หรือการทดลองด้วยสื่อที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ ของจริง หุ่นจำลอง ป้ายนิเทศ เป็นต้น กิจกรรม เช่น การประกวด การแข่งขัน การบรรยาย การสาธิต การอภิปราย และการตอบคำถาม เป็นต้น และสภาพแวดล้อม เช่น งานวัด งานเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น (ธีรศักดิ์ อัครบรรพ, 2537, น. 75)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คน หรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น นำเสนอให้เห็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิต หรือความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ชุมชน อันสามารถเห็นได้จากพฤติกรรม ผลงานศิลปกรรม ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนความเชื่อ และความรู้ความสามารถในการทำมาหากิน หรือการประกอบอาชีพ รวมถึงการนำเสนอโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานที่เคารพนับถือกันในกลุ่มชนนั้น ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจ ในวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ อีกทั้งต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคล วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นให้น้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมสามารถได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ และการจ้างงาน อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 283 และมหาวิทยาลัยมหิดล, 2550, น. 17)

ในการวิจัยนี้จะไม่ใช้คำว่า เกาะรัตนโกสินทร์ เนื่องจากรัชกาลที่ 1 ทรงสถาปนาราชธานีนาม กรุงเทพมหานครบรรทัดรัตนโกสินทร์ฯ โดยครอบคลุมอาณาเขตพื้นที่ทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีลักษณะทำให้เป็นเมืองอกแตก และล้อมรอบด้วยคลองคูเมืองที่เป็นคลองขุด ซึ่งเป็นลักษณะผังเมืองโบราณ ซึ่งไม่ใช่เกาะที่มีแม่น้ำล้อมรอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะใช้คำว่า กรุงรัตนโกสินทร์แทน (สำนักพิมพ์สารคดี, 2548, น. 11)

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากโครงการศึกษา งานวิจัย เอกสาร วิชาการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ ดังนี้

2.1 ชุมชนท่าพระจันทร์

2.1.1 ความหมายของชุมชน

2.1.2 ความหมายของวัฒนธรรม

2.1.3 ความเป็นมาของชุมชนท่าพระจันทร์

2.2 กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3 สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.1 ประเภทของสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.1 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.2 แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.3 หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.4 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.6 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.5 โครงการวางผังเฉพาะแห่ง ในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณ ชุมชนท่า

พระจันทร์

2.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.7 กฎบัตรอโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม

2.1 ชุมชนท่าพระจันทร์

2.1.1 ความหมายของชุมชน

ชุมชน หมายถึง หมู่ชน หรือกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) เป็นสถานที่ซึ่งให้ทางเลือกในการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายแก่คนในชุมชน สามารถแสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรม หรือการกระทำ ซึ่งมีการสืบทอดต่อกันมา กลายเป็นคุณค่าทางสังคม โดยสามารถมองชุมชนได้ใน 3 สถานะ คือ

1) หน่วยของถิ่นที่อยู่ โดยชุมชนจะเกิดได้จากสถานที่ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ มีเส้นทางคมนาคมผ่าน ลักษณะทางภูมิศาสตร์จะมีอิทธิพลต่อชีวิตคนในชุมชน มนุษย์จะปรับ และแปลงกายภาพของชุมชนตามความต้องการ ค่านิยม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน

2) หน่วยของการจัดองค์กรทางสังคม (social organization unit) โดยชุมชนจะถูกมองว่าเป็นระบบสังคมที่ประกอบไปด้วย การถ่ายทอดลักษณะทางวัฒนธรรม ให้แก่สมาชิกใหม่ของสังคม การควบคุมทางสังคม การมีส่วนร่วมในสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) หน่วยทางจิตใจ และวัฒนธรรม (psycho cultural unit) คือ ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเป็นความผูกพันร่วมกันของคนอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ที่ทำให้คนมีความรู้สึกว่าเป็นคนพื้นถิ่น เกิดความรู้สึกยึดเหนี่ยว และมั่นคง ซึ่งถ้าชุมชนขาดจุดนี้แล้ว จะทำให้เกิดปัญหาและความไม่สงบทางสังคม ทำให้เกิดการควบคุมทางสังคมได้ลำบาก

ชุมชนในแง่ของสังคมวิทยา จะให้ความสำคัญกับคน หรือบุคคลในการเป็นกลไกหลักของชุมชนที่ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน และการครอบครองพื้นที่หนึ่ง เพื่อเข้าไปจัดการ และแบ่งปันทรัพยากรในพื้นที่ให้กับคน หรือชุมชนจนเกิดเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ มีการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชนที่เป็นทางการ และไม่ใชทางการ เป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มต้นชีวิต กิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน โดยชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดการสืบทอดต่อกันมา (Poplin, 1972)

2.1.2 ความหมายของวัฒนธรรม

(วิระ บำรุงรักษา, มปป.) วัฒนธรรม เป็นคำที่เกิดขึ้นในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้มองเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ โดยมาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือ “Culture” ซึ่งในตอนแรกพระมหากษัตริย์ แห่งวัดมหาธาตุ ได้แปลคำนี้ว่า ภูมิธรรม แต่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงสังเกตเห็นว่าคำว่า ภูมิธรรม มีความหมายค่อนข้างคงที่ พระองค์ท่านทรงมีความประสงค์ให้คำนี้มีความหมายในลักษณะเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทรงแปลใหม่เป็นวัฒนธรรม และได้มีการนำมาใช้สืบต่อมาจนปัจจุบัน ซึ่ง “Culture” นี้มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “Cultura” มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง อธิบายได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความเจริญอกงาม ส่วนคำว่า วัฒนธรรม เป็นคำสมาสระหว่างบาลีสันสกฤต มาจากคำว่า วัฒนธรรม ที่มีความหมายว่า เจริญอกงาม รุ่งเรือง ส่วนคำว่า ธรรม ในที่นี้หมายถึง กฎ ระเบียบหรือข้อปฏิบัติ ซึ่งเมื่อรวมความแล้วคำว่า วัฒนธรรม น่าจะหมายถึง ความเป็นระเบียบ หรือข้อปฏิบัติที่ทำให้เจริญรุ่งเรือง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีผู้รู้ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม อย่างหลากหลายยิ่งไม่ว่าในต่างประเทศ หรือในประเทศ

ใน พ.ร.บ. วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ส่วนความหมาย “วัฒนธรรม” ตามแนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน สามารถแก้ไขและซาบซึ่งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรส รับปรุง แก้ไข จนถือว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและได้ใช้เป็นเครื่องมือ หรือเป็นแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคม นอกจากนี้ วัฒนธรรมคือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับปรุงและรักษาไว้ให้เจริญอกงาม วัฒนธรรมเกิดจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ๆ ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น และในปี พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมาย วัฒนธรรมว่าหมายถึง ความเจริญอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสม

และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถ เรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตรกรรมและผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรรักษาไว้ค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้างเอตทัคคะ และแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (the way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบแล้ว ต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข และกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษา หรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

ยังมีข้อคิดเห็นของพระยาอนุมานราชชนนีเกี่ยวกับวัฒนธรรม ที่น่าสนใจหลายประการ คือ ท่านว่า วัฒนธรรมของชนชาติใด เมื่อมีความเจริญสืบทอดกันมานาน แล้วหยุดชะงัก ไม่มีการริเริ่มสร้างสรรค์โดยนำสิ่งใหม่มาเพิ่มหรือต่อชีวิตให้แก่สิ่งเก่า เพื่อให้การวิวัฒนาการต่อไป สิ่งนั้นก็จะมีเสื่อมลง หรือแม้จะมีการนำสิ่งใหม่มาเพิ่มเติม แต่ไม่รู้จักสลัดสิ่งเก่าในส่วนที่ไม่เหมาะสมกับยุคสมัยออก ก็จะทำให้เกิดการอึดอัดเคลื่อนไหวไม่สะดวก หรือหากนำสิ่งใหม่พอกสิ่งเก่าจนหนาเกินไป ผู้ที่เกิดใหม่ก็จะเกิดความรู้สึกเบื่อ เห็นว่ารุ่มร่าม และจะเกิดการปฏิเสธทั้งหมด วัฒนธรรมไม่ว่าของชนชาติใด ย่อมคลี่คลายเป็นวิวัฒนาการไปตามเงื่อนไขที่มีอยู่ และเมื่อมีการติดต่อกับวัฒนธรรมกันระหว่างชาติต่าง ๆ วัฒนธรรมย่อมมีการปะปนกันมากขึ้น จนเกิดเป็นวัฒนธรรมสากล ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่แรง และต้องแข่งขันกัน ถ้าชาติใดไม่รับไว้ ก็อาจเป็นอันตรายในแง่ที่ว่าแข่งกับความเจริญของโลกที่รุดหน้ารวดเร็วไปไม่ทัน แต่การรับเอาวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมสากลที่เวลานี้หากเกินพอดีก็อาจจะถอนรากวัฒนธรรมเดิมของตนอันเป็นส่วนสำคัญที่คุ้มกันอันตรายและเป็นความเจริญของชาติมาเป็นเวลาช้านานหลายปีให้กร่อนและค่อย ๆ หมดไป ในที่สุดก็จะทำให้หมดบุคลิกลักษณะ ไม่มีรากฐานแห่งชาติของตนต่อไป เพราะวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ชาติ จะต้องเป็นวัฒนธรรมที่มีรากหยั่งลึก และมีอาการเคลื่อนไหวให้เป็นความเจริญก้าวหน้า ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เปรียบได้กับต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านสาขาได้กว้างขวางก็เพราะมี

รากหยั่งลึก จึงไม่ไค่นง่าย ๆ แต่รากลึกอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีส่วนอื่น ๆ ของต้นไม้ทำหน้าที่ ประสานสัมพันธ์เพื่อรับอากาศ แสงแดดและอาหารอื่นจากภายนอกมาด้วย ต้นไม้จึงจะ เจริญเติบโต เช่นเดียวกับวัฒนธรรม ที่อาจต้องรับวัฒนธรรมสากลไว้ เพื่อแทรกซึมหล่อเลี้ยง วัฒนธรรมเดิมของตนให้ก้าวหน้าไปตามสมัย ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาวัฒนธรรมเดิมหรือ รากฐานของตนไว้ เพื่อให้เกิดความสมดุลจึงจะเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ ซึ่งตรงนี้ก็ขึ้นอยู่กับคนซึ่ง เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม โดยท่านเห็นว่าวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมสากลที่เรียกได้ว่าสมดุล นั้น ต้องเป็นวัฒนธรรมที่ทำให้คนส่วนใหญ่ในชาติได้รับประโยชน์ และมีความผาสุก อันได้แก่

- 1) ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ต้องหวาดกลัวต่อภัยอันตรายหรือกลัวความอดอยาก
- 2) มีความรู้สึกเป็นมิตรต่อกัน ไม่เกลียดชังริษยาซึ่งกันและกัน
- 3) มีความสามารถสร้างและได้รับความบันเทิงจากสิ่งทั้งาม และสิ่งที่ไพเราะ
- 4) มีความสนใจเรื่องวิชาการอันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความแพร่หลายแห่ง ความรู้

สำหรับวัฒนธรรมที่เกิดใหม่ ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ ถ้าวัฒนธรรมที่เกิดใหม่ ตั้งอยู่บนรากฐานเดิม ก็จัดเป็นผลดี เพราะมีลักษณะที่สืบต่อจากของเก่า ทำให้ไม่ขาดตอน เหมือน ต้นไม้เดิม แต่ผลัดใบใหม่ ให้ดูแปลก แต่ถ้าวัฒนธรรมใหม่ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานเดิม ก็จัดอยู่ใน ผลเสีย เพราะสูญเสียบุคลิกลักษณะเดิมของตนไป กลายเป็นชาติที่ไม่มีอดีตหรือไม่มีชาติของตน ได้ต่อไป

วัฒนธรรมไม่ว่าจะเก่าหรือใหม่ย่อมมีทั้งส่วนดีและไม่ดีอยู่ในตัว สิ่งเก่าไม่ใช่ว่าจะไม่ดี เสียหมด ขณะเดียวกันสิ่งใหม่ก็ใช่ว่าดีไปหมดเช่นกัน ท่านว่าสิ่งใดเป็นวัฒนธรรม สิ่งนั้นย่อมมีอายุ กล่าวคือถ้าคนยังนิยม สิ่งนั้นก็ยังคงอยู่ และยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขแห่งการศึกษา เศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ของคนด้วย สิ่งใดเป็นวัฒนธรรมเมื่อมีอายุมานาน หากไม่มีการปรับปรุงให้ ก้าวหน้า สิ่งนั้นก็เสื่อมนิยมกลายเป็นความเก่าคร่ำคร่า ฟั่นสมั และค่อย ๆ ตายไป หาก จะฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ หรือต้องการป้องกันมิให้ความเก่าคร่ำคร่าเข้าครอบงำ ก็ต้องมีสิ่งใหม่เพิ่มเติม เพื่อให้แทรกซึมและประสานกับสิ่งเก่าให้กลายเป็นความพอดี สิ่งเก่านั้นก็จะฟื้นชีวิตและมีความ ออกงามเป็นวิวัฒนาการซึ่งอาจจะดีกว่าของเก่าก็ได้ และสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมเก่า แม้ดีแต่หมดอายุ กลายเป็นอดีตไปแล้ว หากจะทำให้อดีตหวนคืนมาเป็นปัจจุบันคงไม่ได้ แต่ถ้าเราไม่ยอกทิ้งขว้าง วัฒนธรรมนั้น ก็อาจเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์เป็นโบราณวัตถุ หรือหากจะฟื้นฟูชั่วคราว เพื่อสืบต่อ ชีวิตแห่งปรัมปราประเพณีอันเป็นความหลังของส่วนรวมไม่ให้ขาดตอน เพื่อให้มีสะพานเชื่อมอดีต และปัจจุบัน เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ได้เห็นแบบอย่างเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงชาติภูมิ

อดีตของตนว่าเป็นมาและคลี่คลายมาได้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขสิ่งในปัจจุบันที่เห็นว่าบกพร่องอยู่ก็สามารถทำได้

ผู้มีวิมณธรรมระดับสูง และมีความปรารถนาให้วิมณธรรมแห่งชาติของตนมีวิวัฒนาการไปด้วยดี คือ ผู้ที่รู้จักตนในปัจจุบัน ว่าตนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อดีดและอนาคต ซึ่งเป็นกาลเวลาที่ต่อเนื่องเป็นกระแสเดียวกัน ที่ว่าหน้าที่ต่อดีดคือ เป็นผู้รู้คุณ มีกตัญญูทวงเงที่ต่อบุรพการีที่ได้มอบมรดกมีค่า คือ วิมณธรรมไว้ให้กับตนซึ่งเป็นทายาทผู้สืบต่อ ตนจะต้องพิทักษ์รักษาและทำมรดกนั้นให้่องงามทวียิ่งขึ้นกว่าเดิม และในคราวเดียวกัน ตนก็มีหน้าที่ต่ออนาคต คือ เป็นผู้สร้างสิ่งอันดีงามขึ้นไว้ เพื่อมอบเป็นมรดกของขวัญ ให้แก่ลูกหลานซึ่งเป็นทายาท จะได้มีความเจริญวัฒนาต่อไป อย่าให้ลูกหลานกล่าวติได้ว่า ตนไม่ได้สร้างสิ่งที่ดีงาม มอบไว้แก่ลูกหลานเพื่อเป็นสมบัติต่อที่ให้มีชีวิตอยู่ดีต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการวิมณธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

2.1.3 ความเป็นมาของชุมชนท่าพระจันทร์

ชุมชนท่าพระจันทร์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก บริเวณตั้งแต่ท่าช้างถึงท่าพระจันทร์ เป็นส่วนหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน มีลักษณะเป็นย่านชุมชนการค้าขนาดใหญ่ ทั้งทางด้านอุปโภค และบริโภค ให้กับผู้ใช้บริการที่หลากหลาย ได้แก่ นักศึกษา พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว และประชาชน เป็นต้น เป็นจุดเปลี่ยนผ่านการคมนาคมทั้งทางบก และทางน้ำ เพื่อการสัญจร และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง วัดสำคัญ สถานศึกษาของสงฆ์ และมหาวิทยาลัย นับว่าเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญ มีคุณค่าที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดกรุงเทพฯ

ก่อนการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พื้นที่ท่าพระจันทร์มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมา โดยเริ่มเป็นชุมชนที่เกาะตัวกันอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และประกอบอาชีพเพาะปลูกสวนผลไม้ และไร่นา ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี พื้นที่ 2 ฝากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณที่เป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของเมืองอกแตก คือ บริเวณวัดอรุณราชวราราม กับฝั่งคนข้าม คือ ท่าเตียน และวัดโพธิ์ และในแถบใกล้เคียง ถือเป็นศูนย์กลางของราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ได้ปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงย้ายราชธานีมาอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเพียงฝั่งเดียว พื้นที่บริเวณดังกล่าว ยังคงเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของเกาะรัตนโกสินทร์ตั้งแต่แรกเริ่ม และอยู่ในจุดที่เป็นศูนย์กลางการปกครอง โดยเฉพาะระหว่างพระบรมมหาราชวัง กับบริเวณ

วังหน้า ในส่วนที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีลักษณะเป็นแหลม ถูกโอบล้อมด้วยแม่น้ำทั้ง 3 ด้าน และมีทะเลตมอยู่ทางตะวันออก เหมาะสำหรับเป็นชัยภูมิป้องกันข้าศึกได้ดี การวางผังบริเวณดังกล่าว มีความสำคัญมาก เพราะทรงตั้งปณิธานว่าจะทรงสร้างกรุงตามแบบอย่างกรุงศรีอยุธยาที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน คือมีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และสถานะภาพของวังเป็นหลัก คือ มีวังหน้าอยู่ทางเหนือ วังหลวงอยู่ทางกลาง และวังหลังอยู่ทางใต้ แต่กรณีนี้ วังหลังอยู่ฝั่งตะวันตกตรงข้ามแม่น้ำ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสองฟากแม่น้ำ ต่อเนื่องจากสมัยที่มีวังหลวงในสมัยกรุงธนบุรี นอกจากนี้การขุดคลองรอบกรุงเพิ่มเติม การสร้างป้อมกำแพงเมืองให้แข็งแรงขึ้นในรอบบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ในลักษณะที่เรียกว่านาคนาม ทำให้บริเวณพื้นที่โครงการมีความสำคัญยิ่งขึ้น คือ อยู่ในแนวกำแพงเมือง เชื่อมระหว่างประตูเมืองสำคัญ (ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์) ป้อมพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก ทั้งวังหน้าและวังหลวงเป็นกำแพงเมืองด้านแม่น้ำ เนื่องจากในบริเวณพื้นที่อยู่ใกล้กับจุดศูนย์กลางระหว่างวังหลวง และวังเจ้านาย จึงมีเส้นทางสัญจรเกิดขึ้น ตั้งแต่สมัยแรก และมีความสำคัญมาก ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนพระจันทร์ ถนนสนามไชย ถนนหน้าวัดพระธาตุ เป็นต้น

เส้นทางสัญจรทางน้ำในสมัยช่วงต้นรัตนโกสินทร์ มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้เกิดกิจกรรมมากมายที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมในสมัยก่อนอย่างชัดเจน เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 1 เคยเป็นชะลอประศรีตากยมนูขึ้นจากแพที่ล่องมาจากสุโขทัย เพื่อประดิษฐานที่วัดสุทัศน์เทพวรารามตั้งเรือ และสร้างประตูใหม่ จึงเรียกว่าประตูท่าพระ นอกจากนี้ท่าเรือในบริเวณดังกล่าว ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระราชวัง และวัดสองฟากแม่น้ำได้อย่างดี และบริเวณท่าพระนอกประตูเมือง สุดถนนหน้าพระลาน เคยเป็นที่ให้ช้างซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ในสมัยนั้นลงอาบน้ำจนถึงสมัยรัชกาลที่ 7 คนรุ่นต่อมาจึงมักถูกเรียกว่าท่าช้าง มาจนปัจจุบัน

พื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างท่าช้างกับท่าพระจันทร์นี้ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วมีการตั้งถิ่นฐานมานานก่อนตั้งกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว แต่เป็นลักษณะที่ไม่ถาวร เริ่มมามีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เมื่อต้นรัตนโกสินทร์ ที่พระมหากษัตริย์ ทรงพระราชทานที่บริเวณใกล้พระราชวังหลวง ให้แก่ เสนาบดีผู้ใกล้ชิด เช่น มีหลักฐานกล่าวว่า พื้นที่บริเวณท่าช้าง ในสมัยรัชกาลที่ 2 เคยเป็นที่ตั้งของเรือนสุนทรภู่ กวีคนสำคัญในยุคนั้น ได้รับพระราชทานให้ปลูกเรือนอยู่ที่ท่าช้าง ซึ่งต่อมาหลังจากสุนทรภู่ถูกปลดจากตำแหน่งขุนสุนทรโวหาร ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบ้านเดิมของสุนทรภู่ ให้พระยาราชมนตรี (ญ) ได้อยู่อาศัย ที่ส่วนใหญ่จึงเป็นของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน

ในช่วงต่อมาสมัยรัชกาลที่ 4 ถึง รัชกาลที่ 5 จากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ มากมายกับเกาะรัตนโกสินทร์ มีการสร้างชุมชนบนบกมากขึ้น ประตู และกำแพงเมือง เริ่มหมด ความสำคัญลง จนถูกรื้อออก เพื่อขยายบ้านเมืองให้สะดวกมากขึ้น เชื่อมกับถนนหนทาง พื้นที่ โครงการนี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยมีการรื้อกำแพง ช่วงถนนหน้า พระลาน ถึงถนนพระจันทร์ ขยายเป็นถนนมหาธาตุ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ให้เป็นส่วนหนึ่งของถนน รอบพระนครชั้นใน

การเชื่อมต่อของพื้นที่ชุมชนย่านท่าพระจันทร์ เริ่มเป็นจริงเป็นจัง ภายหลังจากการรื้อ กำแพงเมืองส่วนนี้ลง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองยกเลิก ระบบวังหน้า วังหลัง มีการ กระจายหน่วยราชการ ซึ่งหนาแน่นอยู่ภายในพระบรมมหาราชวังสู่พื้นที่ภายนอก เช่น บริเวณ แพลตดาร์วจนั้นเคยเป็นที่ตั้งของกรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง เป็นต้น เมื่อไม่มีกำแพงเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างท่าหน้า และพื้นที่เมืองจึงเป็นไปอย่างสะดวก เกิดตลาดซึ่งแปรสภาพมาจาก ตลาดน้ำที่อยู่ตามริมน้ำ โดยพ่อค้าแม่ค้า เช้าที่จากเจ้าของที่ซึ่งได้แก่ ชุนนางเจ้านาย ดังที่กล่าว มาแล้ว อาคารบางแห่ง เช่น อาคารแถวบริเวณมุมท่าช้างก็เกิดขึ้นภายหลังจากการรื้อกำแพงเมืองลง ถือเป็นอาคารแถวรุ่นแรก ๆ ที่มีความสวยงาม และมีเอกลักษณ์ทางตะวันตก โดยทำเป็นห้างขาย เครื่องแบบพลเรือนในบางส่วน อาคารรูปแบบเดียวกันบนถนนหน้าพระลาน ก็เคยให้เป็นที่รับรอง แขกเมืองต่างประเทศในสมัยนั้น ในตอนปลายรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการค้าขายมากขึ้น เกิดเป็นตลาดใหญ่ เรียกว่าตลาดท่าช้าง ประมาณ ร.ศ.116

นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ในสมัยนี้ ซึ่งมีผลให้บริเวณพื้นที่ โครงการและท่าเรือ เพิ่มความสำคัญมากขึ้น เช่น การสร้างโรงพยาบาลศิริราช และสถานีรถไฟ บางกอกน้อย การเริ่มเส้นทางรถรางผ่านเป็นบริเวณถนนมหาธาตุ เป็นต้น ส่วนบริเวณวังหน้านั้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีการปรับปรุงเป็นกองพันทหารราบที่ 11 และ กองพันทหารราบที่ 4 ตามลำดับ ใช้เป็นสถานที่ราชการต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 7 จึงได้เปลี่ยน เป็นโรงเรียนกฎหมาย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ในปัจจุบัน

พื้นที่ท่าพระจันทร์ มีลักษณะเป็นชุมชนที่เป็นตลาดมาตั้งแต่เริ่มแรก ได้ทวีความสำคัญ ขึ้นพร้อมกับท่าเรือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการสร้างตึกแถวสองชั้นขึ้นมากมาย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา มีลักษณะเป็นชุมชนการค้า มีอาคารแถวเพิ่มขึ้นพอสมควร แต่ค่อนข้างจะไม่ค่อยมี เอกลักษณ์ และระเบียบมากนัก ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 พื้นที่ที่เป็น ชุมชนต่าง ๆ ก็เริ่มขยายตัว มีการปลูกสร้างอาคารต่าง ๆ ขึ้นมากมายตามสภาวะเศรษฐกิจ และสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นลำดับ จนถึงปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543 , น. 32-34)

2.2 กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม หมายถึง บรรดาแบบอย่าง หรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนในแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคม กิจกรรมวัฒนธรรมแต่ละสังคมจะแตกต่างกันไปตามข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม และความจำเป็น จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรม หรือวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ นั้น โดยหลักการแล้วเหมือนกัน ต่างกันตรงที่วิธีการแสดงออกตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป ที่สำคัญคือ วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมมาจากสังคมนั้นก่อน มีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นถัดไปได้ กิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับสังคมสามารถคงอยู่ได้ แต่ในทางกลับกัน กิจกรรมที่มีรูปแบบ หรือแนวคิดไม่เหมาะสมจะถูกปฏิเสธออกไป สามารถพิจารณาอย่างกว้างได้ 2 ทาง คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง สิ่งของหรือวัตถุอันเกิดจากความคิด ประดิษฐ์ขึ้นของมนุษย์ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องยนต์ บ้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกในด้านความคิด ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผนของพฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นที่ยอมรับในกลุ่มของตนว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะสม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ความสนใจ ทัศนคติ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่วัฒนธรรมประเภทนี้ในหลาย ๆ กรณีมีส่วนต่อเนื่อง ทำให้เกิดวัฒนธรรมในทางวัตถุขึ้นได้ และในบางกรณีอาจพัฒนาจนถึงขั้นอารยธรรมได้ เช่น การสร้างโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน เป็นต้น ดังนั้น การเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมทางวัตถุ และที่ไม่ใช่วัตถุนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเริ่มมาจากแนวคิด ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น พัฒนาเป็นบรรทัดฐาน ได้แก่ จารีตประเพณี วิถีประชา พิธีกรรม เป็นต้น จนพัฒนาเป็นวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ บ้านเรือน ยานพาหนะ เป็นต้น (สามพร มณีไมตรีจิต, 2535, น. 12-13)

2.3 สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง สรรพสิ่ง หรือสิ่งแวดลอมที่อยู่รอบตัวเรา กำหนดให้มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ทุกสิ่ง ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ คือ สภาพแวดล้อม ซึ่งรวมทั้งสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีความงดงาม และทรงคุณค่า ทั้งที่อยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ และอยู่ในลักษณะที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถสัมผัสได้ ในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมถือเป็นสินค้าหลัก เนื่องจากเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมา

ท่องเที่ยว จึงต้องสามารถจูงใจ หรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ อาจทำได้โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิม หรือพยายามที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งใหม่ให้เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวต้องการสภาพแวดล้อมที่สวยงาม มีคุณค่า และมีความเป็นธรรมชาติ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 54-69)

2.3.1 ประเภทของสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ประเภทธรรมชาติ ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม โดยทั้งหมดจัดอยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมยกเว้น ประเภทธรรมชาติ ซึ่งพิจารณาจากความหมาย และลักษณะของวัฒนธรรม ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นผลผลิตของวัฒนธรรมที่มีตัวตน เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน ส่วนประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม มีแนวคิดมาจากความเชื่อ วิถีประเพณีซึ่งเป็นนามธรรม แต่ได้มีการพัฒนาจนมีองค์ประกอบมาเสริมขึ้น จนมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบประกอบขึ้นมา ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวประเภทนี้ได้โดยตรง

1) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว ประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน สามารถแบ่งสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว ประเภทธรรมชาติ ได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือสิ่งแวดล้อมภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมทิวทัศน์ และสิ่งแวดล้อมสัตว์ป่า

2) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรม และความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นในสมัยโบราณ มีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น สามารถแบ่งสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็น 2 ประเภทย่อยที่สำคัญ ดังนี้

(1) สิ่งแวดล้อมโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์

หรือโบราณคดี เช่น ศาสนสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเมือง คูเมือง พระราชวัง พระตำหนัก บ้านโบราณ เมืองโบราณ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น สำหรับโบราณสถานของไทยแบ่งไว้ 7 ประเภท คือ

1. โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ หมายถึง โบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุด หากชาติชาติซึ่งโบราณสถาน จะเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง เช่น พระบรมมหาราชวัง พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุนม เป็นต้น

2. อนุสาวรีย์แห่งชาติ หมายถึง อนุสรณ์สถานที่ได้สร้างเพื่อบุคคล หรือเรื่องราวที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ หรือเป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ ซึ่งประชาชนจะต้องร่วมรำลึกถึงด้วยกัน เช่น ศาลหลักเมือง เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมรูปทรงม้า เป็นต้น

3. อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ หมายถึง อาคารสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม และวิศวกรรม อันทรงไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงทางศิลปะ แสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ในยุคอดีต ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน หรือเกี่ยวพันกับบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญของชาติ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม สะพานพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สนามหลวง เป็นต้น

4. ย่านประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ที่มีความหนาแน่นทางสถาปัตยกรรม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีอาคารสิ่งก่อสร้าง ถนน และองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่รวมอยู่ด้วย ทำให้พื้นที่นั้นจัดอยู่ได้ในหนึ่งลักษณะต่อไป นี้ คือ ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม ย่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และย่านโบราณคดี เช่น ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม เกาะรัตนโกสินทร์ ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ภูเก็ต ย่านโบราณคดีแห่งภาพเขียนสี อ่าวพังงา เป็นต้น

5. อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และวิศวกรรม รวมกับสภาพแวดล้อมที่เกิดตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น อันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์ยังคงดำรงไว้ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นต้น

6. นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง เมือง หรือนคร ที่มีแบบอย่างทางวัฒนธรรม การวางผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์และองค์ประกอบของเมืองสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และหรือชีวิตความเป็นอยู่ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองอยุธยา เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสน เป็นต้น

7. ซากโบราณสถาน และแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์ และซากโบราณสถาน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในอดีต เช่น ซากโบราณสถานเวียงกุมกาม เป็นต้น

(2) สิ่งแวดล้อมโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุ หรือลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีในแต่ละจังหวัด หรือแต่ละประเทศ อาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่เก็บแบบอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ และเป็นความภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชน ที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน ลีลาพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีศาสตร์ของประชาชน เป็นต้น

(2) ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ งานพิธีโยนบัว ประเพณีอินทขิล เป็นต้น

(3) ประเภทกิจกรรม ได้แก่ แข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะ เฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เขื่อนพลังไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่หลายกิจกรรม เช่น เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ เลี้ยงสัตว์ ดูนก พายเรือ ดำน้ำ ตั่งแคมป์ ล่องแพ ชี่ช้าง ถ่ายภาพ ชี่จักรยาน ไต่เขา ตกปลา แสงบุญ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 54-69)

2.3.2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนสถานที่นั้น ๆ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของสิ่งแวดล้อม โดยนักท่องเที่ยวแต่ละคน หรือกลุ่ม ย่อมสนใจสิ่งดึงดูดไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นภาพลักษณ์ และราคาค่าเข้าชมมีส่วนในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

2) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมีเส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึง หรือโครงข่ายขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญ ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง แต่ถ้าขาดเส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงาม ประทับใจ หรือมีคุณค่าเพียงใด ย่อมจะไร้ความหมาย เพราะไม่สามารถเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมสิ่งแวดล้อมนั้นได้ จึงต้องมีถนน สถานีขนส่งทางรถยนต์ ท่าเรือ หรือท่าอากาศยาน เป็นต้น เพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

3) สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก ไว้บริการนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสุขสบาย และความประทับใจ ทำให้อยากท่องเที่ยวยาวนานวันขึ้น โดยปกติสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ รัฐบาลจะเป็นผู้จัดหา และพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเองอยู่แล้ว สำหรับนักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้จากการให้บริการ เห็นได้ว่าวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นแนวคิด ความเชื่อ ไม่เป็นวัตถุ หรือมีลักษณะนามธรรมแต่เพียงอย่างเดียว ไม่พิจารณาถือเป็นสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ หรือมีลักษณะรูปธรรมเท่านั้น จึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ตัวอย่างวัฒนธรรมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลประเพณี งานศิลปหัตถกรรม สินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอัธยาศัยไมตรีของคนไทย ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเสมือนเป็นตัวเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ขึ้น เพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น บางครั้งจะเป็นจุดเด่น หรือจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ประเทศไทยมีสิ่งแวดล้อมประเภทวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่มีความสอดคล้องผสมกลมกลืนเป็นวัฒนธรรมไทยได้อย่างสมบูรณ์ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 54-69 และสามพร มณีไมตรีจิต, 2535, น. 13)

2.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว อันเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุล แห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว และกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 283)

2.4.1 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อันประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ ความงดงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสังคม ไม่ว่าจะเป็น ด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี โดยรับผิดชอบต่อปัจจัยทางวัฒนธรรม 4 ประการ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 284) ดังนี้

- 1) มุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน
- 2) ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาให้คงไว้ ถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณค่าด้านวัฒนธรรม
- 3) ให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด แต่ในขณะเดียวกัน ต้องเคารพในวัฒนธรรมของชุมชนด้วย
- 4) ให้ชุมชนได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

2.4.2 แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งจากภาครัฐ และเอกชน (เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์) ในการตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

3) กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 284-286)

2.4.3 หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 4 ประการ คือ

1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม และได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่นรวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 286)

2.4.4 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 9 ประการ ดังนี้

1) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี โดยยึดหลักที่ว่า ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

2) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่า ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด

3) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น ในแง่สังคม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่า ต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแล ผู้ประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่า ต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

5) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่า ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน

6) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่า ต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

7) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่า ต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่า ต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับพื้นที่ในทุกด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9) ต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่า ต้องป้องกัน รักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 287-288)

2.4.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ ดังนี้

- (1) ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- (2) โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถาน
- (3) สถาปัตยกรรมเก่าแก่ และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพัง
- (4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- (5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมทางศาสนา
- (6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพ
- (7) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- (8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
- (9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล
- (10) ลักษณะงาน หรือเทคโนโลยีที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2) ด้านกระบวนการศึกษาสภาพแวดล้อม โดยเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3) ด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4) ด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือ

จัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับประโยชน์ตอบแทน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

6) ด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีการให้ความรู้ และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 288-290)

2.4.6 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งย่อยได้ 5 ประเภท

1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชม และเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2) การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรม และประเพณี เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่คนในชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นตาตื่นใจสนุกสนานรื่นเริง และศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพในพิธีกรรม อีกทั้งได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ โดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความรู้ ชมผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือแข่งขันกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนาน เพลิดเพลินกับการออกกำลังกาย

กาย เล่นกีฬา หรือแข่งขันการกีฬา ในขณะที่เดียวกันได้ไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง การจัดการรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐาน ของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม แหล่งท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อ เสริมสร้างสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึก ต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ จัดการท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น. 292-293)

2.5 โครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณชุมชนท่าพระจันทร์

จากการศึกษา และทบทวนวรรณกรรมพบว่า พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์เคย ได้รับการศึกษา และจัดทำโครงการเพื่อเสนอแนะแนวทางการวางผังพื้นที่ เมื่อปี พ.ศ. 2543 โดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เนื้อหา และวิธีการศึกษา สามารถนำมาเป็น ข้อมูลพื้นฐาน รวมถึงแนวทางในการศึกษาของงานวิจัยได้อย่างดีเยี่ยม ดังนั้น จึงได้นำโครงการดังกล่าว มาศึกษา โดยมีเนื้อหาสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

โครงการวางผังเฉพาะแห่งพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณชุมชนท่าพระจันทร์ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชนเมืองพื้นที่รัตนโกสินทร์ชั้นใน โดยพื้นที่รัตนโกสินทร์เป็น เขตเมืองเก่าที่มีความสำคัญยิ่งของชาติ และได้ถูกกำหนดให้ได้รับการอนุรักษ์ โครงการดังกล่าวนี้ จึงเป็นการศึกษาหารายละเอียดความเหมาะสมการอนุรักษ์ดังกล่าวในขณะที่เดียวกันก็มุ่งที่จะปรับปรุง ให้สามารถใช้ประโยชน์ไปพร้อมกับการรักษาคุณค่า กรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้บริหารเมือง และ เจ้าของโครงการได้เน้นความเป็นไปได้ในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการปรับปรุง ได้มอบหมาย ให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินการ คณะผู้ศึกษาประกอบด้วย อาจารย์จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ร่วมกันเก็บข้อมูล ศึกษานโยบาย กำหนดบทบาท

และเป้าหมาย ตลอดจนวางกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการ โดยที่การปรับปรุงพื้นที่ปูย่านในเขตเมืองเก่าแห่งนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพา และพัฒนาตนเองต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคต

พร้อมกับการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์เบื้องต้น การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบ เข้าใจถึงลักษณะ และประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นส่วนแรกของวิธีการมีส่วนร่วม ในการทำแผนฯ การปรึกษาหารือเป็นวิธีการที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการมีส่วนร่วม และต้องดำเนินการหลายขั้นตอน โดยการศึกษารื้อกับตัวแทนของผู้ถือได้ว่ามีส่วนได้ เสีย นั้นนำไปสู่การวางบทบาท กิจกรรมที่น่าจะมีขึ้นได้ ตลอดจนแนวคิดของการออกแบบปรับปรุง ซึ่งผลที่ได้รับจากตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ได้ถูกนำมาปรึกษาหารือโดยรวมเพื่อที่จักให้ทั้งหมดได้เห็น และเข้าใจภาพรวมของการปรับปรุงทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันบทวิเคราะห์ถึงรายละเอียด ประเภท และปริมาณของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการศึกษาจะถูกนำมาเสริมให้ได้ภาพที่ชัดเจน

รายละเอียดของการออกแบบปรับปรุง ประมาณการ วิธีการพัฒนาโครงการ ตลอดจนถึงวิธีการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งถือเป็นแผนที่เกือบครบถ้วนแล้วได้ถูกนำไปรับฟังปรึกษาหารือแบบรวมกับผู้คนในชุมชนที่ถือเป็นผู้มีส่วนได้ เสีย ควบคู่กันไป แผนฯ ที่มีรายละเอียดเกือบครบถ้วนนี้ ได้ถูกนำไปปรึกษารื้อกับผู้ที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ เสีย สาธารณะ หลังจากนั้นคณะผู้ศึกษาได้อาศัยข้อมูลจากการปรึกษาหารือ เพิ่มเติม และปรับปรุงในแผนฯ ให้มีความสอดคล้องกับความเป็นไปได้ และนโยบายของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์มากยิ่งขึ้น การเสริมมาตรการควบคุม กำกับดูแลทางกฎหมาย แล้วจึงนำแผนฯ ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมฯ นี้ ไปประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะที่ประกอบด้วยชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่สนใจ

ในส่วนท้าย คณะผู้ศึกษาได้เสริมให้แผนฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยการสรุป ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของพื้นที่โครงการซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการอันต่างกับพื้นที่ทั่ว ๆ ไปของพื้นที่รัตนโกสินทร์ ย่อมมีความโล่งว่างน้อยกว่าภาพเฉลี่ยของเขตเมืองเก่า อย่างไรก็ตามแผนฯ มิได้ขัดกับสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นนโยบายดังกล่าว อีกทั้งเป็นแผนฯ ที่พัฒนาตามกรอบกฎหมายของข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ในการปลูกสร้างอาคาร โดยเหตุนี้จึงเป็นแผนฯ ที่สามารถนำไปสู่ความจริงในการปรับปรุงได้ นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายลักษณะข้อกำหนดชี้้นำ ที่ให้ความอ่อนตัว ตลอดจนประสิทธิภาพในการรักษาความกลมกลืนในเขตเมืองเก่าได้ดียิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543, น. 1-3)

2.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สืบเนื่องจากการให้อำนาจท้องถิ่นโดย พรบ. ควบคุมอาคาร กรุงเทพมหานคร ได้มีการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง การใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางประเภท ในเขตรัตนโกสินทร์ชั้นใน พ.ศ. 2528 และการก่อสร้าง ดัดแปลง การใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางประเภทในรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ อยู่ภายใต้ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ในเขตรัตนโกสินทร์ชั้นใน ซึ่งจะเห็นว่าอาคารที่จะก่อสร้าง หรือดัดแปลงได้นั้นไม่สามารถทำได้ รวมทั้งห้ามสร้างตึกแถวใหม่ และห้ามดัดแปลง สามารถสร้างอาคารใหม่ได้โดยต้องเป็นอาคารราชการหรืออาคารทางศาสนาเท่านั้น ความสูงมีการจำกัดที่ 16 เมตร และไม่สามารถติดตั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ได้

จะเห็นได้ว่า ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ไม่อนุญาตให้มีการก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารตึกแถว จะทำให้ตึกแถวค่อย ๆ หดลงไปได้ แต่ในความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะจากการสำรวจ ยังคงมีการซ่อมแซมดัดแปลงตึกแถวอยู่ และมีการซ่อมแซมโดยไม่มีแนวทาง ทำให้ตึกแถวมีการเปลี่ยนรูปไปเรื่อย ๆ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2542, น. 4-1-4-7)

ภาพที่ 2.1

แนวร่นอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ที่มา: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543, น. 103. (ดัดแปลง)

หมายเหตุ: กลุ่มอาคารที่ 1 ให้มีระยะห่างจากริมฝั่ง 3 เมตร ซึ่งไม่ใช่ห้องแถว หรือตึกแถว

กลุ่มอาคารที่ 2 ให้มีระยะห่างจากริมฝั่ง 15 เมตร อาคารสูงไม่เกิน 8 เมตร

กลุ่มอาคารที่ 3 ให้มีระยะห่างจากริมฝั่ง 45 เมตร อาคารสูงไม่เกิน 16 เมตร

ภาพที่ 2.2
พื้นที่ภายใต้ข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร

ที่มา: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2542, น. 4-5. (ดัดแปลง)

ตารางที่ 2.1
ข้อกำหนดท้องถิ่นภายในกรุงเทพมหานคร

รูปแบบ/การใช้อาคาร	เขตชั้นใน			เขตชั้นนอก				
	1	2	3	4	5	6-7	8-13	14
อยู่อาศัย, พาณิชยกรรม	X	O	O	O	O	O	O	O
ห้างสรรพสินค้า, สำนักงาน	X	-	-	-	<300	<300	<300	O
ตึกแถว	X	X	X	X	OX	OX	OX	OX
ภัตตาคาร	X	X	O	O	<300	<300	<400	O
นันทนาการ, โรงแรม, กีฬา	X	X	X	X	X	X	X	O
โรงแรม, สถานีบริการน้ำมัน	X	X	X	X	X	X	X	O
โรงงาน	X	X	X	X	X	X	X	O
โกดังเก็บสินค้า	X	X	X	X	<80	<80	<80	O
การศึกษา	X	X1	X1	X1	O	O	O	O
สถานพยาบาล	X	X2	X2	X2	X2	O	O	O
หอประชุม	X	X	X	X	X	X	<300	O
การค้าปลีกปลีก และอันตราย	X	X	X	X	X3	X3	X3	O
อาคารจอดรถ, อาคารสาธารณะ	X	O	O	O	O	O	O	O
อาคารราชการ	O	O	O	O	O	O	O	O
อาคารทางศาสนา	O	O	O	O	O	O	O	O
ฌาปนสถาน	X	X	X	X	X	X	X	O
ตลาด	X	O	O	O	X	X	X	X
ป้ายโฆษณา	X	<5	<5	<5	<5	<5	<5	O
ความสูงไม่เกิน.....เมตร	16	16	16	16	16	16	16	37

หมายเหตุ:

X แทนค่า ไม่อนุญาตให้ก่อสร้าง หรือตัดแปลง

O แทนค่า ก่อสร้างได้

OX แทนค่า ไม่อนุญาตให้ก่อสร้าง หรือ ตัดแปลงนอกจากสร้างทับอาคารเดิม และต้องปฏิบัติตามแนวทาง

<300 แทนค่า ห้ามก่อสร้างหากมีพื้นที่เกิน 300 (หรือเท่าตัวเลขที่กำหนด) ตารางเมตร

X1 แทนค่า ห้ามก่อสร้างยกเว้นโรงเรียนประถม

X2 แทนค่า ห้ามก่อสร้างยกเว้นสถานพยาบาล

X3 แทนค่า ห้ามก่อสร้างยกเว้นโรงพิมพ์ ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ล้างฟิล์ม เจียรนัยเพชรพลอย ชักแห้ง และพิมพ์เขียว

ที่มา: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2542, น. 4-6. (ดัดแปลง)

2.7 กฎบัตรอิโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม

ทบพวนวรรณกรรมโดยมุ่งหวังในวัตถุประสงค์ที่ว่า การสื่อความหมาย และการนำเสนอ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์ และจัดการมรดกวัฒนธรรม และกฎบัตรนี้ได้กำหนดหลักการ สำคัญ 7 หลักการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสื่อความหมาย และการนำเสนอที่เหมาะสมในสภาพการณ์ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อความหมาย และการนำเสนอในรูปแบบใด หรือด้วยสื่อแบบใด วัตถุประสงค์ ของกฎบัตรนี้จึงเป็นไปเพื่อ

1) อำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจ และสร้างความประทับใจ (facilitate understanding and appreciation) ในแหล่งมรดกวัฒนธรรม และสร้างความตระหนักต่อ สาธารณะชนในความจำเป็นที่จะต้องปกป้อง และอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรม

2) สื่อความหมาย (communicate the meaning) ของแหล่งมรดกวัฒนธรรมด้วย การรับรองความสำคัญของแหล่งอย่างรัดกุม และเป็นลายลักษณ์อักษร โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ และวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่

3) ปกป้องคุณค่าที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ (safeguard the tangible and intangible values) ของแหล่งมรดกวัฒนธรรมในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม ของแหล่ง และในบริบททางสังคม

4) เคารพความเป็นของแท้ (respect the authenticity) ของแหล่งวัฒนธรรม โดยสื่อ ถึงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่ง และปกป้องแหล่งจากผลกระทบ ที่เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายที่ไม่เหมาะสม

5) สนับสนุนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (contribute to the sustainable conservation) ของแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมความเข้าใจของสาธารณะชนต่อความพยายามในการ อนุรักษ์ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และต้องจัดให้มีการบำรุงรักษา และปรับปรุงข้อมูลของโครงสร้าง พื้นฐานด้านการสื่อความหมายในระยะยาว

6) สนับสนุนการได้มาซึ่งความเห็นอย่างรอบด้าน (encourage inclusiveness) ใน การสื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงทุกกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนา และการดำเนินการตามโปรแกรมการสื่อความหมาย

7) พัฒนามาตรฐานด้านเทคนิค และวิชาชีพ (develop technical and professional standards) สำหรับการสื่อความหมายของมรดก และการนำเสนอ รวมทั้งเทคโนโลยี การ ศึกษาวิจัย และการฝึกอบรม มาตรฐานดังกล่าวนี้ จะต้องมีความเหมาะสม และยั่งยืนในบริบท ทางสังคม

2.7.1 การเข้าถึง และการทำความเข้าใจ (Access and Understanding)

โปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดที่เหมาะสม และยั่งยืน ควรจะมีความสะดวกต่อสาธารณชนในการเข้าถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรม ทั้งทางกายภาพ และทางองค์ความรู้

1) การสื่อความหมาย และการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพควรจะสร้างเสริมประสบการณ์ เพิ่มพูนความเคารพ และความเข้าใจของสาธารณชน และสื่อสารถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ แหล่งมรดกวัฒนธรรม

2) การสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะส่งเสริมให้บุคคล และชุมชนได้คำนึงถึง ความรับรู้ของตนเองที่มีต่อแหล่ง และสร้างความสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับแหล่ง โดย ให้ภูมิรู้ รวมทั้งสภาพความจริง โดยความมีเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และการเรียนรู้สืบเนื่องต่อไป

3) โปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะระบุ และประเมินผู้รับข้อมูล ทั้งในด้านจำนวนประชากร และด้านวัฒนธรรม อีกทั้งจะต้องพยายามอย่างยิ่งยวดในการสื่อสาร ถึงคุณค่าความสำคัญของแหล่งให้เข้าถึงผู้รับข้อมูลที่หลากหลาย

4) ความหลากหลายของภาษาในกลุ่มผู้เข้าชมแหล่ง และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่ง ควรจะนำมาเป็นประเด็นพิจารณาสำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมาย

5) กิจกรรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ควรมีส่วนที่สาธารณชน สามารถเข้าถึงได้ทางกายภาพด้วย

6) ในกรณีที่มีการเข้าถึงแหล่งทางกายภาพถูกจำกัดเนื่องจากการอนุรักษ์ ความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม การใช้สื่อที่ถูกปรับเปลี่ยนไป หรือด้วยประเด็นความปลอดภัย ควรจะจัดให้มีการสื่อความหมาย และการนำเสนอนอกแหล่ง

2.7.2 ความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูล (Soundness of Information Sources)

การสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่รวบรวม ขึ้นด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่

1) การสื่อความหมายควรจะประกอบด้วยข้อมูลทั้งแบบมุขปาฐะ และข้อมูลที่เป็น ลายลักษณ์อักษร หลักฐานที่เป็นวัตถุ รูปแบบประเพณี และความหมายต่าง ๆ ที่ผูกผันอยู่กับแหล่ง อีกทั้งจะต้องมีการระบุถึงแหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้นอย่างชัดเจน

2) การสื่อความหมายควรอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าแหล่ง และสภาพแวดล้อมโดยละเอียด และโดยศาสตร์ที่หลากหลาย แต่ก็จะต้องตระหนักว่า การสื่อความหมายที่มีคุณค่าจะต้องรวมถึงการพิจารณาสมมติฐานทางประวัติศาสตร์ ดำเนินงานที่บ้าน และเรื่องเล่าต่าง ๆ ด้วย

3) ในแหล่งประวัติศาสตร์ที่การเล่าเรื่องราวแบบพื้นบ้าน หรือความทรงจำของผู้ที่มีส่วนในประวัติศาสตร์เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความสำคัญของแหล่ง โปรแกรมการสื่อความหมายควรผนวกแหล่งข้อมูลเหล่านี้เข้าไปด้วย ไม่ว่าจะโดยทางอ้อมผ่านทางโครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อความหมาย หรือโดยทางตรงผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของวิทยากรประจำแหล่ง

4) การปฏิสังขรณ์ภาพของแหล่ง ไม่ว่าจะโดยศิลปิน สถาปนิก หรือนักสร้างหุ่นจำลอง คอมพิวเตอร์ ควรมีพื้นฐานอยู่บนการวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อม ด้านโบราณคดี ด้านสถาปัตยกรรม และข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียด และเป็นระบบ รวมทั้งการวิเคราะห์แหล่งข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร มุขปาฐะ สัญลักษณ์ และภาพถ่าย แหล่งข้อมูลเหล่านั้นจะต้องได้รับการบันทึกไว้อย่างชัดเจน และเมื่อมีการปฏิสังขรณ์ภาพขึ้นมาใหม่จากแหล่งข้อมูลเดิม ภาพใหม่นั้นจะต้องได้รับการนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบกับการปฏิสังขรณ์ภาพครั้งก่อน

5) กิจกรรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอ รวมทั้งแหล่งการศึกษา และแหล่งข้อมูล ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมเหล่านั้น ควรจะได้รับการบันทึก และจัดเก็บไว้เพื่อการอ้างอิง และการพิจารณาในอนาคต

2.7.3 การให้ความสนใจกับสภาพโดยรอบ และบริบท (Attention to Setting and Context)

การสื่อความหมาย และการนำเสนอของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ควรจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องในระดับกว้าง กับบริบท และสภาพโดยรอบทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ

1) การสื่อความหมายควรจะค้นคว้าถึงความสำคัญของแหล่งในบริบทที่หลากหลายของประวัติศาสตร์การเมือง จิตวิญญาณ และศิลปะ อีกทั้งจะต้องพิจารณาทุกแง่มุมของความสำคัญของแหล่งได้แก่ แง่วัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อม

2) การสื่อความหมายสู่สาธารณะของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ควรจะต้องมีการจำแนก และระบุอย่างชัดเจนถึงอายุสมัยของช่วงเวลาที่แหล่งนั้นๆ ได้มีวิวัฒนาการมา และอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อวิวัฒนาการของแหล่งช่วงสมัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำคัญของแหล่งจะต้องได้รับการเคารพ

3) การสื่อความหมายควรให้ความสำคัญกับกลุ่มต่างๆ ที่มีผลต่อความสำคัญด้าน ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแหล่งด้วย

4) ภูมิทัศน์โดยรอบแหล่ง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพทางภูมิศาสตร์นั้น เป็นส่วนหนึ่งของความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแหล่ง ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้ในการสื่อความหมายด้วย

5) องค์ประกอบที่จับต้องไม่ได้ของมรดกในแหล่ง อาทิ แบบแผนทางวัฒนธรรม และ จิตวิญญาณ เรื่องเล่า ดนตรี ระบาย ละคร วรรณกรรม ทัศนศิลป์ ธรรมเนียมเฉพาะบุคคล และอาหาร ควรจะได้รับการให้ความสำคัญ และรวมอยู่ในการสื่อความหมายด้วย

6) ความสำคัญข้ามวัฒนธรรมของแหล่งมรดก เช่นเดียวกับมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับ เรื่องดังกล่าวที่วางพื้นฐานอยู่บนการศึกษาทางวิชาการ บันทึกโบราณ และรูปแบบประเพณีที่ดำรงอยู่ ควรจะนำมาพิจารณาในการจัดทำโปรแกรมการสื่อความหมาย

2.7.4 การสงวนรักษาความเป็นของแท้ (Preservation of Authenticity)

การสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเคารพต่อหลักการ พื้นฐานของความเป็นของแท้ ตามสาระของ The Nara Document on Authenticity (1994)

1) ความเป็นของแท้ คือความห่วงใยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมนุษย์ เช่นเดียวกับหลักฐาน วัตถุที่คงเหลืออยู่ การออกแบบโปรแกรมการสื่อความหมาย จึงควรเคารพหน้าที่ใช้สอยตามรูปแบบ ประเพณีทางสังคมของแหล่ง อีกทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่น และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

2) การสื่อความหมาย และการนำเสนอควรเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความเป็นของแท้ของแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยสื่อสารถึงความสำคัญของแหล่งโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางลบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่ง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของแหล่งอย่างที่ไม่สามารถทำให้กลับคืนดังเดิมได้

3) โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายที่มองเห็นได้ (อาทิ ชู่ม ทางเดิน และป้าย สื่อความหมาย เป็นต้น) ตามที่เห็นว่าเหมาะสม และมีความจำเป็น จะต้องมีความละเอียดอ่อนต่อ

รูปลักษณะ สภาพโดยรวม และความสำคัญด้านวัฒนธรรม และธรรมชาติของแหล่ง ในขณะที่ตัวโครงสร้างจะต้องมองเห็นได้อย่างชัดเจน

4) กิจกรรมการสื่อความหมายต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในแหล่ง อาทิ คอนเสิร์ต การแสดง ประเภทละคร และอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม และมีความอ่อนไหวต่อรูปลักษณะของแหล่ง จะต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุม เพื่อให้การรบกวนต่อประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกิดขึ้นน้อยที่สุด

2.7.5 การวางแผนเพื่อความยั่งยืน (Planning for Sustainability)

แผนการสื่อความหมายสำหรับแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องมีความละเอียดอ่อนต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่ง โดยมีความยั่งยืนด้านสังคม การเงิน และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายหลัก

1) การพัฒนา และการดำเนินการโปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะเป็นหนึ่งในองค์รวมของการวางแผน การงบประมาณ และกระบวนการจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม

2) ผลที่คาดหวังจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมาย และจำนวนผู้เข้าชมแหล่งต่อคุณค่าทางวัฒนธรรม ลักษณะทางกายภาพ ความสมบูรณ์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งจะต้องนำมาพิจารณาทั้งหมด ในการประเมินผลกระทบของมรดกวัฒนธรรม

3) การสื่อความหมาย และการนำเสนอควรตอบสนององวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา และวัฒนธรรมในระดับกว้าง ความสำเร็จของโปรแกรมการสื่อความหมายจะต้องไม่พิจารณาเฉพาะในแง่จำนวนผู้เข้าชม หรือรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

4) การสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะเป็นในองค์รวมของกระบวนการอนุรักษ์ ส่งเสริมความตระหนักรู้ของสาธารณชนต่อปัญหาด้านการอนุรักษ์ที่แหล่งนั้น ๆ ประสบอยู่ และอธิบายถึงความพยายามในการปกป้องความสมบูรณ์ทางกายภาพของแหล่งไว้

5) องค์ประกอบทางเทคนิค หรือเทคโนโลยีใดๆ ที่ได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อความหมายแบบถาวรของแหล่ง ควรจะมีการออกแบบ และก่อสร้างในแบบที่สามารถบำรุงรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง

6) กิจกรรมด้านการสื่อความหมายพุ่งเข้าไปที่การให้ประโยชน์ต่อชุมชนแหล่งนั้น ๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างยุติธรรม และยั่งยืนในทุกระดับ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องสนับสนุนให้มีการฝึกอบรม และจัดจ้างวิทยากรประจำแหล่งจากคนในชุมชนของแหล่งนั้น ๆ

2.7.6 การคำนึงถึงความเห็นอย่างรอบด้าน (Concern for Inclusiveness)

การสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเป็นผลของการร่วมมือกันอย่างมีคุณค่าความหมายระหว่างนักวิชาชีพด้านมรดก ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

1) ความเชี่ยวชาญของหลากหลายสาขาวิชาชีพ อาทิ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์หน่วยงานของรัฐ ผู้จัดการแหล่ง ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และวิชาชีพอื่น ๆ ควรจะบูรณาการอยู่ในการจัดทำโปรแกรมการนำเสนอ

2) สิทธิตามประเพณี ความรับผิดชอบ และผลประโยชน์ของเจ้าของทรัพย์สิน ผู้อาศัยในบริเวณใกล้เคียง และชุมชนที่เกี่ยวข้องควรได้รับการให้ควรสำคัญ และเคารพในการวางแผนโปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอแหล่ง

3) แผนการขยาย หรือทบทวนโปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอควรจะต้องเปิดให้สาธารณชนให้ความเห็น และมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิทธิ และความรับผิดชอบต่อทุกคนที่จะเปิดเผยความเห็น และมุมมองของตนให้เป็นที่รับรู้

เนื่องจากปัญหาด้านสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญา และวัฒนธรรมตามรูปแบบประเพณีมีความเกี่ยวพันเป็นพิเศษกับกระบวนการสื่อความหมาย และการสื่อสารออกมาด้วยสื่อต่าง ๆ (อาทิ สื่อมัลติมีเดียที่นำเสนอในแหล่ง สื่อดิจิทัล และสิ่งพิมพ์) กรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย และสิทธิในการใช้ภาพ ข้อความ และวัตถุในการสื่อความหมายอื่น ๆ ควรจะได้รับการปรึกษาหารือ และระบุให้ชัดเจนลงไปในการวางแผน

2.7.7 ความสำคัญของการศึกษาวิจัย การประเมิน และการฝึกอบรม (Importance of Research Evaluation and Training)

การศึกษาวิจัย การฝึกอบรม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อความหมายแหล่งมรดกวัฒนธรรม

1) การสื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมไม่ควรจะพิจารณาว่าเสร็จสมบูรณ์เมื่อการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว การศึกษาค้นคว้า และการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการขยายผลความเข้าใจ และความประทับใจในความสำคัญแหล่ง และควรจะเป็นองค์ประกอบที่บูรณาการอยู่ในโปรแกรมการสื่อความหมายทุกโปรแกรม

2) โปรแกรมการสื่อความหมาย และโครงสร้างพื้นฐานควรจะมีการออกแบบ และก่อสร้างให้เหมาะกับการปรับปรุงแก้ไข และหรือเพิ่มเติมได้เป็นระยะ ๆ

3) โปรแกรมการสื่อความหมาย และการนำเสนอรวมทั้งผลกระทบทางกายภาพที่โปรแกรมเหล่านั้นมีต่อแหล่ง ควรจะมีการติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราวบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และทางวิชาการ รวมถึงเสียงสะท้อนจากประชาชน ผู้เข้าชม และสมาชิกของชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญ ด้านมรดกวัฒนธรรมควรจะมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลนี้ด้วย

4) โปรแกรมการสื่อความหมายทุกโปรแกรมควรจะได้รับพิจารณาว่าเป็นแหล่ง การศึกษาแหล่งหนึ่ง และการออกแบบโปรแกรมนั้น ๆ ควรให้ความสำคัญกับความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน สื่อด้านการสื่อสาร และข้อมูล กิจกรรมพิเศษ การจัดงาน และงานอาสาสมัครตามฤดูกาล

5) การฝึกอบรมนักวิชาชีพผู้มีความรู้เฉพาะด้านในการสื่อความหมาย และนำเสนอ มรดกวัฒนธรรม อาทิ การสร้างสรรค์เนื้อหา การจัดการ เทคโนโลยี การนำเที่ยว และการศึกษา ถือเป็น วัตถุประสงค์อันสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น โปรแกรมการศึกษาพื้นฐานด้านการอนุรักษ์ควรผนวกเอา องค์ประกอบของการสื่อความหมาย และการนำเสนอเข้าไปในหลักสูตรด้วย

6) โปรแกรมและคอร์สการฝึกอบรมที่จัดขึ้นในแหล่งควรพัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ในการให้ข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับพัฒนาการใหม่ ๆ และนวัตกรรมในแหล่งต่อเจ้าหน้าที่ด้านมรดก และการสื่อความหมายในทุกระดับ รวมทั้งชุมชนที่เกี่ยวข้อง และชุมชนเจ้าของพื้นที่

7) ความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการพัฒนา และธำรงรักษามาตรฐานด้วยวิธีการ และเทคโนโลยีการสื่อความหมาย เพื่อ เป้าหมายดังกล่าว การประชุมระหว่างประเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการแลกเปลี่ยน เจ้าหน้าที่ระดับวิชาชีพรวมถึงการประชุมในระดับชาติ และระดับภูมิภาคควรได้รับการสนับสนุน กิจกรรมเหล่านี้จะสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความหลากหลาย ของวิธีการสื่อความหมาย รวมทั้งประสบการณ์ในภูมิภาค และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (เสาวลักษณ์ พงษ์ธา ไปชยะนันท์, ผู้แปล)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสอบถาม และการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนต่อไป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์เป็นพื้นที่ซึ่งมีกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ถือเป็นจุดเด่นและประเด็นสำคัญของพื้นที่ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ จึงได้ทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มนี้ยังคงครอบคลุมได้ถึงกลุ่มประชากรทั้งหมด ดังนี้

3.2.1 กลุ่มผู้ใช้งานประจำ

กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ซึ่งประกอบด้วย ผู้อยู่อาศัยในบ้าน อาคาร ร้านค้า เป็นต้น รวมทั้งสิ้นประมาณ 215 ครัวเรือน โดยสามารถ แบ่งเป็น 7 กลุ่มกิจกรรม ได้ดังนี้

- 1) หาบเร่แผงลอยบทางท่าริมถนน ได้แก่ หาบเร่แผงลอย อาหาร เครื่องดื่ม พระเครื่อง วัตถุมงคล โบราณวัตถุ เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย แว่นตา นาฬิกา เบ็ดเตล็ด และอื่น ๆ
- 2) หาบเร่แผงลอยริมแม่น้ำ ได้แก่ หาบเร่แผงลอย อาหาร ขนมหวาน หนังสือ เทป เครื่องหนัง เซ้าพระ
- 3) ร้านค้าประเภทตึกแถวพาณิชยกรรม

4) ร้านค้าปลีก ได้แก่ ร้านอาหาร ขนม เครื่องดื่ม สินค้าเบ็ดเตล็ด ของชำ เครื่องมือ เครื่องใช้ในครัว เครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง แวนตา นาฬิกา เครื่องประดับ หนังสือ สิ่งพิมพ์ เครื่องเขียน แบบเรียน เซ้าพระ วัตถุมงคล โบราณวัตถุ และอื่น ๆ

5) ร้านค้าบริการ ได้แก่ เสริมสวย ตัดเสื้อ เซ้าชุดครุยปริญญา ถ่ายรูป และทั่วไป

6) สำนักงาน ได้แก่ ธนาคาร บริษัทท่องเที่ยว และสำนักงานหนังสือ

7) กิจกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ ภัตตาคาร และตลาด (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543, น. 112-115)

กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานประจำ หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าช้าง ท่าวัง และท่าพระจันทร์ ทุกครัวเรือน ทั้งสิ้นจำนวนประมาณ 215 ครัวเรือน โดยทำการแจกแบบสอบถามทุกครัวเรือน และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาเพียงจำนวน 50 ชุด ซึ่งครอบคลุมทั้ง 7 กลุ่มกิจกรรม

เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาเพียง 50 ชุด จึงได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของชุมชนเพิ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ และผู้นำชุมชนท่าวัง เพื่อเก็บข้อมูล และเป็นตัวแทนชุมชนนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็นด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม

3.2.2 กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานชั่วคราว หมายถึง บุคคลที่เข้ามาใช้พื้นที่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มบุคคลที่สัญจรผ่าน นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 423 คน ซึ่งคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเนะ (Taro Yamane) ณ ความคลาดเคลื่อน 0.5% จากนั้น กำหนดการสุ่มโดยสุ่มตามสัดส่วนเวลา ซึ่งแบ่งเป็นช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) และช่วงวันหยุด (วันเสาร์ และอาทิตย์)

โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 23 คน จากกลุ่มนิสิต นักศึกษา และกลุ่มประชาชน จำนวน 16 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วย บุคคลจากภายในชุมชน และภายนอกชุมชน โดยทำการสัมภาษณ์ในวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) และวันหยุด (วันเสาร์ และอาทิตย์) กลุ่มชาวต่างชาติ จำนวน 4 คน กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 2 รูป และบุคคลากรจากกรุงเทพมหานคร 1 คน

โดยดำเนินการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มผู้ใช้งานประจำ และกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 เนื่องจากเป็นช่วงฤดูที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวสูง (high season)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 3 แบบ ประกอบด้วย แบบสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยในแต่ละแบบใช้เพื่อเก็บข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) แบบสังเกตการณ์ ใช้เก็บข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และสภาพชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2) แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลในประเด็นของชุมชน ถึงความต้องการในการจัดกิจกรรม ความต้องการทางด้านสภาพแวดล้อม และความต้องการถึงแนวทางในการจัดแสดงกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บข้อมูลในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.4 วิธีเก็บข้อมูล

3.4.1 การสังเกตการณ์

เก็บข้อมูลโดยแบบสังเกตการณ์ (ภาคผนวก ก) เป็นภาพ และแผนผังบริเวณ ในเรื่องของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นสำคัญ ณ บริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ใช้แผนผังบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เป็นแนวทางในการจัดระบบสัญจรเพื่อเก็บข้อมูล โดยทำการสังเกตการณ์ทั้งหมด 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันพุธที่ 10 กันยายน พ.ศ.2551 ตั้งแต่เวลา 16.00 - 18.00 น. ใช้เวลา 2 ชั่วโมง และครั้งที่ 2 เมื่อวันเสาร์ที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552 ตั้งแต่เวลา 11.00 - 14.00 น. ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งในแต่ละครั้ง จะทำการสังเกตการณ์ 2 รอบ รอบแรกกำหนดจุดเริ่มต้นที่บริเวณท่าพระจันทร์ไปสู่บริเวณท่าช้าง และรอบที่ 2 เก็บข้อมูลจากบริเวณท่าช้างไปสู่บริเวณท่าพระจันทร์

ภาพที่ 3.1

กิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

โดยวิธีการ คือ นำข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม และสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน ได้แก่ หม่อมหลวงวัลวิภา บุรุษรัตนพันธ์ และรองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาถึงกิจกรรม และสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม ที่ปรากฏขึ้น ณ บริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ พบว่าในบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมจำนวน 31 กิจกรรม และสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมจำนวน 23 แบบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ดังกล่าว มาศึกษาด้วยวิธีการลงพื้นที่สังเกตการณ์ โดยทำการสังเกตการณ์ถึงกิจกรรม พฤติกรรม ตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพปัจจุบันของชุมชน โดยในส่วนี้ นอกจากจะทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์ บันทึกภาพถ่าย และการรังวัดในพื้นที่สำคัญแล้ว ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้คนที่เข้ามาใช้พื้นที่ รวมถึงคนในชุมชนบางส่วน เพื่อสอบถาม และเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบ กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมจำนวน 31 กิจกรรม และสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมจำนวน 23 แบบ ที่พบจาก

การศึกษาและเก็บข้อมูลขั้นต้นว่า มีอยู่ และได้เกิดขึ้นในย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์จริง รวมถึงเพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางเนื้อหาที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อมอีกด้วย เนื่องจากระหว่างการลงทุนพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์นั้น พบว่า ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ได้มีความเชื่อมโยงกันถึงความสัมพันธ์ทางเนื้อหา จึงได้ทำการเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาถึงประเด็นดังกล่าว

ตารางที่ 3.1

ประเด็นในการเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์

ลักษณะทางนามธรรม	ตัวชี้วัด/หน่วยสำหรับวัด	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
รูปแบบกิจกรรม			
งานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวรสถาน มงคล และพระเจ้าตากสิน	- มี - ไม่มี	สังเกตการณ์	-
งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	- มี - ไม่มี		
งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง	- มี - ไม่มี		
งานสักการะพระพรหม	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	- มี - ไม่มี		
หมอดู ดูดวง	- มี - ไม่มี		
พระเครื่อง และของเก่าหายาก	- มี - ไม่มี		
ร้านน้องท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
วรรณกรรม ของสุนทรภู่	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ 14 ตุลา	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ 6 ตุลา	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	- มี - ไม่มี		
นำช้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้าง	- มี - ไม่มี		
ไร่มะตะปะ	- มี - ไม่มี		
ผลไม้ดอง	- มี - ไม่มี		

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลักษณะทางนามธรรม	ตัวชี้วัด/หน่วยสำหรับวัด	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้		
รูปแบบกิจกรรม					
กาแฟ กาแฟโบราณ	- มี - ไม่มี	สังเกตการณ์	-		
ร้านเช่าชุดครุย	- มี - ไม่มี				
ประเพณีแข่งเรือระหว่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิดล	- มี - ไม่มี				
เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ	- มี - ไม่มี				
เทศกาลลอยกระทง	- มี - ไม่มี				
เทศกาลสงกรานต์	- มี - ไม่มี				
เทศกาลตรุษจีน	- มี - ไม่มี				
เทศกาลสารทจีน	- มี - ไม่มี				
เทศกาลกินเจ	- มี - ไม่มี				
ทำซ้าง (ทำพระ)	- มี - ไม่มี				
ทำมหาราช	- มี - ไม่มี				
ทำพระจันทร์	- มี - ไม่มี				
รถรางชมเมือง	- มี - ไม่มี				
สภาพแวดล้อม					
ถนนหน้าพระลาน	- มี - ไม่มี				
ถนนมหาราช	- มี - ไม่มี				
ถนนพระจันทร์	- มี - ไม่มี				
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	- มี - ไม่มี				
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	- มี - ไม่มี				
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	- มี - ไม่มี				
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย	- มี - ไม่มี				
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	- มี - ไม่มี				

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลักษณะทางนามธรรม	ตัวชี้วัด/หน่วยสำหรับวัด	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
สภาพแวดล้อม			
ศาลเจ้าแม่ทับทิม	- มี - ไม่มี	สังเกตการณ์	-
ศาลเจ้าพ่อช้าง	- มี - ไม่มี		
พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	- มี - ไม่มี		
ประตูท่าพระ	- มี - ไม่มี		
ประตูท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
ป้อมพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
ท่าช้าง (ท่าพระ)	- มี - ไม่มี		
ท่ามหาราช	- มี - ไม่มี		
ท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
เรือนสุนทรภู่	- มี - ไม่มี		
แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	- มี - ไม่มี		
กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	- มี - ไม่มี		
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	- มี - ไม่มี		
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช	- มี - ไม่มี		
แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	- มี - ไม่มี		

3.4.2 แบบสอบถาม

ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้งานประจำ และกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว โดยได้ทำการเก็บข้อมูลโครงการนำร่องก่อนในช่วงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 จำนวน 20 ชุด จากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามที่ดี ถึงแม้แบบสอบถามจะเป็นไปในแนวทางให้แสดงความคิดเห็นเป็นสำคัญ แต่จากการเก็บข้อมูลโครงการนำร่อง พบว่ากลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว แสดงความคิดเห็น พร้อมภาพประกอบแนวคิดที่ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ได้ทำการเก็บข้อมูลโครงการนำร่องเพียง 5 ชุด พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการแจกแบบสอบถาม จึงได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถาม

ในส่วนของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ ให้เป็นตัวเลือกตอบมากขึ้น ลดในส่วนของ การแสดงความคิดเห็นลง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ทำการเก็บข้อมูลในการวิจัยจริง โดยดำเนินการ แจกแบบสอบถาม ทั้งกลุ่มผู้ใช้งานประจำ และกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ในช่วงกลางเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 เนื่องจากเป็นช่วงฤดูที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวสูง (high season) ดังนี้

1) กลุ่มผู้ใช้งานประจำ โดยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับชุมชนท่าช้าง ท่าวัง และท่าพระจันทร์ ทั้งสิ้นจำนวนประมาณ 215 ครั้วเรือน ได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับทุก ครั้วเรือน ซึ่งขณะที่ทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มประชากร ได้ทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยด้วยแบบสอบถามครั้งนี้ รวมถึงแนะนำวิธีการทำแบบสอบถาม โดยให้ หัวหน้าครอบครัว หรือสมาชิกที่สามารถเป็นตัวแทนของครอบครัวนั้น ๆ ตอบแบบสอบถามตาม ความเป็นจริงมากที่สุด และให้ตอบแบบสอบถามในฐานะของตัวแทนครอบครัว โดยการแจก แบบสอบถามให้กับผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่ มีความจำเป็นต้องฝากแบบสอบถามไว้กับกลุ่ม ประชากรก่อน แล้วจึงกลับมาเก็บแบบสอบถามกลับคืนในภายหลัง ตามที่นัดหมายในครั้งถัดไป ขึ้นอยู่กับความสะดวกของครอบครัวนั้น ๆ เนื่องจาก หัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนครอบครัว ส่วน ใหญ่ต้องทำงานทั้งภายใน และภายนอกชุมชน ทำให้ในขณะที่แจกแบบสอบถาม หัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนครอบครัวจึงไม่อยู่รับแบบสอบถามในขณะนั้น หรือยังคงทำงานอยู่ ไม่สะดวกในการ จะทำแบบสอบถาม ณ ขณะนั้น จึงเป็นในรูปแบบของการฝากแบบสอบถามไว้กับบุคคลภายใน ครอบครัว และนัดวันเวลาที่สะดวกเพื่อมารับแบบสอบถามคืนในครั้งถัดไป และจากการแจก แบบสอบถามทั้งหมดได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาเพียงจำนวน 50 ชุดเท่านั้น

2) กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ได้ทำการแจกแบบสอบถาม ให้กับบุคคลที่เข้ามาใช้พื้นที่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มบุคคลที่สัญจรผ่าน นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ และกลุ่มพระสงฆ์ รวมทั้งหมดจำนวน 400 ชุด ทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่ม โดยสุ่มตามสัดส่วนเวลา ซึ่งแบ่งเป็นช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) และช่วงวันหยุด (วันเสาร์ และอาทิตย์) โดยขณะที่ให้กลุ่มประชากรทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะยังคงอยู่ภายในบริเวณใกล้เคียง เพื่อช่วยอธิบายคำถาม ตัวเลือก หรือข้อสงสัยอื่น ๆ ให้กับกลุ่มประชากรตลอดการทำแบบสอบถาม จนเสร็จสิ้น จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อในกรณีที่ผู้วิจัยมีข้อสงสัย ในคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม จึงจะทำการสอบถามทันที เพื่อความเข้าใจในข้อมูลที่ผู้ตอบ แบบสอบถามต้องการสื่อสารได้อย่างครบถ้วน และเข้าใจตรงกัน

3.4.3 การสัมภาษณ์

เบื้องต้น ได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ โดยการสัมภาษณ์ หม่อมหลวงวัลวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ รองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะผู้ศึกษาโครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณชุมชนท่าพระจันทร์ พ.ศ. 2543) ในเรื่องของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยขั้นตอนแรก ผู้วิจัยแนะนำตนเองพร้อมแจ้งถึงวัตถุประสงค์ และวิธีการของการสัมภาษณ์ ขั้นตอนการสัมภาษณ์นั้นจะเป็นในลักษณะของการพูดคุยปกติ โดยให้ครอบคลุมประเด็นที่วางไว้เป็นสำคัญ เริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยจากเรื่องทั่ว ๆ ไปที่ใกล้เคียงกับประเด็นที่วางไว้ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ได้รับการสัมภาษณ์ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมของคนไทย และการติดต่อขอสัมภาษณ์ หรือสอบถามข้อมูลในครั้งต่อไป อุปกรณ์ช่วยในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือ 2 ชนิดคือ แผนผัง และภาพถ่ายย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ขณะทำการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะจดบันทึกในแบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ข) และทบทวนข้อมูลที่จดบันทึกกับผู้ได้รับการสัมภาษณ์เป็นระยะ เพื่อยืนยันข้อมูลที่แน่ชัด โดยได้ทำการสัมภาษณ์ในวันพุธที่ 10 และวันพฤหัสบดีที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2551 ตามลำดับ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละกรณี ประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 3 ชั่วโมง

นอกจากนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ชุมชน ถึงความต้องการของชุมชน จำนวน 25 คน สัมภาษณ์ช่วงเดือนเมษายน เนื่องจากเป็นช่วงที่มีเทศกาลสำคัญของไทย คือ เทศกาลสงกรานต์ เป็นช่วงที่หลายพื้นที่นิยมจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นเทศกาลที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา และความร่วมมือร่วมใจของคนภายในชุมชนที่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมกับทุกฝ่าย จึงได้ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน ผู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมภายในพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ อีก 3 ท่าน ได้แก่ นายภูวดล สายเสมา เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร สัมภาษณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552 นายสมชัย เริ่มตระกูล ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2552 และนายสมจอง รองแก้ว ผู้นำชุมชนท่าวัง สัมภาษณ์เมื่อวันเสาร์ที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552 ตามลำดับ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญทั้ง 3 ท่าน ท่านละประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที รวมใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 7 ชั่วโมง 30 นาที

ตารางที่ 3.2
สัมภาษณ์ชุมชน

กลุ่มประชากร	ความสัมพันธ์	เพศ	วัน/เดือน/ปี	จำนวน (คน)
นิสิต/นักศึกษา	ภายในชุมชน	ชาย	วันจันทร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันเสาร์ที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันจันทร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันเสาร์ที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2552	1
	ภายนอกชุมชน	ชาย	วันพุธที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันอาทิตย์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันพุธที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันอาทิตย์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552	1
ประชาชน	ภายในชุมชน	ชาย	วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันเสาร์ที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันเสาร์ที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2552	1
	ภายนอกชุมชน	ชาย	วันศุกร์ที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันอาทิตย์ที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันศุกร์ที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันอาทิตย์ที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2552	1
ชาวต่างชาติ	ภายในชุมชน	ชาย	วันศุกร์ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันศุกร์ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		ชาย	วันเสาร์ที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552	1
		หญิง	วันเสาร์ที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552	1
พระสงฆ์	ภายในชุมชน	ชาย	วันอังคารที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2552	1
			วันอาทิตย์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552	1
บุคคลสำคัญ	ภายในชุมชน	ชาย	วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552 (เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพฯ)	1
	ภายในชุมชน	ชาย	วันอังคารที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2552 (ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์)	1
	ภายในชุมชน	ชาย	วันเสาร์ที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552 (ผู้นำชุมชนท่าวัง)	1

ตารางที่ 3.3

ประเด็นในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ลักษณะทางนามธรรม	ตัวชี้วัด/หน่วยสำหรับวัด	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
เพศ	- ชาย - หญิง	แบบสอบถาม	ร้อยละ
อายุ	(จำนวนจริง) ปี	แบบสัมภาษณ์	
การเข้าใช้พื้นที่ ต่อสัปดาห์	- 1 วัน หรือน้อยกว่านั้น - 1-2 วัน ต่อสัปดาห์ - 3-4 วัน ต่อสัปดาห์ - 5-6 วัน ต่อสัปดาห์ - มากกว่า 6 วัน ต่อสัปดาห์		
ระยะเวลาในการเข้าใช้พื้นที่	(จำนวนจริง) ปี		
เหตุผลในการเข้าใช้พื้นที่	- ทางสัญจรผ่าน - ใช้บริการรถประจำทาง เรือข้ามฝาก - ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค - สถานที่ประกอบอาชีพ สถานศึกษา - สถานที่อยู่อาศัย - อื่น ๆ		
แนวโน้มในอนาคต	- ลดลง - เท่าเดิม - เพิ่มขึ้น - อื่น ๆ		
รูปแบบกิจกรรม	ความสนใจเข้าร่วม		
งานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวร สถานมงคล และพระเจ้าตากสิน	- มี - ไม่มี		
งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	- มี - ไม่มี		
งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง	- มี - ไม่มี		
งานสักการะพระพรหม	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	- มี - ไม่มี		
หมอดู ดูดวง	- มี - ไม่มี		
พระเครื่อง และของเก่าหายาก	- มี - ไม่มี		
ร้านน้องท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

รูปแบบกิจกรรม	ความสนใจเข้าร่วม	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
วรรณกรรม ของสุนทรภู่ที่กล่าวถึง บริเวณท่าพระจันทร์ ท่าช้าง	- มี - ไม่มี	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ 14 ตุลา	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์ 6 ตุลา	- มี - ไม่มี		
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	- มี - ไม่มี		
นำช้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้าง	- มี - ไม่มี		
โรตีมะตะปะ	- มี - ไม่มี		
ผลไม้ดอง	- มี - ไม่มี		
กาแฟ กาแฟโบราณ	- มี - ไม่มี		
ร้านเช่าชุดครุย	- มี - ไม่มี		
ประเพณีแข่งเรือระหว่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยมหิดล	- มี - ไม่มี		
เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ	- มี - ไม่มี		
เทศกาลลอยกระทง	- มี - ไม่มี		
เทศกาลสงกรานต์	- มี - ไม่มี		
เทศกาลตรุษจีน	- มี - ไม่มี		
เทศกาลสารทจีน	- มี - ไม่มี		
เทศกาลกินเจ	- มี - ไม่มี		
ท่าช้าง (ท่าพระ)	- มี - ไม่มี		

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

รูปแบบกิจกรรม	ความสนใจเข้าร่วม	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
ท่ามหาราช	- มี - ไม่มี	แบบสอบถาม	ร้อยละ
ท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
รถรางชมเมือง	- มี - ไม่มี	แบบสัมภาษณ์	
สภาพแวดล้อม	ความสนใจเข้าใช้		
ถนนหน้าพระลาน	- มี - ไม่มี		
ถนนมหาราช	- มี - ไม่มี		
ถนนพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	- มี - ไม่มี		
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย	- มี - ไม่มี		
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	- มี - ไม่มี		
ศาลเจ้าแม่ทับทิม	- มี - ไม่มี		
ศาลเจ้าพ่อช้าง	- มี - ไม่มี		
พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	- มี - ไม่มี		
ประตูท่าพระ	- มี - ไม่มี		
ประตูท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
ป้อมพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
ท่าช้าง	- มี - ไม่มี		
ท่ามหาราช	- มี - ไม่มี		
ท่าพระจันทร์	- มี - ไม่มี		
เรือนสุนทรภู่	- มี - ไม่มี		

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

สภาพแวดล้อม	ความสนใจเข้าใช้	วิธีการวัด	สถิติที่ใช้
แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	- มี - ไม่มี	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	ร้อยละ
กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	- มี - ไม่มี		
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	- มี - ไม่มี		
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาธาตุ	- มี - ไม่มี		
แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	- มี - ไม่มี		
สิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ	(ข้อมูลเสนอแนะ)		
รูปแบบการจัดกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดงานตอนกลางวัน - จัดงานตอนกลางคืน - แต่งกายชุดไทย - ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว - ป้ายแสดงประวัติความเป็นมาสถานที่ - ปิดถนน (ถนนคนเดิน) - มีจุดพักผ่อน - งานวัด - เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ - ลานกิจกรรมกลางแจ้ง - ลานกิจกรรมในร่ม - จัดแสดง แสง สี เสียง - จัดกิจกรรมประจำแต่ละเทศกาล - แสดงงานศิลปะ - แสดงงานหัตถกรรม ของทำมือ - เทศกาลอาหาร และขนมไทย - เทศกาลดนตรีริมน้ำ - งานออกร้านของชุมชน และนักศึกษา - งานย้อนรำลึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (ข้อมูลเสนอแนะ พร้อมภาพประกอบ)		

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นแรก นำข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน ได้แก่ หม่อมหลวงวัลวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดที่ได้จากการทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา ทำการรวบรวมค่าความถี่จากความสัมพันธ์โยงกันของค่าความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรม และสภาพแวดล้อม เพื่อหาค่าความถี่ที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ของกิจกรรม และค่าความถี่ที่มากที่สุด 5 อันดับแรกของสภาพแวดล้อม แสดงถึงค่าความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาเกี่ยวข้องกันระหว่าง กิจกรรมและสภาพแวดล้อมมากที่สุดอย่างละ 5 อันดับของทั้งกิจกรรมและสภาพแวดล้อม จากนั้น นำ 5 อันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม มาแทนค่าคะแนน โดยค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 5 คะแนน ค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 4 คะแนน และค่าความถี่ที่มีค่าเป็นอันดับที่ 3 4 5 ให้คะแนน 3 2 1 ตามลำดับ จากนั้น ทำการรวบรวมคะแนนทุกคู่กิจกรรม และสภาพแวดล้อมทั้งหมด จัดลำดับผลคะแนนของคู่กิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่ได้ เพื่อสรุปเป็นผลเบื้องต้นถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์

จากนั้น นำผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ถึงความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเป็นการสอบถาม และสัมภาษณ์ถึงกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ สภาพแวดล้อมที่ชุมชนต้องการ รวมถึงรูปแบบที่ชุมชนต้องการใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชนจำนวน 22 คน รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 3 ท่าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร ผู้นำชุมชน ท่าพระจันทร์ และผู้นำชุมชนท่าวัง เพื่อมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของความต้องการของคนภายในชุมชนเอง ในท้ายที่สุดนำข้อมูลและผลวิเคราะห์ที่ได้ทั้งหมด มาสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการ

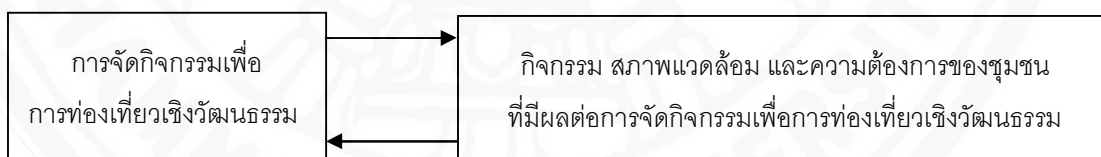
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน

3.6 ตัวแปรการวิจัย

จากขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ด้วยแบบสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พบตัวแปรการวิจัย โดยตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น รวมถึงตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 3.2) และแปลงนิยามทั้งตัวแปรต้น และตัวแปรตาม จากนิยามรูปธรรม เป็นนิยามนามธรรม (ตารางที่ 3.4) เพื่อศึกษาถึงรายละเอียด ความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย สรุปตัวแปร และนิยามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรตามกรอบการวิจัย (ภาพที่ 3.3) ได้ดังนี้

ภาพที่ 3.2

กรอบแนวคิด

กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแนวคิดที่ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลต่อ กิจกรรมในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และความต้องการของชุมชน และในขณะเดียวกันกิจกรรมในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และความต้องการของชุมชน มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่นกัน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลสามารถกำหนดกิจกรรมในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และความต้องการของชุมชน และในขณะเดียวกัน กิจกรรมในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และความต้องการของชุมชน มีผลสามารถกำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ เช่นกัน

ตารางที่ 3.4
การเปลี่ยนนิยาม

นิยามรูปธรรม	นิยามนามธรรม
ตัวแปรตาม การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การแก้ปัญหา และนำเสนอข้อมูลในการสื่อสาร รวมถึงเทคนิคการจัดแสดงกับกลุ่มประชากร
ตัวแปรต้น กิจกรรมในชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ลักษณะพฤติกรรม และการดำรงชีวิตของคนที่อยู่ในชุมชน และคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์
สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์
ความต้องการของชุมชน ที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรม และสภาพแวดล้อมชุมชน

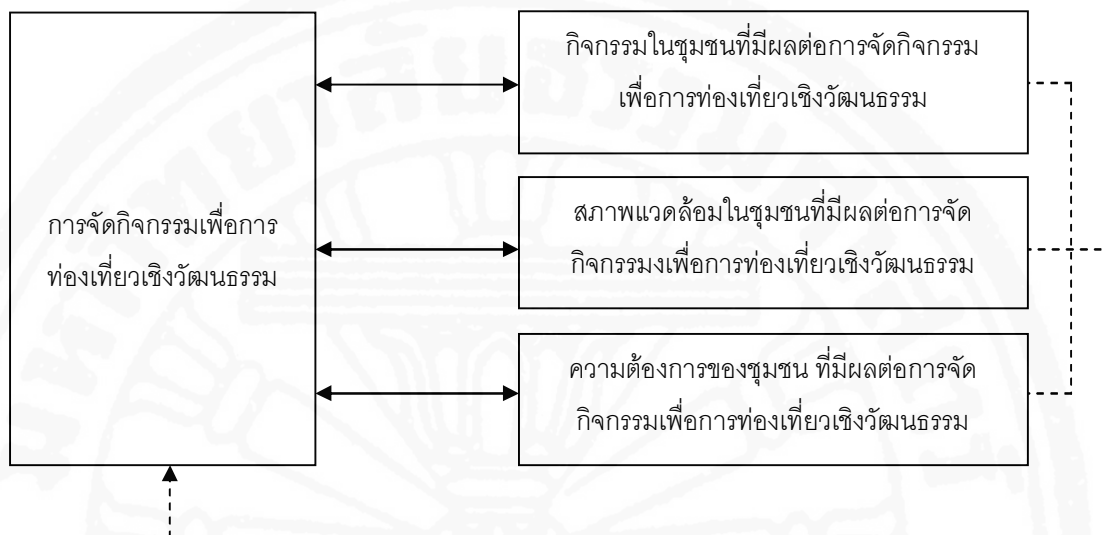
การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ วิธีการแก้ปัญหา และเลือกใช้เทคนิคการนำเสนอข้อมูลเพื่อสื่อสารทั้งทางตรง และทางอ้อม รวมถึงลักษณะที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากร

กิจกรรมในชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ ลักษณะพฤติกรรม วิธีการดำรงชีวิต เช่น การทำงาน การพักผ่อน การกิน การเดิน การเดินทาง เป็นต้น ของกลุ่มประชากร

สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ ลักษณะทางกายภาพทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นชั่วคราว และถาวร

ความต้องการของชุมชน ที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ สิ่งอำนวยความสะดวก สบาย เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เกิดจากกลุ่มประชากร

ภาพที่ 3.3
กรอบการวิจัย

จากภาพที่ 3.3 พบว่า การจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลสามารถที่จะกำหนดกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มของกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลที่จะสามารถกำหนดการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เช่นกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม น่าจะมีผลที่สามารถกำหนดการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เช่นกัน

จากกรอบแนวคิด และกรอบการวิจัย (ภาพที่ 3.2 และ 3.3) ดังกล่าวข้างต้น จะนำไปเป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ผลถึงประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูล และนำผลวิเคราะห์ที่ได้ มาทำการสรุปประเด็นสำคัญอีกครั้ง ตามกรอบแนวคิดและกรอบการวิจัยที่ได้วางไว้ตามแผนงานการวิจัย

3.7 ขั้นตอนในการวิจัย

สามารถลำดับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 9 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจ เอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ แนวคิด รวมถึงขอบเขตในการวิจัย
 - 2) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัย หนังสือ เอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสำรวจความเป็นไปได้ของการวิจัย จากการสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการวิจัย
 - 3) ศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงศึกษาการจัดแสดงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - 4) รวบรวมเนื้อหาจากการศึกษา สรุปประเด็นเพื่อใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ออกแบบ จัดทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล พร้อมกับวางแผนในเรื่องของช่วงเวลา และสถานที่ในการลงเก็บข้อมูลโครงการนำร่อง
 - 5) เก็บข้อมูลโครงการนำร่องด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ พร้อมด้วยการสังเกตการณ์ นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ผล และสรุปเป็นผลเบื้องต้นจากการเก็บข้อมูลโครงการนำร่อง เพื่อนำเสนอผลงานทางวิชาการ
 - 6) ปรับปรุงเครื่องมือจากผลสรุปโครงการนำร่อง เพื่อสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับการเก็บข้อมูลจริงตามแผนการวิจัย
 - 7) รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อเตรียมในการวิเคราะห์ผล และทำการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม
 - 8) วิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์
 - 9) จัดทำเอกสาร และรายงานพร้อมนำเสนอผลการวิจัย
- โดยเริ่มดำเนินการวิจัยในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 และได้รับอนุมัติโครงการวิจัยเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2551 นำเสนอผลงานทางวิชาการเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2551 แล้วเสร็จภายในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ละในช่วงเดือนมิถุนายน - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 รวมใช้เวลาทั้งสิ้น 1 ปี 3 เดือน (ประมาณการต่อ 2 ภาคการศึกษา)

ตารางที่ 3.5
ขั้นตอนการวิจัย และช่วงเวลา

ขั้นตอนการวิจัย \ เวลา	พ.ศ. 2551					พ.ศ. 2552					พ.ศ. 2553				
	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.
สรุปหัวข้อวิจัย	■	■													
ทบทวนวรรณกรรม	■	■	■			■	■				■	■			
วางแผนการวิจัย สอบหัวข้อวิจัย			■	■											
เก็บข้อมูลนำร่อง				■	■										
สรุปข้อมูลเบื้องต้น					■	■									
นำเสนอผลงานวิชาการ						■	■								
ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือ						■	■	■							
เก็บข้อมูลการวิจัย								■	■	■					
รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล										■	■				
สรุปผลการวิจัย											■	■			
จัดทำเอกสาร และรายงานการวิจัย												■	■	■	
นำเสนอผลการวิจัย														■	■

ชำนาญการพิเศษ

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มุ่งศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ โดยขั้นแรกได้ทำการศึกษาถึงกิจกรรม และสภาพแวดล้อม จากการลงสังเกตการณ์ในพื้นที่จริง 2 ครั้ง และการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน ได้แก่ หม่อมหลวงวัลลภา บุรุษรัตนพันธุ์ นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ รองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะผู้ศึกษาโครงการวางแผนเฉพาะแห่งในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณชุมชนท่าพระจันทร์ พ.ศ. 2543) มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดที่ได้จากการทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคือ มีกิจกรรม จำนวน 31 กิจกรรม ใน 6 ประเภทรูปแบบกิจกรรม และลักษณะสภาพแวดล้อม จำนวน 23 แบบ ใน 4 ประเภทรูปแบบสภาพแวดล้อม ดังนี้

ตารางที่ 4.1

กิจกรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ประเภท	รหัส	กิจกรรม
ศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา	A1	งานบวงสรวงกรมพระยาราชาธิราชบวรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน
	A2	งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม
	A3	งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)
	A4	งานสักการะพระพรหม
	A5	เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี
	A6	หมอดู ดูดวง
	A7	พระเครื่อง และของเก่าหายาก
ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพ	A8	ร้านน้องท่าพระจันทร์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเภท	รหัส	กิจกรรม
ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา	A9	วรรณกรรม ของสุนทรภู่
	A10	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	A11	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร
	A12	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	A13	เหตุการณ์ 14 ตุลา
	A14	เหตุการณ์ 6 ตุลา
	A15	เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร	A16	น้ำซ่างลงอาบนํ้า
	A17	โรตีมะตะปะ
	A18	ผลไม้ดอง
	A19	กาแฟ กาแฟโบราณ
	A20	ร้านเช่าชุดครุย
ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล	A21	ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิดล
	A22	เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ
	A23	เทศกาลลอยกระทง
	A24	เทศกาลสงกรานต์
	A25	เทศกาลตรุษจีน
	A26	เทศกาลสารทจีน
	A27	เทศกาลกินเจ
ลักษณะงาน หรือเทคโนโลยี ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น	A28	ท่าซ่าง
	A29	ท่ามหาราช
	A30	ท่าพระจันทร์
	A31	รถรางชมเมือง

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งสิ้น 31 กิจกรรม และสามารถจำแนกประเภทของกิจกรรมได้ 6 ประเภท โดยแต่ละประเภทประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังบัวสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

2) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพ ประกอบด้วย 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ เป็นต้น

3) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นต้น

4) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต กิจกรรมการค้าขาย ไรต์มะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย เป็นต้น

5) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ เป็นต้น

6) ลักษณะงาน หรือเทคโนโลยีที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

ตารางที่ 4.2

สภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ประเภท	รหัส	สภาพแวดล้อม
ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น	E1	ถนนหน้าพระลาน
	E2	ถนนมหาราช
	E3	ถนนพระจันทร์
โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถาน	E4	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์
สถาปัตยกรรมเก่าแก่ และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพัง	E5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	E6	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร
	E7	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	E8	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
	E9	ศาลเจ้าแม่ทับทิม
	E10	ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)
	E11	พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ
	E12	ประตูท่าพระ
	E13	ประตูท่าพระจันทร์
	E14	บ่อนพระจันทร์
	E15	ท่าช้าง
	E16	ท่ามหาราช
	E17	ท่าพระจันทร์
	E18	เรือนสุนทรภู่
	E19	แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า
	E20	กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง
	E21	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน
	E22	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช
	ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก	E23

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์มีสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งสิ้น 23 สภาพแวดล้อม และสามารถจำแนกประเภทของสภาพแวดล้อมได้ 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น ประกอบด้วย 3 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาธาตุ ถนนพระจันทร์ เป็นต้น

2) โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถาน ประกอบด้วย 1 สภาพแวดล้อม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ เป็นต้น

3) สถาปัตยกรรมเก่าแก่ และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพัง ประกอบด้วย 18 สภาพแวดล้อม ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาธาตุ ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาธาตุ เป็นต้น

4) ศิลปะหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก ประกอบด้วย 1 สภาพแวดล้อม ได้แก่ แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

จากตารางที่ 4.1 และ 4.2 พบว่า ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันทางเนื้อหา จึงได้ทำการทบทวนเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม และพบข้อสังเกตที่ว่า ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มักประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบสำคัญ คือ กิจกรรม และสภาพแวดล้อม กล่าวคือ ลักษณะของกิจกรรมที่จะจัดและสถานที่จัดงาน รวมถึงบรรยากาศของงาน ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง เป็นต้น ที่จะสามารถเห็นภาพของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และสถานที่จัดงาน รวมถึงบรรยากาศของกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

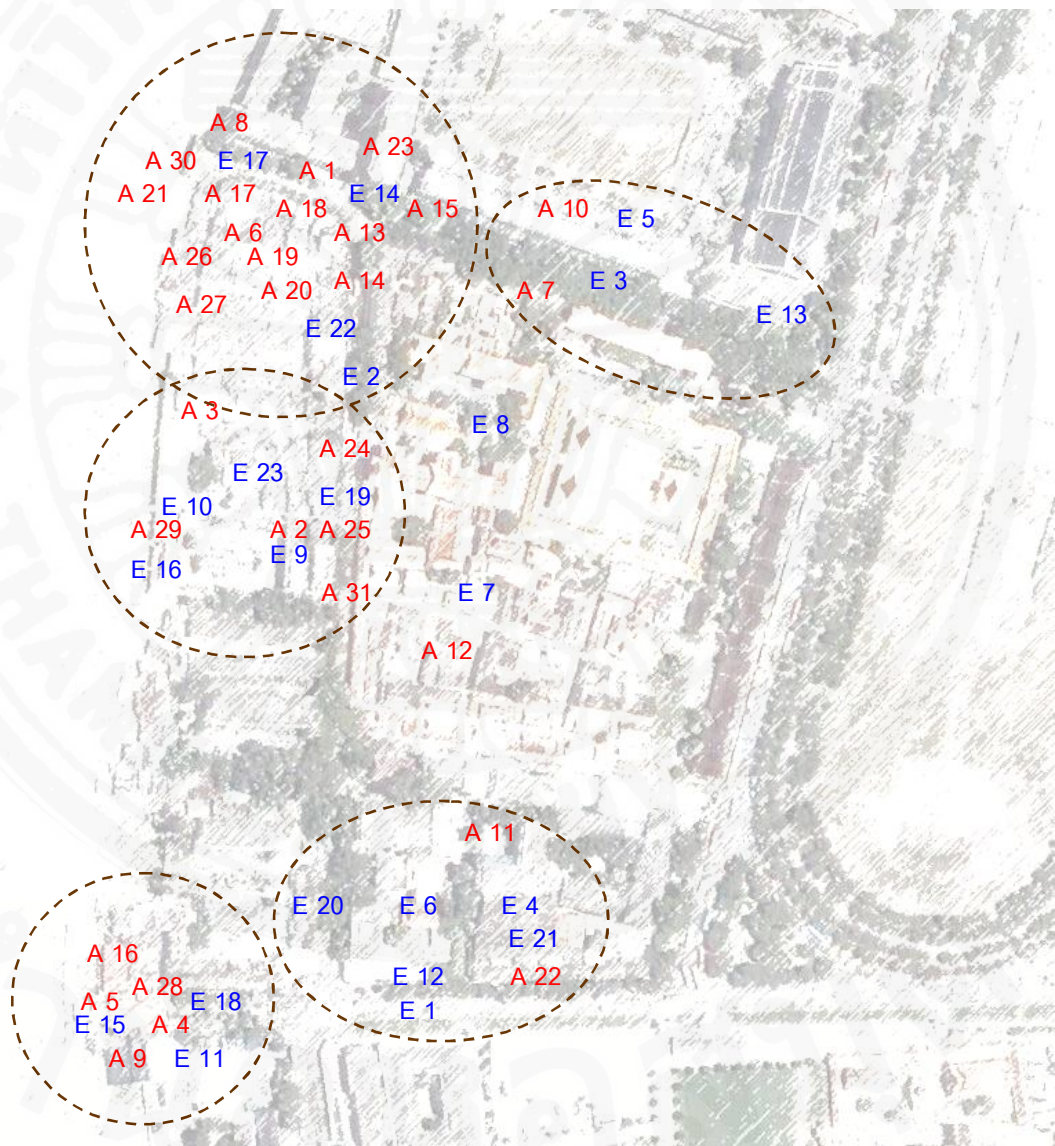
4.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม

ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์กันทางเนื้อหา ระหว่าง กิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยในเบื้องต้น ได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม สังเกตการณ์พื้นที่จริง 2 ครั้ง และจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน

ได้แก่ หม่อมหลวงวัลวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ และ รองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข ทำการระบุตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นลงในผังพื้นย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ เพื่อศึกษาถึงภาพรวมของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น (ดังภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1

ตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

โดยประเด็นสำคัญที่ต้องทำการศึกษาจากแผนภาพ เนื่องจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในการสังเกตการณ์จริงพบว่า กิจกรรม และสภาพแวดล้อมบางอย่าง ไม่พบตามข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์ระบุไว้ โดยสามารถสรุปเป็น 2 ประเด็นสำคัญคือ

- 1) กิจกรรม และสภาพแวดล้อมบางอย่าง ได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และจบลงในอดีต
- 2) กิจกรรม และสภาพแวดล้อมบางอย่าง ยังคงอยู่ เพียงแต่ได้ย้ายที่ตั้งไปในพื้นที่อื่น ๆ

ทำให้ในการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ทั้ง 2 ครั้ง ต้องใช้การสัมภาษณ์คนในพื้นที่ร่วมด้วย เพื่อหาที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่แท้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนช่วงนี้จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงกัน ของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า จากการศึกษความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา จากแผนภาพตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม เกิดตำแหน่งของกลุ่มกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ได้แก่ พื้นที่บริเวณท่าพระจันทร์ และพื้นที่บริเวณท่าช้าง ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่สาธารณะของย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์

จากภาพที่ 4.1 พบว่า เบื้องต้นมีกลุ่มของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมเกิดขึ้น กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือกลุ่มบริเวณท่าพระจันทร์ โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยลักษณะของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ทางเนื้อหากับสภาพแวดล้อม ในขณะที่แต่ละสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางเนื้อหากับกิจกรรมต่าง ๆ เช่นกัน จึงได้ทำการศึกษาโดยการจำแนกความสัมพันธ์ของแต่ละกิจกรรม และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

4.1.1 ความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาของกิจกรรมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

1) กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังสวรรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหากับ 8 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตู่ท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช เป็นต้น

2) กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหากับ 6 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ศาลเจ้าแม่ทับทิม ท่ามหาราช แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

3) กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหากับ 6 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) ท่ามหาราช แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

4) กิจกรรมงานสักการะพระพรหม มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 8 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน เป็นต้น

5) เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 10 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

6) หมอคู่ และกิจกรรมคูดวง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 14 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ประตูท่าพระจันทร์ ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

7) กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 16 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

8) กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

9) วรรณกรรมของสุนทรภู่ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

10) กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 13 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

11) กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 16 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

12) กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 14 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

13) เหตุการณ์ 14 ตุลา มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์

รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

14) เหตุการณ์ 6 ตุลา มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

15) เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

16) กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน เป็นต้น

17) กิจกรรมการค้าขาย ไรต์มีตะบะ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 10 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

18) กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

19) กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนว

กำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

20) กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

21) ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 19 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

22) เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน เป็นต้น

23) เทศกาลลอยกระทง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 20 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

24) เทศกาลสงกรานต์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 22 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

25) เทศกาลตรุษจีน มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

26) เทศกาลสารทจีน มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

27) เทศกาลกินเจ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

28) กิจกรรมบริเวณท่าช้าง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 10 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ท่าช้าง เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน เป็นต้น

29) กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนมหาราช วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) ท่ามหาราช แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

30) กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระจันทร์ ท่าพระจันทร์ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

31) กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 23 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

4.1.2 ความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาของสภาพแวดล้อมกับกิจกรรมต่าง ๆ

1) ถนนหน้าพระลาน มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

2) ถนนมหาราช มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 24 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวรสถานมงคล และพระเจ้าตาก กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) หมอตุ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

3) ถนนพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 16 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังศวรสถานมงคล และพระเจ้าตาก หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

4) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

5) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 22 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังศวรสถานมงคล และพระเจ้าตาก หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

6) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 21 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินทางชมเมือง เป็นต้น

7) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 13 กิจกรรม ได้แก่ หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินทางชมเมือง เป็นต้น

8) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 22 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังบัวสถานมงคล และพระเจ้าตาก เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต กิจกรรมการค้าขายโรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขายกาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขายร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล

เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

9) ศาลเจ้าแม่ทับทิม มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ หมอฮูด และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

10) ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

11) พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

12) ประตูท่าพระ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 14 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

13) ประตูท่าพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 21 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังบัวรสถานมงคล และพระเจ้าตาก หมอฮูด และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์

เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

14) ป้อมพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

15) ท่าช้าง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 14 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

16) ท่ามหาราช มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 9 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

17) ท่าพระจันทร์ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 21 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังสวรรสถานมงคล และพระเจ้าตาก หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

18) เรือนสุนทรภู่ มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 14 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงาน สักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहित เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินทางชมเมือง เป็นต้น

19) แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 31 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง(พระพิฆเนศ) กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ วรรณกรรมของ สุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहित เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินทางชมเมือง เป็นต้น

20) กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 กิจกรรม ได้แก่ หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहित เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมการเดินทางชมเมือง เป็นต้น

21) อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 11 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร

กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิตล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

22) อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 25 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังสวรรสถานมงคล และพระเจ้าตาก กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) หมอคู และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิตล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

23) แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับ 26 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุณี หมอคู และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขาย โรตีมะตะปะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขายกาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิตล เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

ตารางที่ 4.3

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม

A																																
No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	รวม
E1				X	X				X		X					X					X	X	X	X				X			X	11
E2	X	X	X			X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X		X	24
E3	X					X	X	X		X		X	X	X	X		X	X			X		X	X						X	X	16
E4							X			X	X	X										X						X			X	7
E5	X					X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X	22
E6				X	X	X	X	X	X	X	X	X				X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	21
E7						X	X	X		X	X	X					X	X			X		X	X						X	X	13
E8	X				X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X		X	X				X	X	X	X	22
E9		X				X	X																	X					X		X	6
E10			X				X																	X					X		X	5
E11				X	X				X		X					X					X	X	X	X				X			X	11
E12				X	X				X		X					X					X	X	X	X	X	X	X	X			X	14
E13	X					X	X	X		X		X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X	21
E14							X			X		X	X	X	X								X	X							X	9
E15				X	X				X		X					X					X	X	X	X	X	X	X	X			X	14
E16		X	X			X						X									X		X	X					X		X	9
E17	X					X	X	X		X		X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X	21
E18				X	X				X		X					X					X	X	X	X	X	X	X				X	14

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

A																																	
No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	รวม	
E19	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	31
E20						X	X				X		X	X	X						X		X	X					X		X	11	
E21				X	X				X		X					X					X	X	X	X				X			X	11	
E22	X	X	X			X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	25	
E23		X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	26	
รวม	8	6	6	8	10	14	16	11	9	13	16	14	11	11	11	9	10	9	9	9	19	9	20	22	11	11	11	10	9	9	23		

หมายเหตุ: A หมายถึง รูปแบบกิจกรรม (Activity)

E หมายถึง สภาพแวดล้อม (Environmental)

X หมายถึง มีความสัมพันธ์กันทางเนื้อหาระหว่างรูปแบบกิจกรรม และสภาพแวดล้อม

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมรณรงค์ชมเมือง (A31) มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมากที่สุด 23 หน่วย รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ (A24) 22 หน่วย กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง (A23) 20 หน่วย กิจกรรมประเพณีการแข่งขันเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล (A21) 19 หน่วย กิจกรรมเช่าพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก (A7) รวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร กรมศิลปากร (A11) กิจกรรมละ 16 หน่วย ตามลำดับ ในขณะที่แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (E19) มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมมากที่สุด 31 หน่วย รองลงมา ได้แก่ แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก (E23) 26 หน่วย อาคารเก่า ตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาราช (E22) 25 หน่วย บริเวณถนนมหาราช (E2) 24 หน่วย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (E5) รวมถึงวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ (E8) 22 หน่วย ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และความสัมพันธ์ของกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยผลสรุปจากการทบทวนวรรณกรรม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ พบว่า ในสภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมรณรงค์ชมเมืองมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง กิจกรรมประเพณีการแข่งขันเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล และกิจกรรมเช่าพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก รวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร กรมศิลปากร ตามลำดับ ในขณะที่แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และบริเวณวังหน้า มีความเหมาะสมที่สุดในการจัดกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก อาคารเก่า ตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาราช บริเวณถนนมหาราช และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ตามลำดับ

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่า สามารถนำกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่ได้มาหาความสัมพันธ์กัน เพื่อนำเสนอถึงแนวทางการจัดกิจกรรมได้ ดังนั้น จึงได้นำ 5 อันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม มาแทนค่าคะแนน โดยค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 5 คะแนน ค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 4 คะแนน และค่าความถี่ที่มีค่าเป็นอันดับที่ 3, 4 และ 5 ให้คะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับ จากนั้น ทำการรวบรวมคะแนนทุกคู่กิจกรรม และสภาพแวดล้อมทั้งหมด จัดลำดับผล

คะแนนของคู่มือกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่ได้ เพื่อสรุปเป็นผลเบื้องต้นถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 4.4

แทนค่าคะแนนเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม

	A31	A23	A24	A21	A7	A11
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(1)
E19 (5)	(10)	(9)	(8)	(7)	(6)	(6)
E23 (4)	(9)	(8)	(7)	(6)	(5)	(5)
E22 (3)	(8)	(7)	(6)	(5)	(4)	(4)
E2 (2)	(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(3)
E5 (1)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(2)
E8 (1)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(2)

หมายเหตุ: A หมายถึง กิจกรรม (Activity)

E หมายถึง สภาพแวดล้อม (Environmental)

(-) หมายถึง แทนค่าคะแนน

จากตารางที่ 4.4 พบว่า 3 กิจกรรมที่มีผลรวมของคะแนนมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมรถรางชมเมือง (A31) เทศกาลลอยกระทง (A23) กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ (A24) และพบว่า 3 สภาพแวดล้อมที่มีผลรวมของคะแนนมากที่สุด ได้แก่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (E19) แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก (E23) อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ (E22) ที่มีความเหมาะสมที่สุดทางด้านเนื้อหาในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ โดยที่กิจกรรม และสภาพแวดล้อมต่างสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกันมากที่สุด โดยสามารถทำการสรุปผลการแทนค่าคะแนนเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.5

ผลการแทนค่าคะแนนเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม

ผลรวมคะแนน	คู่มือรหัส	กิจกรรม และสภาพแวดล้อม
(10)	A31 E19	กิจกรรมรกรางชมเมือง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า
(9)	A31 E23	กิจกรรมรกรางชมเมือง แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก
(9)	A23 E19	กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า
(8)	A23 E23	กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก
(8)	A24 E19	กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า
(8)	A31 E22	กิจกรรมรกรางชมเมือง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ

หมายเหตุ: A หมายถึง กิจกรรม (Activity)

E หมายถึง สภาพแวดล้อม (Environmental)

(-) หมายถึง แทนค่าคะแนน

จากตารางที่ 4.5 พบ 6 คู่มือกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ได้แก่ กิจกรรมรกรางชมเมือง กับบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (10 คะแนน) กิจกรรมรกรางชมเมือง กับแหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก (9 คะแนน) กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง กับบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (9 คะแนน) กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง กับแหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก (8 คะแนน) กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ กับบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (8 คะแนน) กิจกรรมรกรางชมเมือง กับอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ (8 คะแนน) เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 3 แบบ ตามลำดับผลรวมของคะแนน ดังนี้

1) กิจกรรมรกรางชมเมือง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ กล่าวคือ รกรางชมเมือง ควรผ่านบริเวณ 3 จุดท่องเที่ยวเป็นสำคัญ คือแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ และเน้นย้ำถึงข้อมูลเนื้อหาในระหว่างการบรรยาย

2) กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก กล่าวคือ การจัดงานลอยกระทงของชุมชน เสนอแนะให้จัดบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า ตลอดจนถึงบริเวณแหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก

3) กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กล่าวคือ การจัดงานเทศกาลสงกรานต์ เสนอแนะให้จัดบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า

ผลจากการวิเคราะห์จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบพื้นที่ และการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต่อไป

4.2 วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน

จากการจัดกลุ่มข้อมูลของกลุ่มประชากร จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ค และภาคผนวก ง) สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของชุมชนกับกิจกรรม และความต้องการของชุมชนกับสภาพแวดล้อม เพื่อหาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และการเข้าใช้พื้นที่ของสภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ ตามลำดับ จากนั้นจึงนำผลวิเคราะห์ดังกล่าว มาศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน เพื่อหาลักษณะกิจกรรมรวมถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วิเคราะห์ผลด้วยระบบสถิติร้อยละ โดยข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ได้ทำการเก็บจากแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ในขณะที่ข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้งานประจำได้ทำการเก็บจากแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด ศึกษาพร้อมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว จำนวน 23 คน ซึ่ง 1 ในจำนวน 23 คนนั้น ประกอบไปด้วย นายภูวดล สายเสมา เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ จำนวน 2 คน ได้แก่ นายสมชัย เริ่มตระกูล ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ และนายสมจอง รองแก้ว ผู้นำชุมชนท่าวัง เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ต่อไป โดยผลการศึกษาถึงความต้องการของชุมชนย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ มีดังนี้

ตารางที่ 4.6

ค่าร้อยละ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

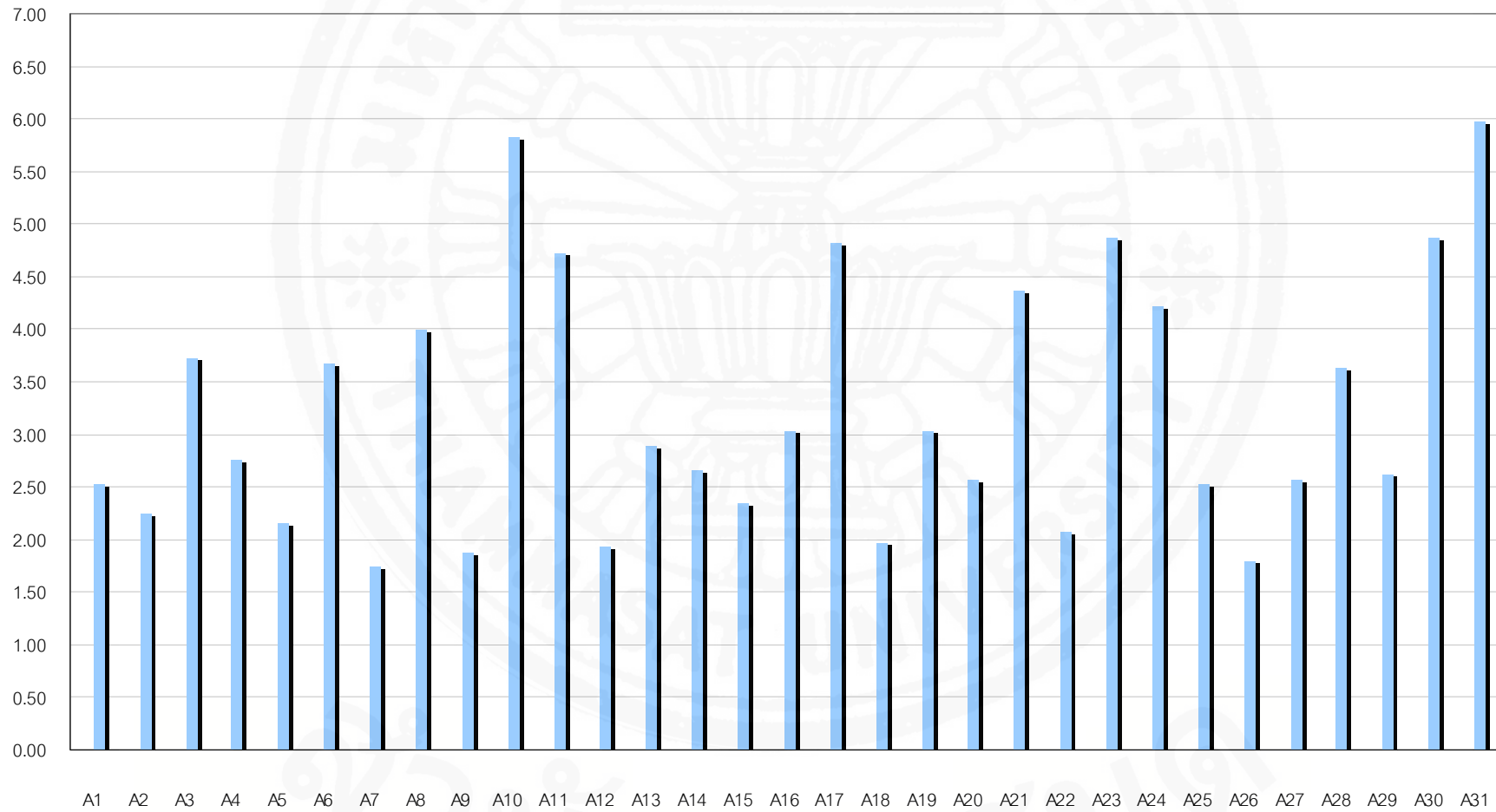
รหัส	กิจกรรม	ความถี่ (N = 423)	ค่าร้อยละ (%)
A1	งานบวงสรวงกรมพระยาราชวังสวรรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน	55	2.53
A2	งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	49	2.25
A3	งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	81	3.72
A4	งานสักการะพระพรหม	60	2.75
A5	เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	47	2.16
A6	หมอดู ดูดวง	80	3.67
A7	พระเครื่อง และของเก่าหายาก	38	1.74
A8	ร้านน้องท่าพระจันทร์	87	3.99
A9	วรรณกรรมของสุนทรภู่	41	1.88
A10	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	127	5.83
A11	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	103	4.73
A12	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	42	1.93
A13	เหตุการณ์ 14 ตุลา	63	2.89
A14	เหตุการณ์ 6 ตุลา	58	2.66
A15	เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	51	2.34
A16	น้ำขังลงอาบน้ําบริเวณท่าช้าง	66	3.03
A17	โรตีมะตะปะ	105	4.82
A18	ผลไม้ดอง	43	1.97
A19	กาแฟ กาแฟโบราณ	66	3.03
A20	ร้านเช่าชุดครุย	56	2.57
A21	ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล	95	4.36
A22	เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ	45	2.07
A23	เทศกาลลอยกระทง	106	4.87
A24	เทศกาลสงกรานต์	92	4.22

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รหัส	กิจกรรม	ความถี่ (N = 423)	ค่าร้อยละ (%)
A25	เทศกาลตรุษจีน	55	2.53
A26	เทศกาลสารทจีน	39	1.79
A27	เทศกาลกินเจ	56	2.57
A28	ทำซ้าง (ทำพระ)	79	3.63
A29	ทำมหาราช	57	2.62
A30	ทำพระจันทร์	106	4.87
A31	รถรางชมเมือง	130	5.97

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม รถรางชมเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 5.97) รองลงมากิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ร้อยละ 5.83) เทศกาลลอยกระทง และกิจกรรมบริเวณทำพระจันทร์ (ร้อยละ 4.87) โรตีมะตะปะ (ร้อยละ 4.82) กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร (ร้อยละ 4.73) ประเพณีแข่งเรือ 3 สถาบัน (ร้อยละ 4.36) เทศกาลสงกรานต์ (ร้อยละ 4.22) ร้านน้องทำพระจันทร์ (ร้อยละ 3.99) งานสักการะศาลเจ้าพ่อซ้าง (ร้อยละ 3.99) หมอคู่ ดูดวง (ร้อยละ 3.67) กิจกรรมบริเวณทำซ้าง (ร้อยละ 3.63) กิจกรรมนำซ้างลงอาบน้ำบริเวณทำซ้างในอดีต และกิจกรรมการค้าขายกาแฟ กาแฟโบราณ (ร้อยละ 3.03) เหตุการณ์ 14 ตุลา (ร้อยละ 2.89) งานสักการะพระพรหม (ร้อยละ 2.75) เหตุการณ์ 6 ตุลา (ร้อยละ 2.66) กิจกรรมบริเวณทำมหาราช (ร้อยละ 2.62) ร้านเช่าชุดครุย และเทศกาลกินเจ (ร้อยละ 2.57) งานบวงสรวงกรมพระยาราชวัง บวรสถานมงคล พระเจ้าตากสิน และเทศกาลตรุษจีน (ร้อยละ 2.53) เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (ร้อยละ 2.34) งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม (ร้อยละ 2.25) เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี (ร้อยละ 2.16) เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ (ร้อยละ 2.07) กิจกรรมการค้าขายผลไม้ดอง (ร้อยละ 1.97) กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ร้อยละ 1.93) วรรณกรรม ของสุนทรภู่ (ร้อยละ 1.88) เทศกาลสารทจีน (ร้อยละ 1.79) พระเครื่อง และของเก่าหายาก (ร้อยละ 1.74) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2
ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

จากภาพที่ 4.2 กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวส่วนใหญ่ ให้ความสนใจกิจกรรมรณรงค์ชมเมืองมากที่สุด ทั้งในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ เนื่องจากเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจ ถึงภาพรวมกรุงรัตนโกสินทร์ได้ และย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ถือเป็นหนึ่งในเส้นทางที่รณรงค์ชมเมืองสัญจรผ่าน กิจกรรมรณรงค์ชมเมืองเคยได้หยุดให้บริการตามวาระและนโยบายของกรุงเทพฯ ในสมัยนั้น ๆ ซึ่งปัจจุบัน กิจกรรมรณรงค์ชมเมืองได้เปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติอีกครั้ง และได้รับความสนใจมากเช่นเดิม

อีกหนึ่งกิจกรรมที่ได้รับความสนใจมากจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวเช่นกัน คือ ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล หรือประเพณีแข่งเรือ 3 สถาบัน เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาของสถาบันที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์และถือเป็นกิจกรรมเฉพาะแห่งเท่านั้นที่สามารถจัดกิจกรรมเช่นนี้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมนี้จัดขึ้นภายในกลุ่มของนักศึกษาเท่านั้น ถึงแม้จะจัดในบริเวณพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมการแข่งเรือ ซึ่งถือได้ว่าเคยจัดกิจกรรมต่อเนื่องทุกปีจนกลายเป็นประเพณีแข่งเรือได้เลือนหายไป สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ว่า

“...ประเพณีแข่งเรือ 3 สถาบัน เป็น กิจกรรมที่หาชมได้ยาก ในอดีตถือว่า เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ศิษย์เก่าและนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บางส่วน ยังคงมีการพูดถึงกิจกรรมดังกล่าวอยู่ และอยากให้กิจกรรมคงอยู่เช่นเดิม...”
(ภูวดล สายเสมา, 2552)

กิจกรรมควรเปิดให้กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เช่น สนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มเพื่อร่วมลงแข่งกับนักศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้กับกิจกรรมแล้ว ยังเป็นการเปิดให้กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวร่วมอนุรักษ์กิจกรรมดังกล่าวได้ เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยภายในชุมชน แตกต่างจากกลุ่มนักศึกษา ที่จะมีการเปลี่ยนรุ่มหลังจากจบการศึกษา จึงทำให้การอนุรักษ์กิจกรรมเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ยังคงอยู่ในความสนใจของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว สอดคล้องกับความคิดเห็นของ 1 ใน 423 คนของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ที่ว่า

“...พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มีเอกลักษณ์ทางด้านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย กิจกรรมหลายกิจกรรมมีความน่าสนใจ และยังคงสามารถพบเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ เนื่องด้วยชุมชนยังให้ความสนใจในการอนุรักษ์กิจกรรมดังกล่าวไว้...”
(กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2552)

ตารางที่ 4.7

ค่าร้อยละ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

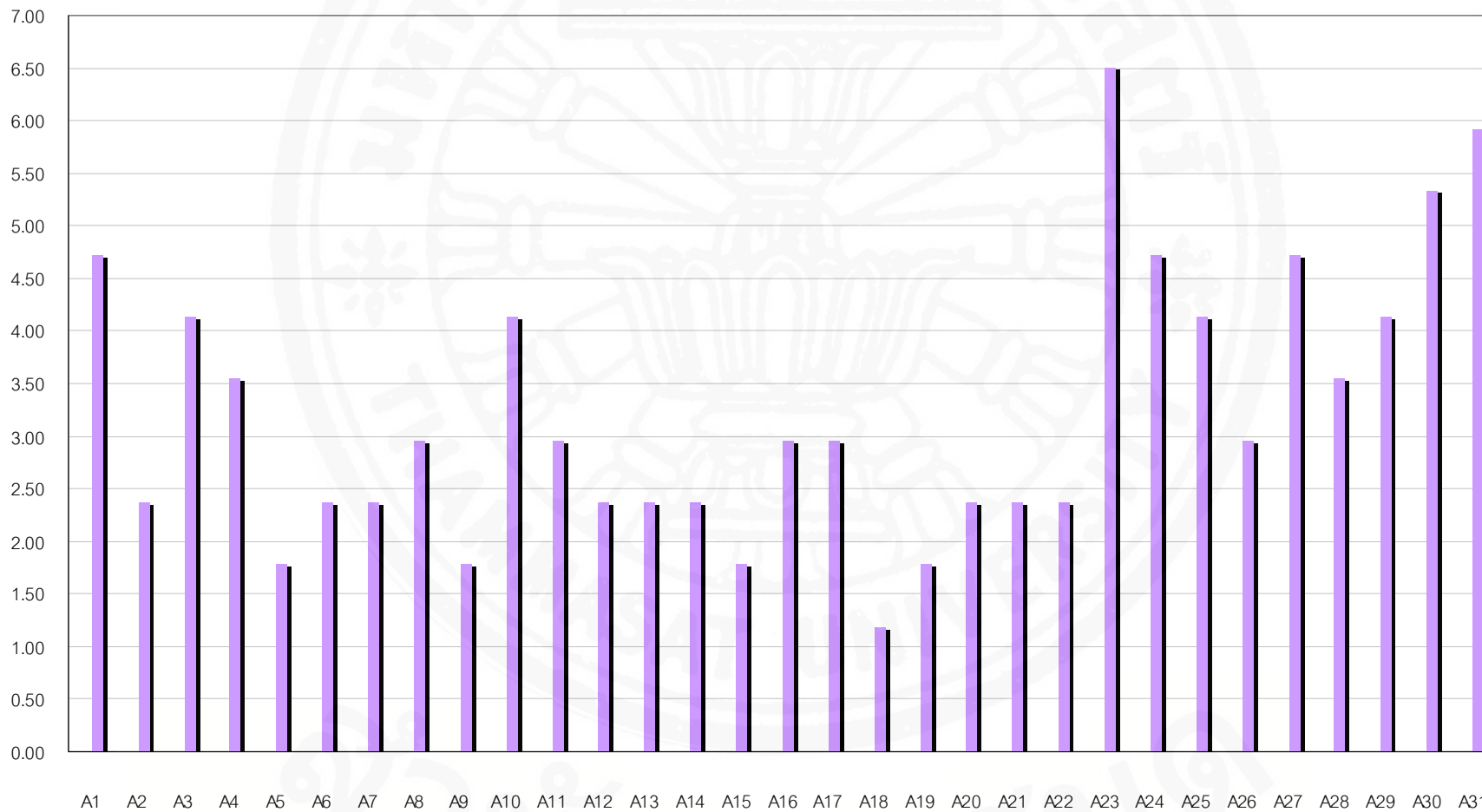
รหัส	กิจกรรม	ความถี่ (N = 52)	ค่าร้อยละ (%)
A1	งานบวงสรวงกรมพระยาราชาวิังวรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน	16	4.73
A2	งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	8	2.37
A3	งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	14	4.14
A4	งานสักการะพระพรหม	12	3.55
A5	เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	6	1.78
A6	หมอดู ดูดวง	8	2.37
A7	พระเครื่อง และของเก่าหายาก	8	2.37
A8	ร้านน้องท่าพระจันทร์	10	2.96
A9	วรรณกรรมของสุนทรภู่	6	1.78
A10	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	14	4.14
A11	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	10	2.96
A12	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	8	2.37
A13	เหตุการณ์ 14 ตุลา	8	2.37
A14	เหตุการณ์ 6 ตุลา	8	2.37
A15	เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	6	1.78
A16	น้ำข้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้าง	10	2.96
A17	โรตีมะตะปะ	10	2.96
A18	ผลไม้ดอง	4	1.18
A19	กาแฟ กาแฟโบราณ	6	1.78
A20	ร้านเช่าชุดครุย	8	2.37
A21	ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษณ์มหิดล	8	2.37
A22	เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ	8	2.37
A23	เทศกาลลอยกระทง	22	6.51
A24	เทศกาลสงกรานต์	16	4.73

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รหัส	กิจกรรม	ความถี่ (N = 52)	ค่าร้อยละ (%)
A25	เทศกาลตรุษจีน	14	4.14
A26	เทศกาลสารทจีน	10	2.96
A27	เทศกาลกินเจ	16	4.73
A28	ท่าช้าง (ท่าพระ)	12	3.55
A29	ท่ามหาราช	14	4.14
A30	ท่าพระจันทร์	18	5.33
A31	รถรางชมเมือง	20	5.92

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลลอยกระทงมากที่สุด (ร้อยละ 6.51) รองลงมากิจกรรมรถรางชมเมือง (ร้อยละ 5.92) กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 5.33) กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลกินเจ (ร้อยละ 4.73) กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เทศกาลตรุษจีน และกิจกรรมบริเวณท่ามหาราช (ร้อยละ 4.14) กิจกรรมงานสักการะพระพรหม และกิจกรรมบริเวณท่าช้าง (ร้อยละ 3.55) กิจกรรมการค้าขายร้านน่องท่าพระจันทร์ กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมนำช้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้างในอดีต กิจกรรมการค้าขายโรตีมะตะปะ และเทศกาลสารทจีน (ร้อยละ 2.96) กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม กิจกรรมของหมอดู ดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก กิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา กิจกรรมการค้าขายร้านเช่าชุดครุย ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมहितล เคยเป็นบ้านพักรองรับแขกต่างชาติ (ร้อยละ 2.37) เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี วรรณกรรมของสุนทรภู่ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กิจกรรมการค้าขายกาแฟ กาแฟโบราณ (ร้อยละ 1.78) และกิจกรรมการค้าขายผลไม้ดอง (ร้อยละ 1.77) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.3
ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

จากภาพที่ 4.3 กลุ่มผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่ ให้ความสนใจกิจกรรมเทศกาลลอยกระทงมากที่สุด โดยในอดีต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะเป็นผู้จัดกิจกรรมเทศกาลลอยกระทงประจำทุกปี แต่ต่อมามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีการย้ายการเรียนการสอนส่วนใหญ่ไปที่ศูนย์รังสิต กิจกรรมเทศกาลลอยกระทงที่จัดย่านท่าพระจันทร์ทุกปี จึงได้ย้ายมาจัดที่รังสิตด้วยเช่นกัน ส่งผลให้ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ไม่มีการจัดเทศกาลลอยกระทงเหมือนเช่นเดิม ปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้งานประจำยังไม่มีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมเทศกาลลอยกระทง ในขณะที่กิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิต และการเดินทางอย่างกิจกรรมรกรางชมเมือง ได้รับความสนใจจากผู้ใช้งานประจำรองลงมา เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเดินทางที่ใช้เทคโนโลยีที่มีเฉพาะชุมชนเท่านั้น ในอดีต รกราง เป็นรถประจำทางร่วมสาธารณะ ที่ให้บริการเฉพาะพื้นที่เท่านั้น มีรางที่เป็นขอบเขตกำหนดเส้นทางรถสัญจร ให้บริการด้านการเดินทาง ต่อมา ได้หยุดให้บริการไป เนื่องจากมีเทคโนโลยีด้านการเดินทางอื่นพัฒนาขึ้นมาแทนที่ ในปัจจุบัน รกรางได้เปลี่ยนเป็นรกรางชมเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวที่ชมรอบกรุงรัตนโกสินทร์เป็นสำคัญ ไม่ใช่รถประจำทาง และไม่ได้เคลื่อนที่บนรางเหมือนในอดีต โดยกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว และผู้สัญจรให้เข้ามาร่วมกิจกรรม ใช้บริการ รวมถึงการอุปโภค บริโภค ภายในชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

กลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมือง เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เป็นต้น เป็นกลุ่มกิจกรรมที่ได้รับความสนใจน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เนื่องจากเป็นกลุ่มเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ใช้งานประจำ รวมถึงชุมชนโดยตรง มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากจากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นทั้งคนในชุมชน และนักศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

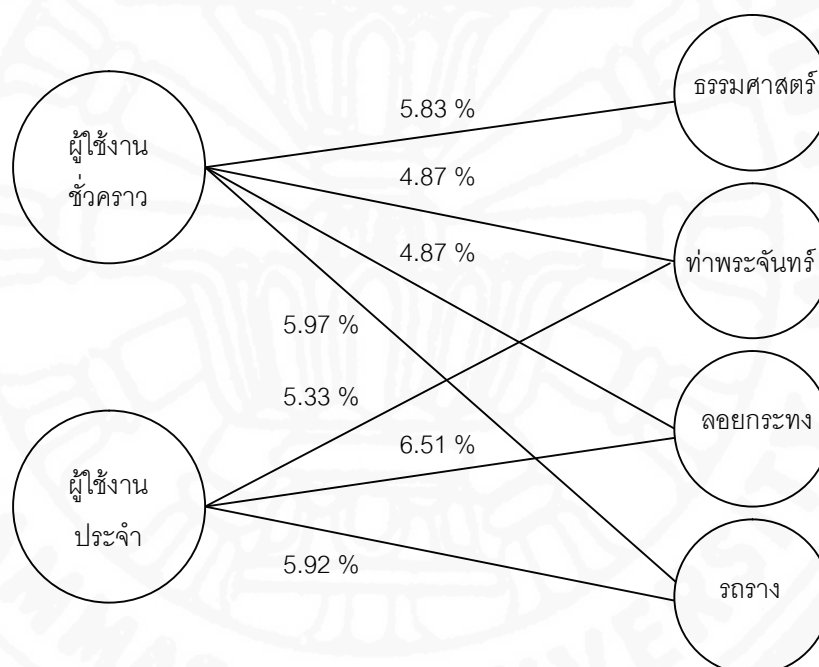
“...เหตุการณ์เหล่านั้น เป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนใจชุมชนอย่างมาก ชุมชนไม่อยากจะรู้เรื่อง...” (สมชัย เจริญตระกูล, 2552)

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ยังคงให้ความสนใจ และอนุรักษ์กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“...ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์เป็นแหล่งรวมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และในบริเวณใกล้เคียงยังคงมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย ต่าง ๆ มากมาย เช่น การฝึกซ้อมโยนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก...” (กลุ่มผู้ใช้งานประจำ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2552)

จากการศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ตารางที่ 4.6 และความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ มีความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ที่สอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 4.4
ความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว
และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

จากภาพที่ 4.4 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมรถรางชมเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 5.97) รองลงมากิจกรรมทางการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ร้อยละ 5.83) เทศกาลลอยกระทง และกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 4.87) ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลลอยกระทงมากที่สุด (ร้อยละ 6.51) รองลงมากิจกรรมรถรางชมเมือง (ร้อยละ 5.92) และกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 5.33) ตามลำดับ โดยทั้ง 2 กลุ่มต่างให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง และกิจกรรมรถรางชมเมือง สอดคล้องกัน

ตารางที่ 4.8

ค่าร้อยละ ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

รหัส	สภาพแวดล้อม	ความถี่ (N = 423)	ค่าร้อยละ (%)
E1	ถนนหน้าพระลาน	65	4.74
E2	ถนนมหาราช	48	3.50
E3	ถนนพระจันทร์	73	5.32
E4	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	91	6.63
E5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	99	7.22
E6	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	88	6.41
E7	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	47	3.43
E8	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	58	4.23
E9	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	43	3.13
E10	ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	62	4.52
E11	พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	40	2.92
E12	ประตูท่าพระ	55	4.01
E13	ประตูท่าพระจันทร์	66	4.81
E14	ป้อมพระจันทร์	56	4.08
E15	ท่าช้าง	60	4.37
E16	ท่ามหาราช	46	3.35
E17	ท่าพระจันทร์	70	5.10
E18	เรือนสุนทรภู่	64	4.66
E19	แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	50	3.64
E20	กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	41	2.99
E21	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	54	3.94
E22	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช	50	3.64
E23	แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	46	3.35

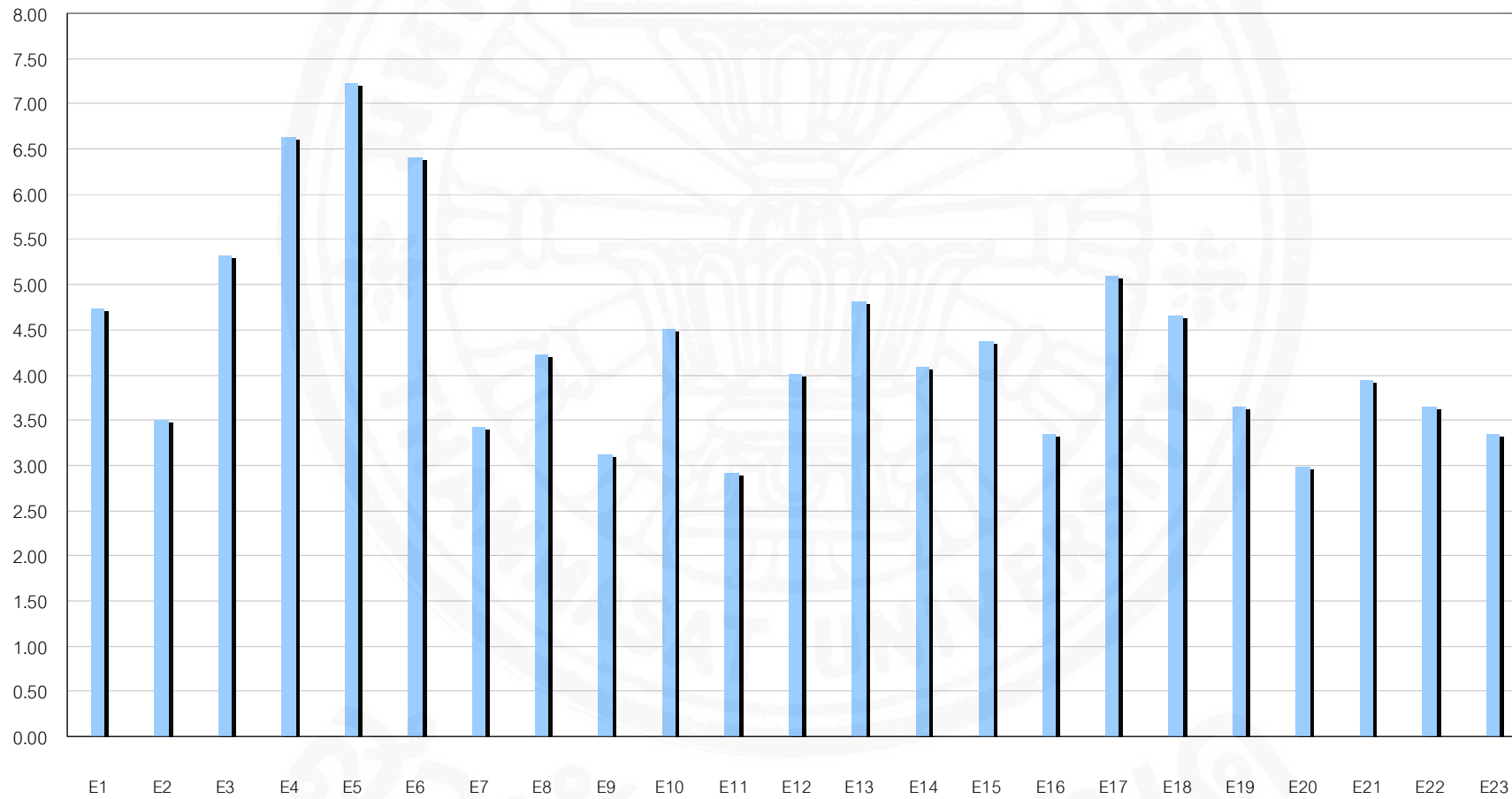
จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 7.22) รองลงมาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ (ร้อยละ 6.63) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร (ร้อยละ 6.41) ถนนพระจันทร์ (ร้อยละ 5.32) ท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 5.10) ประตูท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 4.81) ถนนหน้าพระลาน (ร้อยละ 4.74) เรือนสุนทรภู่ (ร้อยละ 4.66) ศาลเจ้าพ่อช้าง (ร้อยละ 4.52) ท่าช้าง (ร้อยละ 4.37) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ (ร้อยละ 4.23) ป้อมพระจันทร์ (ร้อยละ 4.08) ประตูท่าพระ (ร้อยละ 4.01) อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน (ร้อยละ 3.94) แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก วังหน้า และอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาธาตุ (ร้อยละ 3.64) ถนนมหาธาตุ (ร้อยละ 3.50) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ร้อยละ 3.43) ท่ามหาธาตุ และแหล่งพระเครื่อง ของเก่าหายาก (ร้อยละ 3.35) ศาลเจ้าแม่ทับทิม (ร้อยละ 3.13) กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง (ร้อยละ 2.99) และพระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ (ร้อยละ 2.92) ตามลำดับ

กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมประเภทสถาปัตยกรรมเก่า สิ่งปลูกสร้าง และผังเมืองมากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร เป็นต้น (ภาพที่ 4.5) เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มนักศึกษา ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยจึงเป็นพฤติกรรมปกติของกลุ่มนักศึกษา ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมของทางมหาวิทยาลัยทั้ง 2 จะเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ ที่ก่อตั้งเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย แต่การเข้าใช้พื้นที่ และการมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่มากที่สุดจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีชีวิตชีวาของย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ จะยังคงมีกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว เข้าใช้พื้นที่อย่างมากในแต่ละวัน เนื่องจากเป็นย่านที่เป็นจุดเปลี่ยนผ่านทางการคมนาคมที่สำคัญ ซึ่งหากได้รับการสนับสนุน เพื่อปรับปรุง และพัฒนาให้เป็นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะสามารถสร้างความดึงดูดใจจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“...สภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เป็นสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ถึงแม้จะมีผู้คนเข้าใช้พื้นที่เยอะ แต่ยังคงไม่สามารถดึงดูดความสนใจได้...” (กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว, 2552)

ภาพที่ 4.5
ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

ตารางที่ 4.9
 ค่าร้อยละ ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

รหัส	สภาพแวดล้อม	ความถี่ (N = 52)	ค่าร้อยละ (%)
E1	ถนนหน้าพระลาน	14	6.73
E2	ถนนมหาราช	12	5.77
E3	ถนนพระจันทร์	14	6.73
E4	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	12	5.77
E5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	16	7.69
E6	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	12	5.77
E7	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	8	3.85
E8	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	8	3.85
E9	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	4	1.92
E10	ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	6	2.88
E11	พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	6	2.88
E12	ประตูท่าพระ	8	3.85
E13	ประตูท่าพระจันทร์	10	4.81
E14	ป้อมพระจันทร์	8	3.85
E15	ท่าช้าง	10	4.81
E16	ท่ามหาราช	8	3.85
E17	ท่าพระจันทร์	10	4.81
E18	เรือนสุนทรภู่	6	2.88
E19	แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	4	1.92
E20	กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	6	2.88
E21	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	8	3.85
E22	อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช	8	3.85
E23	แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	10	4.81

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 7.69) รองลงมาถนนหน้าพระลาน และถนนพระจันทร์ (ร้อยละ 6.73) ถนนมหาราช พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร (ร้อยละ 5.77) ประตูท่าพระจันทร์ ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก (ร้อยละ 4.81) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ประตูท่าพระ ป้อมพระจันทร์ ท่ามหาราช อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน และอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช (ร้อยละ 3.85) ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ เรือขนส่งทอรั๊ว กรมแพทยรักษาวัง และทหารล้อมวัง (ร้อยละ 2.88) ศาลเจ้าแม่ทับทิม แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า (ร้อยละ 1.92) ตามลำดับ

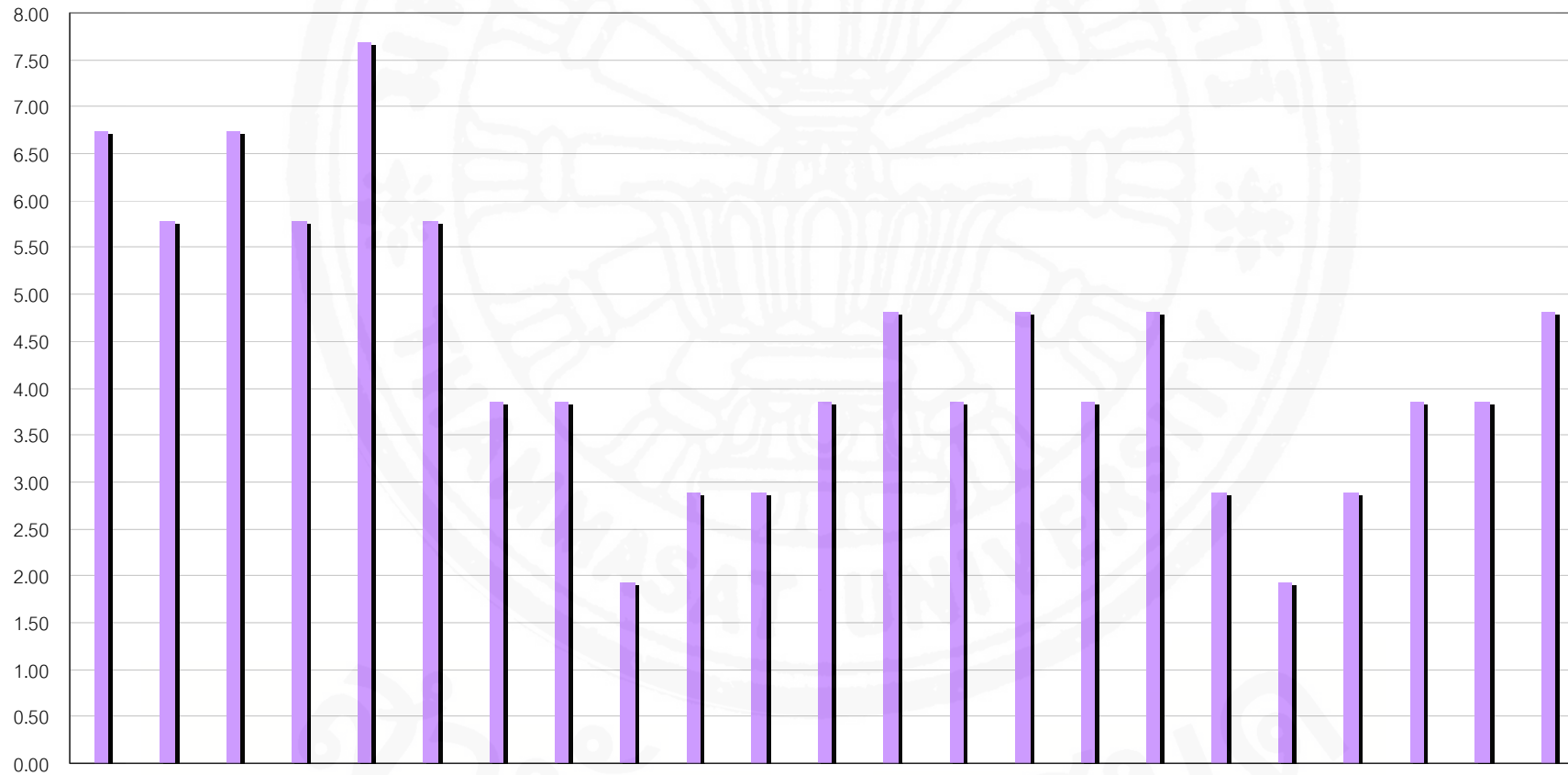
กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์มากที่สุด (ภาพที่ 4.6) รวมถึงถนนหน้าพระลาน ถนนพระจันทร์ และถนนมหาราช ตามลำดับ ซึ่งล้วนเป็นเส้นทางสัญจรหลักของย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ที่กลุ่มผู้ใช้งานประจำสัญจรผ่านเป็นประจำ เนื่องจากเป็นเส้นทางในการประกอบกิจกรรมทางการค้าขาย

ในขณะที่สภาพแวดล้อมประเภท สถานที่สักการะประจำชุมชน ได้แก่ บริเวณศาลเจ้าพ่อช้าง พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ เป็นต้น ต่างมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่จากกลุ่มผู้ใช้งานประจำน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิม เนื่องจากสถานที่สักการะดังกล่าว ตั้งอยู่ภายในชุมชน การเข้าถึงยาก ไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน กลุ่มผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่จะเข้าใช้พื้นที่ในกรณีที่มีการประกอบกิจกรรมงานสักการะเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ยังคงอยู่ในความสนใจของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ว่า

“...ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ เป็นสถานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพราะมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากมาย ชุมชนโดยส่วนใหญ่ ทราบถึงความมีคุณค่าดังกล่าว จึงยังคงช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่...” (สมจอง รองแก้ว, 2552)

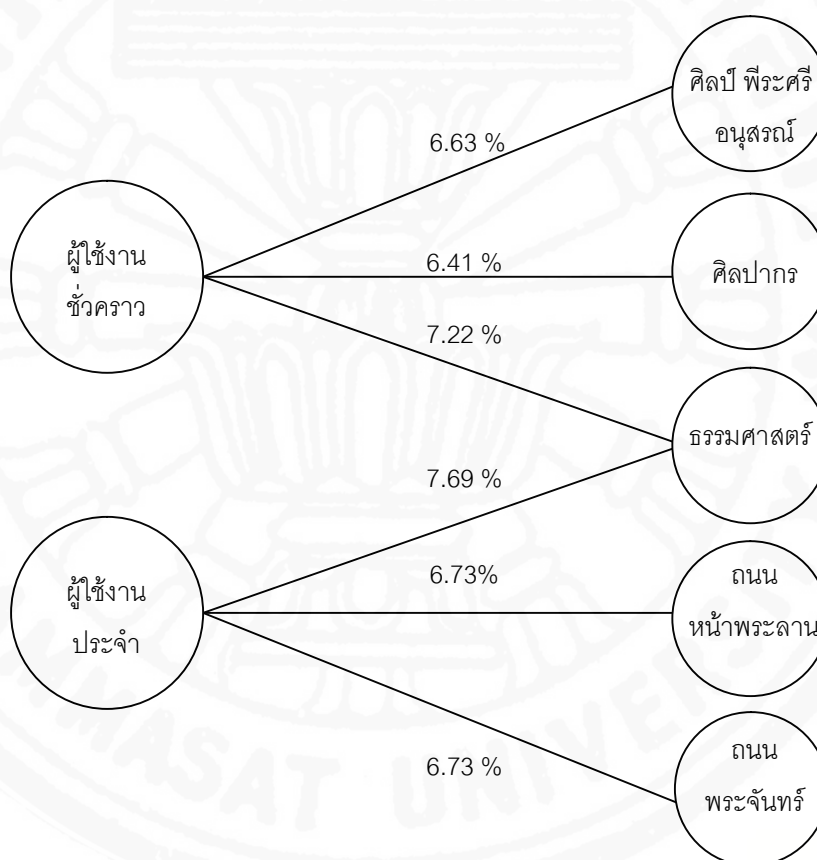
ภาพที่ 4.6
ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

จากการศึกษาตารางที่ 4.8 ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และ ตารางที่ 4.9 ความต้องการเข้าใช้พื้นที่ กลุ่มผู้ใช้งานประจำ พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ มีความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ที่สอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

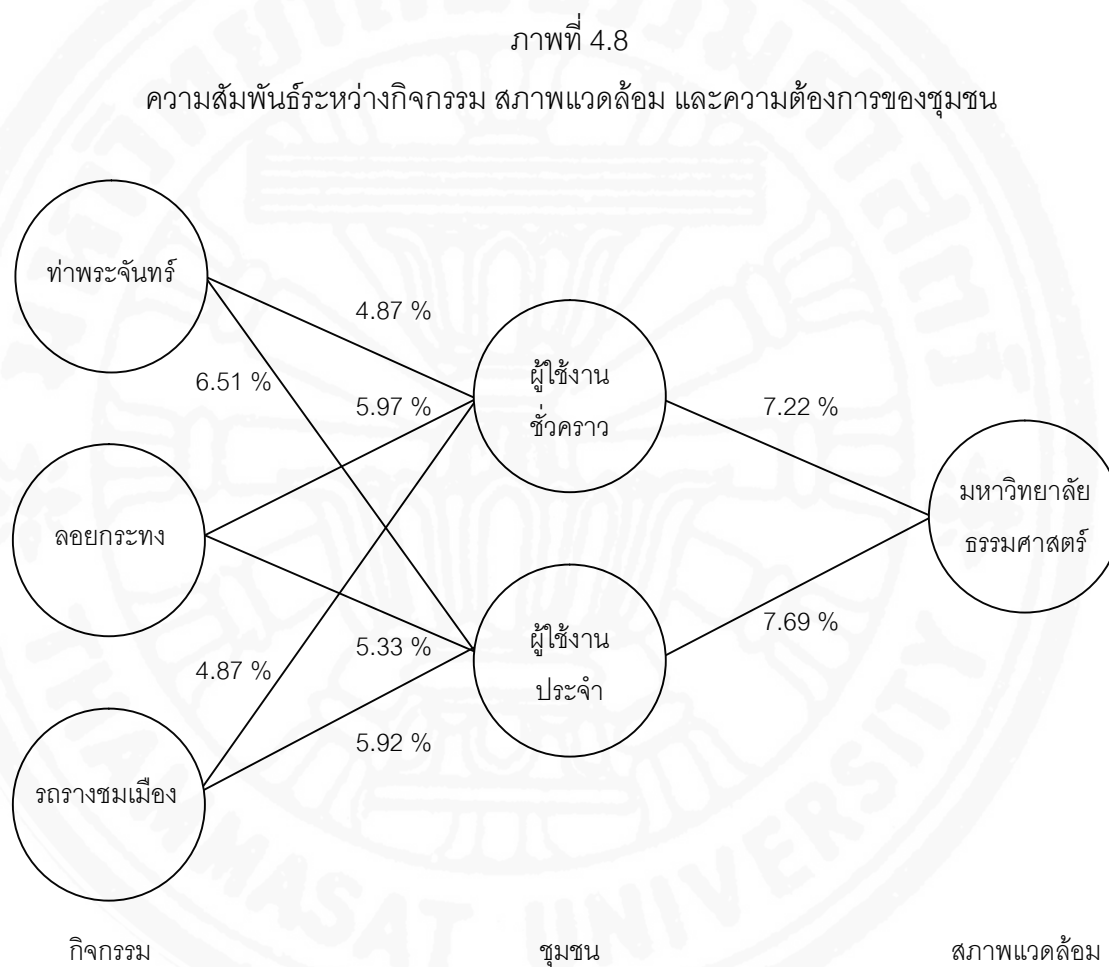
ภาพที่ 4.7

ความสัมพันธ์ถึงความต้องการเข้าใช้พื้นที่ ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

จากภาพที่ 4.7 พบว่า กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 7.22) รองลงมาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พิระศรี อนุสรณ์ (ร้อยละ 6.63) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร (ร้อยละ 6.41) ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 7.69) รองลงมาถนนหน้าพระลาน และถนนพระจันทร์

(ร้อยละ 6.73) ตามลำดับ โดยทั้ง 2 กลุ่มต่างให้ความสนใจที่จะเข้าไปพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์ สอดคล้องกัน นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.6 และ 4.7 ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน ที่สอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

จากภาพที่ 4.8 สามารถสรุปได้ว่า ทั้งกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ มีความต้องการจัดกิจกรรมเทศกาลลอยกระทง ครอบคลุมพื้นที่บริเวณทำพระจันทร์ ลานคนเมือง ตลอดจนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงกิจกรรมการเดินทางรถรางชมเมือง ผ่านพื้นที่บริเวณทำพระจันทร์ ลานคนเมือง ตลอดจนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยเช่นกัน ซึ่งรถรางชมเมืองจะเป็นระบบขนส่งที่ช่วยสนับสนุนให้เทศกาลลอยกระทงของย่านท่าช้าง - ทำพระจันทร์ คึกคัก และมีสีสันมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.10

ค่าร้อยละ ความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

รูปแบบการจัดกิจกรรม	ความถี่ (N = 423)	ค่าร้อยละ (%)
จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค	254	25.25
ปิดถนน (ถนนคนเดิน)	98	9.75
จัดนำเที่ยวชุมชนท่าพระจันทร์	86	8.55
อนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ	68	6.76
จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด	68	6.76
ป้ายประชาสัมพันธ์	62	6.15
แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ	52	5.17
งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน	42	4.17
จัดแสดงแสง สี เสียง (กิจกรรมกลางคืน)	38	3.78
จัดให้เป็นศูนย์กลางของการดูดวง และพระเครื่อง	36	3.58
จัดกิจกรรมเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ริมน้ำ	34	3.39
ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	30	2.98
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเพิ่มพื้นที่สีเขียว	30	2.98
งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ	28	2.78
ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม (กิจกรรมกลางวัน)	18	1.79
มีจุดพักผ่อน	10	0.99
เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์	10	0.99
จัดการรักษาความปลอดภัย	10	0.99
นิทรรศการถาวรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	10	0.99
จัดพื้นที่เป็นส่วนอดีต ปัจจุบัน และนำสมัย	8	0.80
รถราง	6	0.60
เทศกาลชุดครุยนานาชาติ	6	0.60
ร้านกาแฟ (coffee shop)	2	0.20

จากตารางที่ 4.10 พบว่ากลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ทั้งสิ้น 23 รูปแบบ ได้แก่ จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค ปิดถนน (ถนนคนเดิน) จัดนำเที่ยวชุมชนท่าพระจันทร์ อนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด ป้ายประชาสัมพันธ์ แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน จัดแสดงแสง สี เสียง (กิจกรรมกลางคืน) จัดให้เป็นศูนย์กลางของการดูวง และพระเครื่อง จัดกิจกรรมเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ริมน้ำ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเพิ่มพื้นที่สีเขียว งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ งานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม (กิจกรรมกลางวัน) มีจุดพักคอย เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ จัดการรักษาความปลอดภัย นิทรรศการถาวรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จัดพื้นที่เป็นส่วนอดีต ปัจจุบัน และนำสมัย รถราง เทศกาลชุดครุยนานาชาติ ร้านกาแฟ (coffee shop) เป็นต้น

โดยกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวส่วนใหญ่ มีความต้องการจัดกิจกรรมในแนวย้อนยุคมากที่สุดถึงร้อยละ 25.25 โดยรายละเอียดคือ เป็นการจัดกิจกรรมที่สื่อถึงความเป็นไทย บรรยากาศคล้ายงานวัดในอดีต มีขบวนแห่ จัดแสดงงานหัตถกรรม กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมตามเทศกาล และวันสำคัญทางศาสนา อาจมีการจัดแสดงเทศกาลพิเศษ เช่น เทศกาลอาหาร และขนมไทย เป็นต้น เนื่องจากท่าพระจันทร์ เป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ผู้ใช้งานชั่วคราวจึงมีความคาดหวังถึงบรรยากาศที่ย้อนยุค โบราณ นอกจากนี้ ผู้ใช้งานชั่วคราวยังมีความต้องการให้ท่าพระจันทร์จัดกิจกรรมเป็นถนนคนเดินอีกด้วย ถึงร้อยละ 9.75 เนื่องจากถนนบริเวณท่าพระจันทร์ได้แก่ ถนนมหาราช และถนนพระจันทร์ มีลักษณะเป็นถนนที่แคบ เกิดอุบัติเหตุอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งผู้คนส่วนใหญ่ใช้การเดินเท้าในบริเวณถนนดังกล่าว อย่างหนาแน่นตลอดวัน การปิดถนนจึงเป็นผลดีกับความปลอดภัยของผู้ใช้งานถนนมากขึ้น รวมถึงเป็นการรักษาอาคารโบราณสถานภายในบริเวณท่าพระจันทร์ไม่ให้เกิดความเสียหาย ทрудโทรมซึ่งเกิดจากการสิ้นเปลืองของการจราจรยานพาหนะ มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมรูปแบบการอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่ผู้ใช้งานชั่วคราวต้องการถึงร้อยละ 6.76 ในขณะที่ ร้อยละ 8.55 ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ต้องการให้จัดการนำเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมของชุมชนท่าวัง และท่าพระจันทร์ เนื่องจากทางชุมชนมีโครงการที่จะจัดการท่องเที่ยวแบบ หนึ่งวัน และแบบค้างคืนกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมถึงต้องการให้ชุมชนจัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน ปัญหาหลักของชุมชนท่าพระจันทร์คือ ปัญหาความสะอาด

และการใช้พื้นที่อย่างไม่เป็นระเบียบ การจัดกิจกรรมรูปแบบดังกล่าวจึงถือเป็นความต้องการลำดับต้น ๆ กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว นอกจากนี้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 6.15 แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายแสดงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่สำคัญป้ายแสดงกิจกรรมของชุมชน รวมถึงใบปลิวประชาสัมพันธ์ ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนสามารถสื่อสารกับกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นอีกด้วย กลุ่มการจัดแสดงเกี่ยวกับศิลปะ และดนตรีริมน้ำ ร้อยละ 5.17 และกลุ่มการจัดกิจกรรมการออกร้านของนักศึกษา และชุมชน ร้อยละ 4.17 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมของนักศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยทั้งกิจกรรมทางด้านศิลปะและดนตรี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาทำเป็นประจำเดิมอยู่แล้ว รวมถึงการออกร้านของนักศึกษาและชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

กลุ่มรูปแบบการจัดกิจกรรมที่อยู่ในความต้องการของ กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวระดับกลางได้แก่ การจัดแสดงแสง สี เสียง (กิจกรรมกลางคืน) ร้อยละ 3.78 ลักษณะของงานวัดในสมัยก่อนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทางวัดมหาธาตุฯ ซึ่งจากการสอบถาม ทางวัดมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ถัดมาในส่วนของการจัดให้เป็นศูนย์กลางของการดูวง และพระเครื่อง ร้อยละ 3.58 เป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงของท่าพระจันทร์เดิมอยู่แล้ว การสนับสนุนให้โดดเด่นชัดเจน โดยในลักษณะของกิจกรรมดังกล่าว ถือว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบและภาพรวมของชุมชนเดิมอยู่แล้ว ในขณะที่การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ริมน้ำ ร้อยละ 3.39 เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ในพื้นที่ของท่าพระจันทร์เป็นอย่างมาก เพราะท่าพระจันทร์เป็นชุมชนริมน้ำ ที่ยังคงรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตกับแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งทางด้านอุปโภค ที่อยู่อาศัย การสัญจร การจัดกิจกรรมในส่วนนี้ จะช่วยให้เข้าถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกันการจัดกิจกรรมทางด้านดนตรี และศิลปะอีกด้วย แต่ประเด็นที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ร้อยละ 2.78 เนื่องจากสอดคล้องกับความคิดเห็นของชุมชน

ในขณะที่กลุ่มรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ผู้ใช้งานชั่วคราวมีความต้องการน้อยที่สุดได้แก่ มีจุดพักผ่อน เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ จัดการรักษาความปลอดภัย นิทรรศการถาวรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 0.99 จัดพื้นที่เป็นส่วนอดีต ปัจจุบัน และนำสมัย ร้อยละ 0.80 รถราง และเทศกาลชุดครุยนานาชาติ ร้อยละ 0.60 ร้านกาแฟ (coffee shop) ร้อยละ 0.20 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สำหรับผู้ใช้งานชั่วคราว และนักท่องเที่ยว ไม่ได้ต้องการพื้นที่พักผ่อนจำนวนมากนัก แต่ในทางกลับกัน ต้องการพื้นที่จัดกิจกรรม

มากกว่า รวมถึงร้านกาแฟ (coffee shop) ที่เป็นรูปแบบในลำดับสุดท้ายที่ผู้ใช้งานชั่วคราวต้องการ เห็นได้ชัดว่ากลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวมีแนวคิดที่คล้ายตามกัน และมีภาพลักษณ์ถึงย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ที่คล้ายตามกัน ดังนั้น ร้านกาแฟที่ให้บริการฟรีอินเทอร์เน็ต บรรยากาศร่วมสมัย ที่เป็นที่ต้องการของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และนักท่องเที่ยวภายในชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ต้องการเป็นลำดับท้ายสุด

ตารางที่ 4.11

ค่าร้อยละ ความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรม ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ

รูปแบบการจัดกิจกรรม	ความถี่ (N = 52)	ค่าร้อยละ (%)
จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค	82	23.29
ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม (กิจกรรมกลางวัน)	56	15.90
ป้ายประชาสัมพันธ์	54	15.34
จัดแสดงแสง สี เสียง (กิจกรรมกลางคืน)	42	11.93
แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ	32	9.10
ปิดถนน (ถนนคนเดิน)	24	6.83
มีจุดพักผ่อน	20	5.68
งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน	18	5.11
งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ	14	3.98
เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์	10	2.84

จากตารางที่ 4.11 พบว่ากลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ทั้งสิ้น 10 รูปแบบ ได้แก่ จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม (กิจกรรมกลางวัน) ป้ายประชาสัมพันธ์ จัดแสดงแสง สี เสียง (กิจกรรมกลางคืน) แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ ปิดถนน (ถนนคนเดิน) มีจุดพักผ่อน งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

โดยกลุ่มผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่ มีความต้องการจัดกิจกรรมในแนวย้อนยุคมากที่สุดถึงร้อยละ 23.29 สอดคล้องกับตารางที่ 4.10 ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว แสดงถึงชุมชนรู้ถึงคุณค่า และมีลักษณะภาพจำลองสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ กลุ่มการจัดกิจกรรมรูปแบบถนนคนเดิน กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการร้อยละ 6.83 แตกต่างจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว เนื่องจากผู้ใช้งานประจำยังคงไม่แน่ใจถึงความเป็นไปได้ในการปิดถนน เพราะยังคงมีการใช้งานจากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวอยู่เป็นประจำ แต่ยังคงมีความต้องการจัดกิจกรรมดังกล่าวอยู่ และพร้อมให้การสนับสนุน แต่ในทางกลับกัน กลุ่มผู้ใช้งานประจำมีความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรม ถึงงานย้อนรำลึกเหตุการณ์ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และเวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด ร้อยละ 3.98 และ 2.84 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.10 และ 4.11 สามารถสรุปภาพรวมของความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรม ของกลุ่มประชากรดังนี้ ชุมชนมีความต้องการให้จัดกิจกรรมในแนวย้อนยุคมากที่สุด เป็นการจัดกิจกรรมที่สื่อถึงความเป็นไทย บรรยายากศคล้ายงานวัดในอดีต มีขบวนแห่ จัดแสดงงานหัตถกรรม กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมตามเทศกาล และวันสำคัญทางศาสนา อาจมีการจัดแสดงเทศกาลพิเศษ เช่น เทศกาลอาหาร และขนมไทย เป็นต้น โดยการดำเนินการในการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ ควรจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ชุมชนคาดหวังไว้ รวมถึงความเป็นไปได้ในการปิดถนน เพื่อรองรับกิจกรรมของคนเดินตลอดชุมชน

4.3 ประเด็นทางด้านกลุ่มประชากร

จากการสำรวจจากกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว พบว่าจากการแจกแบบสอบถามมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด รวมถึงการสุ่มสัมภาษณ์ 25 คน ในขณะที่ในกลุ่มผู้ใช้งานประจำพบว่าจำนวนตี๊กแถวมีทั้งหมดประมาณ 150 คูหา แต่มีจำนวนครัวเรือนประมาณถึง 215 ครอบครัวย เนื่องจาก 3 ชุมชนในย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ได้แก่ ชุมชนท่าพระจันทร์ ชุมชนท่าวัง และชุมชนท่าช้าง ซึ่งชุมชนท่าวังเป็นเพียงชุมชนเดียวที่อาศัยอยู่ในกลุ่มที่พักขนาดเล็ก ในขณะที่ชุมชนท่าพระจันทร์ และชุมชนท่าช้าง ส่วนใหญ่อาศัยในตี๊กแถว และจากการแจกแบบสอบถาม ทุกครัวเรือน ปรากฏว่ามีแบบสอบถามตอบกลับมาเพียง 50 ชุด จึงสามารถสรุปลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

ตารางที่ 4.12

ลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว

ลักษณะประชากร		ความถี่ (N = 423)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	182	43
	หญิง	241	57
อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี	30	7
	18 – 25	309	73
	26 – 35	47	11
	36 – 45	17	4
	46 – 55	13	3
	56 ปีขึ้นไป	8	2
อาชีพ	นักศึกษา	306	72
	พนักงานของรัฐ	30	7
	พนักงานเอกชน	35	8
	แพทย์ และพยาบาล	7	2
	พระสงฆ์	5	1
	ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว	5	1
	ศิลปิน และอาชีพอิสระ	9	2
	อื่น ๆ	26	6
การเข้าใช้พื้นที่	1 วัน หรือน้อยกว่านั้น	132	31
	1 - 2 วัน ต่อสัปดาห์	66	16
	3 - 4 วัน ต่อสัปดาห์	112	27
	5 - 6 วัน ต่อสัปดาห์	90	21
	มากกว่า 6 วัน ต่อสัปดาห์	23	6
ระยะเวลาในการเข้าใช้พื้นที่	1 – 10 ปี	387	92
	11 – 20 ปี	21	5
	21 – 30 ปี	10	2
	31 ปีขึ้นไป	5	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ลักษณะประชากร		ความถี่ (N = 423)	ค่าร้อยละ (%)
เหตุผลในการเข้าใช้พื้นที่	ทางสัญจรผ่าน	110	26
	ใช้บริการรถประจำทาง เรือข้ามฝาก	157	37
	ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค	166	39
	สถานที่ประกอบอาชีพ สถานศึกษา	255	60
	สถานที่อยู่อาศัย	8	2
	อื่น ๆ	37	9
แนวโน้มในอนาคต	ลดลง	116	28
	เท่าเดิม	192	45
	เพิ่มขึ้น	91	22
	อื่น ๆ	25	6

จากตารางที่ 4.12 พบว่า จากกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวที่ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มช่วงอายุ 18 - 25 ปี มากที่สุดถึงร้อยละ 73 ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษา รองลงมาคือกลุ่มช่วงอายุ 26 - 35 ปี เป็นกลุ่มคนในวัยทำงาน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษาถึงร้อยละ 72 เนื่องจากอยู่ในบริเวณที่ตั้งของสถาบันการศึกษาที่สำคัญ 3 สถาบัน การเข้าใช้พื้นที่ของกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว เป็นการเข้าใช้พื้นที่เพียง 1 วัน หรือน้อยกว่านั้นต่อสัปดาห์ ร้อยละ 31 และ 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 27 แสดงถึงเป็นกลุ่มที่เข้าใช้งานพื้นที่น้อย แต่มีความสม่ำเสมอ เหตุด้วยเป็นสถานศึกษา และสถานที่ประกอบอาชีพถึงร้อยละ 60 และเพื่อซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคร้อยละ 39 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังได้แสดงความคิดเห็นถึงแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตว่า ร้อยละ 45 มีแนวโน้มที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตจะเท่าเดิม ในขณะที่ร้อยละ 28 มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ในอนาคตการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีแนวโน้มที่ลดลง คงมีเพียงร้อยละ 22 เท่านั้น ที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น

ตารางที่ 4.13

ลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้ใช้งานประจำ

ลักษณะประชากร		ความถี่ (N = 52)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	25	48
	หญิง	27	52
อายุ	20 – 39 ปี	30	57
	40 – 49 ปี	10	19
	50 – 59 ปี	11	22
	60 ปีขึ้นไป	1	2
อาชีพ	ร้านค้าอุปโภค บริโภค	37	71
	ร้านค้าบริการ	4	7
	รับจ้างทั่วไป	7	13
	แม่บ้าน	3	5
	นักศึกษา	2	4
การเข้าใช้พื้นที่	3 - 4 วัน ต่อสัปดาห์	4	8
	5 - 6 วัน ต่อสัปดาห์	23	44
	มากกว่า 6 วัน ต่อสัปดาห์	25	48
ระยะเวลาในการเข้าใช้พื้นที่	1 – 10 ปี	18	35
	11 – 20 ปี	7	13
	21 – 30 ปี	7	13
	31 ปีขึ้นไป	20	39
เหตุผลในการเข้าใช้พื้นที่	สถานที่ประกอบอาชีพ สถานศึกษา	50	96
	สถานที่อยู่อาศัย	18	35
	อื่น ๆ	2	4
แนวโน้มในอนาคต	ลดลง	74	17
	เท่าเดิม	294	70
	เพิ่มขึ้น	37	9
	อื่น ๆ	18	4

จากตารางที่ 4.13 พบว่า จากกลุ่มผู้ใช้งานประจำที่ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มช่วงอายุ 20 – 39 ปี มากที่สุดถึงร้อยละ 57 ซึ่งเป็นกลุ่มคนในวัยทำงาน รองลงมาคือกลุ่มช่วงอายุ 50 – 59 ปี เป็นกลุ่มคนที่มีอายุค่อนข้างมาก แสดงถึงกลุ่มผู้อยู่อาศัยเป็นกลุ่มเดิมจำนวนมาก เป็นการสืบทอดกิจการต่อกันมาและแสดงว่ากลุ่มผู้ใช้งานประจำส่วนใหญ่มีความผูกพันกับพื้นที่ โดยอาชีพส่วนใหญ่ยังคงเป็นการค้าขายสินค้าอุปโภค และบริโภคถึงร้อยละ 71 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ การเข้าใช้พื้นที่ของกลุ่มผู้ใช้งานประจำ เป็นการเข้าใช้พื้นที่ 5 – 6 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 44 และ มากกว่า 6 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 48 แสดงถึงเป็นกลุ่มที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพถึงร้อยละ 96 และ 35 ตามลำดับ

โดยแสดงความคิดเห็นถึงแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตว่า ร้อยละ 70 มีแนวโน้มเท่าเดิม ในขณะที่ ร้อยละ 17 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลง มีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ที่มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น

เหตุผลของความคิดเห็นถึงแนวโน้มเท่าเดิม และลดลงสามารถสรุปโดยส่วนใหญ่ได้ 3 ประการ คือ ประการแรกขาดผู้ริเริ่มรวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ชัดเจน ประการถัดมา ไม่มีการจัดระเบียบการค้าขาย แผงลอยเกะกะ ไม่ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่นำมอง ชาติกิจกรรมส่งการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากหลายเหตุผล เช่น พื้นที่ท่าพระจันทร์เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ปัจจุบัน กลายเป็นพื้นที่จัดตลาดนัด ทำให้กิจกรรมที่เคยจัด หรือสมควรจัดได้หายไป เพราะไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ เป็นต้น และประการสุดท้าย คือ เศรษฐกิจไม่ดี การเมืองมีผลเป็นอย่างมาก เนื่องจาก การประชุม ประท้วง มักกระทำบริเวณสนามหลวง ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เคียงชุมชน ในส่วนของผู้ที่ให้ความเห็นว่าจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ที่ตั้งของชุมชนเป็นที่ตั้งที่ดี การสัญจรสะดวก ทั้งทางบก และทางน้ำ ถ้าได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นจากภาครัฐ น่าจะเกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ปัจจุบัน ได้ทำการนำรถรางเที่ยวชมเมือง กลับมาให้บริการนักท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งพื้นที่ชุมชน เป็นทางสัญจรผ่านตลอดชุมชน เป็นต้น และในความเห็นข้อนี้ อาจเป็นนัยถึงโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของพื้นที่ชุมชนท่าพระจันทร์ว่า ยังคงสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ เนื่องด้วยภาครัฐยังคงต้องการสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ และชุมชนเองยังคงมีความหวัง เพียงแต่ต้องการผู้ริเริ่มอย่างจริงจัง ก็พร้อมสนับสนุน

จากตารางที่ 4.12 และ 4.13 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ คือกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และกลุ่มคนทำงานที่ประกอบกิจการร้านค้าอุปโภค บริโภค ที่ส่วนใหญ่สืบทอดกิจการ ต่อมาจากครอบครัว จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งนับว่ายังคงเป็นกลุ่มประชากรเดิมที่ยังคงเอื้อประโยชน์ซึ่งกัน และกัน โดยจากการสนับสนุน และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันนี้ สามารถนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีต่อกัน ระหว่างผู้ใช้งานชั่วคราว และผู้ใช้งานประจำ เป็นผลให้นำไปสู่ความร่วมมือ ร่วมใจ ความ ร่วมมือร่วมใจของชุมชน ในการจัดกิจกรรม หรือดำเนินการต่าง ๆ ได้ โดยทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นถึง แนวโน้มการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกัน แสดงถึงทัศนคติด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน นับได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีความคิดเห็นพ้องกัน จึงมีความเป็นไปได้ใน สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชนโดยความร่วมมือของชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีชุมชนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม ร่วมสื่อสาร เล่าเรื่องราวผ่านพฤติกรรม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยศึกษากิจกรรม สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประชากรตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้งานประจำ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าช้าง ท่าวัง และท่าพระจันทร์ ทุกครัวเรือน ทั้งสิ้นจำนวนประมาณ 215 ครัวเรือน และกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ที่เข้ามาใช้พื้นที่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มบุคคลที่สัญจรผ่าน นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกลุ่มพระสงฆ์ เป็นต้น

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสังเกตการณ์ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกใช้แบบสังเกตการณ์ ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ด้วยการบันทึกภาพถ่าย และการรังวัด ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ 2 ท่าน ได้แก่ หม่อมหลวงวัลลภา บุรุษรัตนพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ จิราภา วรเสียงสุข ในช่วงหลังใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยทำการแจกแบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้งานประจำทุกครัวเรือน ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาเพียงจำนวน 50 ชุด และทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวจำนวน 400 ชุด ซึ่งคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) ณ ความคลาดเคลื่อน 0.5% กำหนดการสุ่มโดยสุ่มตามสัดส่วนเวลา แบ่งเป็นช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์) และช่วงวันหยุด (วันเสาร์ และวันอาทิตย์) ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชนจำนวน 22 คน และบุคคลสำคัญ 3 ท่าน ได้แก่ นายภูวดล สายเสมา เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร นายสมชัย เริ่มตระกูล ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์ และนายสมจอง รองแก้ว ผู้นำชุมชนท่าวัง

วิเคราะห์ข้อมูล โดยช่วงแรกทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเภทของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม จากนั้นทำการศึกษาความสัมพันธ์ทางเนื้อหาระหว่างกิจกรรม และสภาพแวดล้อม รวบรวมความถี่จากค่าความสัมพันธ์ที่มากที่สุด 5 อันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม นำมาแทนค่าคะแนน โดยค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับแรกของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 5 คะแนน ค่าความถี่ที่มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของทั้งกิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้ 4 คะแนน และค่าความถี่ที่มีค่าเป็นอันดับที่ 3 4 และ 5 ให้คะแนน 3 2 และ 1 ตามลำดับ จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนทุกคู่กิจกรรม และสภาพแวดล้อม จัดลำดับผลคะแนน เพื่อสรุปเป็นผลเบื้องต้นถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ในขณะที่ช่วงหลังใช้การวิเคราะห์ผลด้วยระบบสถิติร้อยละ โดยเริ่มจากทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของชุมชนกับกิจกรรม และความต้องการของชุมชนกับสภาพแวดล้อม เพื่อหาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และการเข้าใช้พื้นที่ของสภาพแวดล้อม รวมถึงศึกษาความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรมของชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.2.1 กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ประกอบด้วย 31 กิจกรรม และสามารถจำแนกประเภทของกิจกรรมได้ 6 ประเภท โดยแต่ละประเภทประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงานบวงสรวงกรมพระยาราชวังบัวรถสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน กิจกรรมงานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม กิจกรรมงานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) กิจกรรมงานสักการะพระพรหม เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี หมอคู่ และกิจกรรมดูดวง กิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

2) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพ ประกอบด้วย 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการค้าขาย ร้านน้องท่าพระจันทร์ เป็นต้น

3) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ วรรณกรรมของสุนทรภู่ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เหตุการณ์ 14 ตุลา เหตุการณ์ 6 ตุลา เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นต้น

4) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการนำช้างลงอาบน้ำในอดีต กิจกรรมการค้าขาย ไรต์มีตะบะ กิจกรรมการค้าขาย ผลไม้ดอง กิจกรรมการค้าขาย กาแฟ กาแฟโบราณ กิจกรรมการค้าขาย ร้านเช่าชุดครุย เป็นต้น

5) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัษมีหิตล เป็นที่รองรับแขกต่างชาติ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาลกินเจ เป็นต้น

6) ลักษณะงาน หรือเทคโนโลยีที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบริเวณท่าช้าง กิจกรรมบริเวณท่ามหาราช กิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ กิจกรรมการเดินรถรางชมเมือง เป็นต้น

5.2.2 สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ประกอบด้วย 23 สภาพแวดล้อม และสามารถจำแนกประเภทของสภาพแวดล้อมได้ 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น ประกอบด้วย 3 สภาพแวดล้อม ได้แก่ ถนนหน้าพระลาน ถนนมหาราช ถนนพระจันทร์ เป็นต้น

2) โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถาน ประกอบด้วย 1 สภาพแวดล้อม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ เป็นต้น

3) สถาปัตยกรรมเก่าแก่ และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพัง ประกอบด้วย 18 สภาพแวดล้อม ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ) พระ

พรหมหน้าอาคารท่าเรือ ประตูท่าพระ ประตูท่าพระจันทร์ ป้อมพระจันทร์ ท่าช้าง ท่ามหาราช ท่าพระจันทร์ เรือนสุนทรภู่ แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช เป็นต้น

4) ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก ประกอบด้วย 1 สภาพแวดล้อม ได้แก่ แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก เป็นต้น

5.2.3 ความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ แบ่งเป็น 2 กลุ่มประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ เป็นต้น

1) กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สูงสุด 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมรถรางชมเมือง (ร้อยละ 5.97) กิจกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ร้อยละ 5.83) เทศกาลลอยกระทง และกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 4.87) ตามลำดับ รวมถึงมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สูงสุด 3 สภาพแวดล้อม ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ร้อยละ 7.22) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์ (ร้อยละ 6.63) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร (ร้อยละ 6.41) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีความต้องการ การจัดกิจกรรม 23 รูปแบบ ได้แก่ จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค (ร้อยละ 25.25) ปิดถนน ถนนคนเดิน (ร้อยละ 9.75) จัดนำเที่ยวชุมชนท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 8.55) อนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ (ร้อยละ 6.76) จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด (ร้อยละ 6.76) ป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 6.15) แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ (ร้อยละ 5.17) งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน (ร้อยละ 4.17) จัดแสดงแสง สี เสียง กิจกรรมกลางคืน (ร้อยละ 3.78) จัดให้เป็นศูนย์กลางของการดูดวง และพระเครื่อง (ร้อยละ 3.58) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ริมน้ำ (ร้อยละ 3.39) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน (ร้อยละ 2.98) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเพิ่มพื้นที่สีเขียว (ร้อยละ 2.98) งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ (ร้อยละ 2.78) ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม กิจกรรมกลางวัน (ร้อยละ 1.79) มีจุดพักผ่อน (ร้อยละ 0.99) เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 0.99) จัดการรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ 0.99) นิทรรศการ

ถาวรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 0.99) จัดพื้นที่เป็นส่วนอดีต ปัจจุบัน และนำสมัย (ร้อยละ 0.80) รถราง (ร้อยละ 0.60) เทศกาลชุดครุยนานาชาติ (ร้อยละ 0.60) ร้านกาแฟ (coffee shop) (ร้อยละ 0.20) ตามลำดับ

2) กลุ่มผู้ใช้งานประจำ มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สูงสุด 3 กิจกรรม ได้แก่ เทศกาลลอยกระทง (ร้อยละ 6.51) รถรางชมเมือง (ร้อยละ 5.92) และกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ (ร้อยละ 5.33) ตามลำดับ รวมถึงมีความต้องการเข้าใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ สูงสุด 3 สภาพแวดล้อม ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ร้อยละ 7.69) ถนนหน้าพระลาน และถนนพระจันทร์ (ร้อยละ 6.73) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีความต้องการ การจัดกิจกรรม 10 รูปแบบ ได้แก่ จัดกิจกรรมตามเทศกาล และงานวัดแนวย้อนยุค (ร้อยละ 23.29) ลานกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม กิจกรรมกลางวัน (ร้อยละ 15.90) ป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 15.34) จัดแสดงแสง สี เสียง กิจกรรมกลางคืน (ร้อยละ 11.93) แสดงงานศิลปะ และดนตรีริมน้ำ (ร้อยละ 9.10) ปิดถนน ถนนคนเดิน (ร้อยละ 6.83) มีจุดพักผ่อน (ร้อยละ 5.68) งานออกร้านของนักศึกษา และชุมชน (ร้อยละ 5.11) งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ (ร้อยละ 3.98) เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 2.84) ตามลำดับ

5.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 4 ประเด็น ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาระหว่าง กิจกรรม และสภาพแวดล้อม พบว่ากิจกรรมรถรางชมเมือง มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับสภาพแวดล้อมมากที่สุด 23 หน่วย รองลงมา กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ 22 หน่วย กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง 20 หน่วย กิจกรรมประเพณีการแข่งขันเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล 19 หน่วย กิจกรรมเช่าพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก รวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร กรมศิลปากร กิจกรรมละ 16 หน่วย ตามลำดับ ในขณะที่แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า มีความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา กับกิจกรรมมากที่สุด 31 หน่วย รองลงมา แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก 26 หน่วย

อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ 25 หน่วย บริเวณถนนมหาธาตุ 24 หน่วย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ 22 หน่วย ตามลำดับ

2) ความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาระหว่าง กิจกรรม และสภาพแวดล้อม โดยการแทนค่าคะแนน สรุปลงเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 3 แบบตามลำดับผลรวมของคะแนน ดังนี้

(1) กิจกรรมรกรางชมเมือง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ กล่าวคือ รกรางชมเมือง ควรผ่านบริเวณ 3 จุดท่องเที่ยวเป็นสำคัญ คือแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น หน้าถนนมหาธาตุ และเน้นย้ำถึงข้อมูลเนื้อหาในระหว่างการบรรยาย

(2) กิจกรรมเทศกาลลอยกระทง บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า แหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก กล่าวคือ การจัดงานลอยกระทงของชุมชนเสนอแนะให้จัดบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า ตลอดจนถึงบริเวณแหล่งพระเครื่อง และจำหน่ายของเก่าหายาก

(3) กิจกรรมเทศกาลสงกรานต์ บริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า กล่าวคือ การจัดงานเทศกาลสงกรานต์ เสนอแนะให้จัดบริเวณแนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า

3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ โดยในด้านกิจกรรม พบว่า ชุมชนต่างให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลลอยกระทง และกิจกรรมรกรางชมเมือง ส่วนในด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ชุมชนต่างให้ความสนใจที่จะเข้าใช้พื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4) ความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนมีความต้องการจัดกิจกรรมเทศกาลลอยกระทง ครอบคลุมพื้นที่บริเวณท่าพระจันทร์ ลานคนเมือง ตลอดจนถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงกิจกรรมการเดินรกรางชมเมือง ผ่านพื้นที่บริเวณท่าพระจันทร์ ลานคนเมือง ตลอดจนถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยเช่นกัน

5.2.5 ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกิจกรรม สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ควรเป็นไปในแนวยั่งยืน โดยเป็นการจัดกิจกรรมที่สื่อถึงความเป็นไทย บรรยากาศคล้ายงานวัดในอดีต มีขบวนแห่ จัดแสดงงานหัตถกรรม กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมตามเทศกาลของไทย และวันสำคัญทางศาสนา อาจมีการจัดเทศกาลพิเศษ เช่น เทศกาลอาหารและขนมไทย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว ร้อยละ 25.25 และกลุ่มผู้ใช้งานประจำ ร้อยละ 23.29)

โดยความสอดคล้องทางด้านกิจกรรมและสภาพแวดล้อม ได้ทำการอภิปรายด้วยผังพื้น ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ดังภาพที่ 5.1 โดยแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะของกิจกรรม และสภาพแวดล้อม 8 กลุ่มบริเวณ ดังนี้

- 1) บริเวณถนนพระจันทร์ ประกอบด้วย แนวกำแพงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ และอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น
- 2) บริเวณท่าพระจันทร์ ประกอบด้วย ลานคนเมือง ท่าพระจันทร์ อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น บริเวณลานคนเมือง และกำแพงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฝั่งลานคนเมือง
- 3) บริเวณถนนมหาธาตุ ประกอบด้วย ถนนมหาธาตุ และอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ตลอดแนวถนน
- 4) บริเวณตรอกพระจันทร์กลาง ประกอบด้วย อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น และร้านค้าพื้นที่ริมน้ำ
- 5) บริเวณซอยนคร - ซอยมหาธาตุ ประกอบด้วย อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ซอยนครตรอกสนามพระ และซอยมหาธาตุ รวมถึงร้านค้าพื้นที่ริมน้ำบางส่วน
- 6) บริเวณท่ามหาธาตุ ประกอบด้วย ซอยทวีผล - ซอยโรงน้ำแข็ง ท่ามหาธาตุ และลานจอดรถ
- 7) บริเวณท่าช้าง ประกอบด้วย ลานท่าช้าง ท่าช้าง อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น และราชนาวิสิมโสร
- 8) บริเวณพื้นที่ริมน้ำ ประกอบด้วย ร้านค้าตลอดแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณท่าพระจันทร์ - ท่ามหาธาตุ

โดยภาพรวมของผัง ได้เสนอแนะให้รักษากิจกรรมเดิมของชุมชนเป็นหลัก ปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมบางส่วนเพื่อให้สนับสนุนกิจกรรม และการจัดกิจกรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีความชัดเจนด้านสภาพแวดล้อมยิ่งขึ้น และประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งคือ การเพิ่มพื้นที่ที่ริมน้ำ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ชุมชนแล้ว ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงให้กับชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ โดยส่วนใหญ่จะเข้าใช้พื้นที่ในช่วงเวลากลางวัน การเพิ่มพื้นที่ที่ริมน้ำเพื่อเป็นจุดชมทิวทัศน์ และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ จะช่วยยืดช่วงเวลากการใช้พื้นที่ออกไปถึงช่วงเวลาหัวค่ำ ช่วยสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนมีความต้องการให้เกิดขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมดนตรีริมน้ำ เป็นต้น รวมถึงการช่วยเพิ่มเวลาจับจ่ายใช้สอยสินค้า เป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้กับชุมชนอีกทาง ในขณะเดียวกัน การพัฒนากิจกรรมทางเดินเท้าให้ที่เชื่อมกับเส้นทางท่องเที่ยวหลักของชุมชน คือ ถนนมหาธาตุ และถนนพระจันทร์ เพื่อสนับสนุนแนวคิดในการจัดกิจกรรมถนนคนเดินให้กับชุมชน เป็นการเปิด และเชื่อมพื้นที่ที่ริมน้ำเข้ากับกิจกรรมถนนคนเดินให้เกิดความสอดคล้องกัน ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้ มีลักษณะเหมาะสมที่จะพัฒนาสู่กิจกรรมการเดินเท้ามากกว่าการใช้ยานพาหนะ หรือระบบขนส่งใด ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมอาคารตึกแถวที่ทรงคุณค่า รวมถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของชุมชน นอกจากนี้ การปรับปรุงถนน ซอยภายในชุมชน ที่ส่วนใหญ่ต่างมีศักยภาพทางด้านมุมมอง กล่าวคือ สามารถเปิดมุมมองจากพื้นที่ภายในชุมชน สู่ทัศนียภาพของพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้อย่างชัดเจน สร้างบรรยากาศถึงความเป็นชุมชนพื้นที่ที่ริมน้ำให้ดียิ่งขึ้น

จากนั้นทำการสรุปประเด็นสำคัญในการออกแบบ ดังตารางที่ 5.1 เพื่อสรุปปัญหาที่พบ และความต้องการของชุมชน ในแต่ละพื้นที่ทั้ง 8 บริเวณตามลำดับข้างต้น เสนอแนะแนวทางในการออกแบบ (ภาพรวมของพื้นที่) รวมถึงเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ ดังภาพที่ 5.2 ในลักษณะของแผนภาพรวมกิจกรรม จากนั้นจึงทำการอธิบายพื้นที่ในแต่ละส่วนถึงรายละเอียดของแนวทางการเสนอแนะผังพื้นที่ลักษณะกิจกรรม สภาพแวดล้อม และตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่ ตามความต้องการของชุมชน

ภาพที่ 5.1
เสนอแนะผังพื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

ตารางที่ 5.1
สรุปประเด็นสำคัญในการออกแบบ

พื้นที่บริเวณ	ปัญหาที่พบ	ความต้องการของชุมชน	แนวทางการออกแบบ
ถนนพระจันทร์	- แสงสว่างไม่เพียงพอในเวลากลางคืน เกิดความไม่ปลอดภัย - ความไม่สะอาดของทางเดินเท้า	- ถนนคนเดิน - ป้ายประชาสัมพันธ์ - การจัดการรักษาความปลอดภัย - พื้นที่สีเขียว	จัดให้เป็นพื้นที่สำหรับถนนคนเดิน มีกิจกรรมการขายตลอดแนวถนน เปิดพื้นที่ทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยว จัดชุดการแสดงแบบชั่วคราวบนถนน เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึง ดั่งชยะ และอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศถนนคนเดิน ปรับปรุงอาคารตลอดแนวถนนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับถนนด้วยการประดับไม้กระถาง และเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่สามารถแทรกพื้นหญ้าให้ตลอดแนวทางเดินเท้า เพิ่มจุดตรวจตรารักษาความปลอดภัยให้กับพื้นที่
ท่าพระจันทร์	- ทางสัญจรคับแคบ - ความสะอาด	- พื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง - จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด - จุดพักผ่อน - ทางสัญจรเชื่อมระหว่างท่าเรือ	จัดพื้นที่ลานคนเมืองให้เป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง ขอความร่วมมือร้านค้าตลาดนัดเดิมให้ย้ายพื้นที่ค้าขายสู่ถนนพระจันทร์เพื่อเข้าสู่กิจกรรมการค้าถนนคนเดิน จัดระเบียบการค้าขายหน้าร้านให้เรียบร้อย ไม่รูกล้ำทางเดินสัญจรหน้าร้าน เปิดให้สามารถใช้พื้นที่สัญจรได้อย่างเต็มที่ จัดพื้นที่สำหรับพักผ่อนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ และอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ เชื่อมทางเดินสัญจรถึงท่ามหาราช
ถนนมหาราช	- ความไม่สะอาดของถนนและทางเดินเท้า - ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าริมทาง - การต่อเติมอาคารที่ไม่น่ามอง	- ถนนคนเดิน - จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด - ป้ายประชาสัมพันธ์ - พื้นที่สีเขียว	จัดให้เป็นพื้นที่สำหรับถนนคนเดิน มีกิจกรรมการขายตลอดแนวถนน ขอความร่วมมือร้านค้าริมทางเดินเท้าให้ย้ายพื้นที่ค้าขายสู่ถนนมหาราชเพื่อเข้าสู่กิจกรรมการค้าถนนคนเดิน และเปิดพื้นที่ทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยว จัดชุดการแสดงแบบชั่วคราวบนถนน เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึง ดั่งชยะ และอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศถนนคนเดิน ปรับปรุงอาคารตลอดแนวถนนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับถนนด้วยการประดับไม้กระถาง และเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่สามารถแทรกพื้นหญ้าให้ตลอดแนวทางเดินเท้า
ตรอกพระจันทร์กลาง	- ความไม่เป็นระเบียบและไม่สะอาดของร้านค้า - ทางสัญจรคับแคบ	- จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด - ทางสัญจรเชื่อมสู่พื้นที่อื่น ๆ - ป้ายประชาสัมพันธ์	จัดระเบียบการค้าขายของร้านค้า ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เรียบร้อย ไม่รูกล้ำพื้นที่ทางเดินสัญจร เปิดให้สามารถใช้พื้นที่สัญจรได้อย่างเต็มที่มากยิ่งขึ้น เชื่อมทางสัญจรสู่พื้นที่อื่น ๆ เพื่อการเข้าถึงที่สะดวกยิ่งขึ้น ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูล และแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจภายในชุมชน ปรับปรุงหลังคาโปร่งภายในตรอกตลอดแนวร้านค้าริมน้ำ ให้สามารถใช้แสงธรรมชาติได้เพิ่มขึ้น สว่างขึ้น สะอาดขึ้น
ซอยนคร - ซอยมหาธาตุ	- ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้า - การต่อเติมอาคารที่ไม่น่ามอง	- จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด - ป้ายประชาสัมพันธ์ - ทางสัญจรเชื่อมสู่พื้นที่อื่น ๆ	จัดระเบียบการค้าขายของร้านค้า ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เรียบร้อย ไม่รูกล้ำพื้นที่ทางเดินสัญจร เปิดให้สามารถใช้พื้นที่สัญจรได้อย่างเต็มที่มากยิ่งขึ้น เชื่อมทางสัญจรสู่พื้นที่อื่น ๆ เพื่อการเข้าถึงที่สะดวกยิ่งขึ้น จัดระเบียบการต่อเติมอาคารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อสร้างเอกลักษณ์และความสวยงามให้กับพื้นที่ ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูล และแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจภายในชุมชน ปรับปรุงหลังคาโปร่งภายในตรอกตลอดแนวร้านค้าริมน้ำ ให้สามารถใช้แสงธรรมชาติได้เพิ่มขึ้น สว่างขึ้น สะอาดขึ้น ตกแต่งด้วยอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ
ท่ามหาราช	- ไม่สามารถใช้พื้นที่ลานกลางแจ้งเพื่อกิจกรรมชุมชนได้	- พื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง - ทางสัญจรเชื่อมระหว่างท่าเรือ - พื้นที่สีเขียว	จัดสรรพื้นที่รองรับการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึง ดั่งชยะ และอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ เพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการประดับไม้กระถาง เชื่อมทางเดินสัญจรถึงท่าพระจันทร์
ท่าช้าง	- ความไม่เป็นระเบียบและไม่สะอาดของร้านค้า - ความทรุดโทรมของอาคาร	- พื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง - จัดการค้าให้มีระเบียบ และสะอาด - จุดพักผ่อน	จัดพื้นที่ลานท่าช้างให้เป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง ขอความร่วมมือร้านค้าตลาดนัดเดิมให้ย้ายพื้นที่ค้าขายสู่ถนนมหาราชเพื่อเข้าสู่กิจกรรมการค้าถนนคนเดิน จัดระเบียบการค้าขายหน้าร้านให้เรียบร้อย ไม่รูกล้ำทางเดินสัญจรหน้าร้าน เปิดให้สามารถใช้พื้นที่สัญจรได้อย่างเต็มที่ จัดพื้นที่สำหรับพักผ่อนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ และอุปกรณ์ประดับถนนต่าง ๆ ปรับปรุงอาคารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความเป็นระเบียบ
พื้นที่ริมน้ำ	- ไม่มีทางเดินสัญจรระหว่างท่าเรือ	- ทางสัญจรเชื่อมระหว่างท่าเรือและพื้นที่อื่น ๆ	เพิ่มทางเดินริมน้ำที่สามารถเชื่อมกับทางสัญจรภายในชุมชน และท่าเรือได้ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงพื้นที่ และสร้างพื้นที่เดินชมทัศนียภาพริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 5.2

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

ท่าพระจันทร์
ปรับปรุงท่าเรือให้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของ
ท่าพระจันทร์ และเชื่อมต่อกับทางสัญจรริมน้ำ

พื้นที่ริมน้ำ
เชื่อมทางสัญจรริมน้ำกับท่าพระจันทร์
และท่ามหาราช ปรับปรุงร้านค้าริมน้ำ
เพื่อเปิดให้เป็นทางสัญจร
และพื้นที่ชมทิวทัศน์ริมน้ำ

ท่ามหาราช
ปรับปรุงพื้นที่โดยรอบบริเวณให้เป็นสัดส่วน
เพื่อเปิดพื้นที่โล่งริมน้ำให้เป็นจุดชมทิวทัศน์
และเชื่อมต่อกับทางสัญจรริมน้ำ

ลานมหาราช
เปิดให้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งของชุมชน
เช่น ลานกีฬา ลานออกกำลังกาย สัมมนาชุมชน
เป็นต้น

ชุมชนท่าช้าง
ชุมชนมีแผนที่จะปรับปรุงพื้นที่ตลอดชุมชน
รวมถึงพื้นที่ริมน้ำ จึงให้รักษาความเป็นส่วนตัว
และความปลอดภัยของชุมชน โดยการไม่ทำ
ทางสัญจรริมน้ำผ่านชุมชนท่าช้าง
(ตามความต้องการของชุมชนเอง)

ท่าช้าง
ปรับปรุงท่าเรือให้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์
ของท่าช้าง

ลานคนเมือง
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากเดิมเป็นตลาดนัด
เป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง จัดให้มีดนตรีริมน้ำ
และกิจกรรมของนศ. ปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้อง
กับกิจกรรม ตกแต่งด้วยอุปกรณ์ประดับถนน

ตรอกพระจันทร์กลาง
เชื่อมทางสัญจรสู่พื้นที่ริมน้ำ ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็น
ระเบียบ สะอาด ปรับปรุงหลังคาบริเวณทางสัญจร
ร้านค้าริมน้ำ ให้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ และ
สามารถใช้แสงธรรมชาติได้อย่างเต็มศักยภาพ

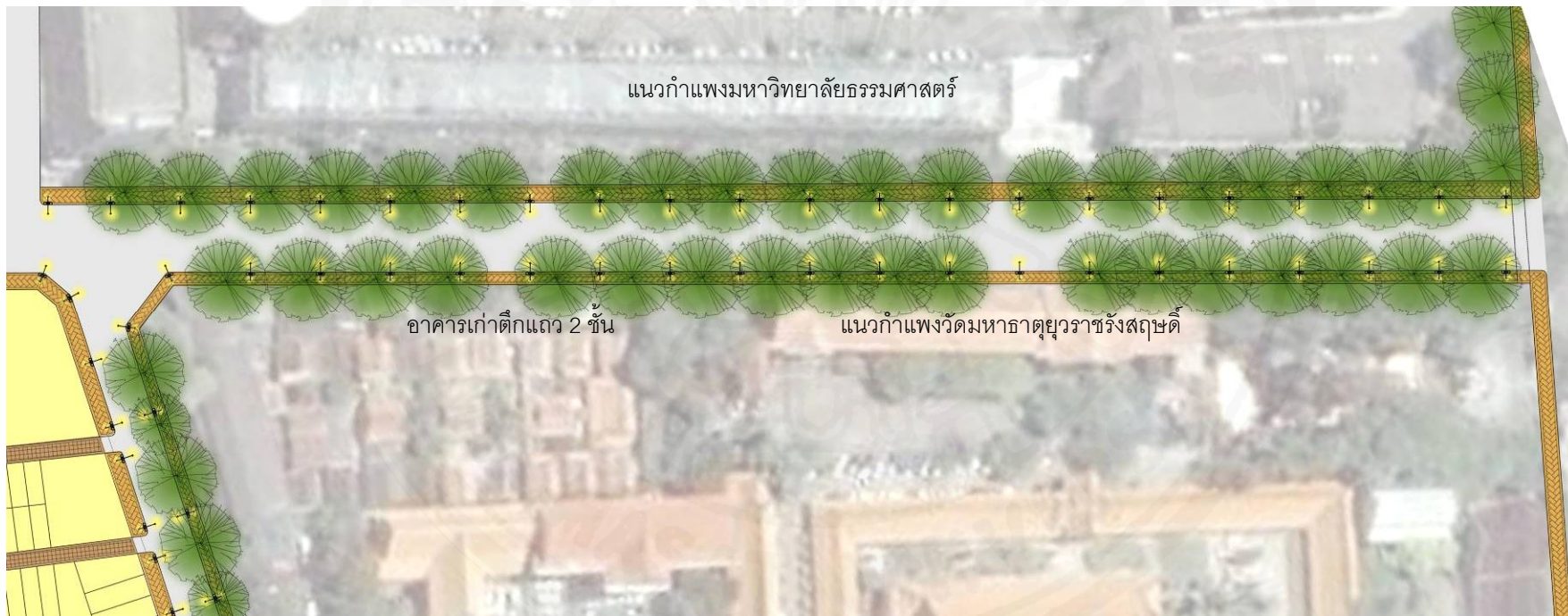
ชอยนคร สนับสนุนการจัดกิจกรรมจำหน่าย
พระเครื่อง และของเก่าหายาก ปรับปรุงทาง
สัญจร และเปิดทางสัญจรให้โล่ง แสดงอาคารเก่า

ชอยมหาธาตุ จัดแสดงขั้นตอนการปั้นพระ ติดตั้ง
ป้าย และปรับปรุงศาลเจ้าพ่อช้าง ปรับปรุงทาง
สัญจร และเปิดทางสัญจรให้โล่ง แสดงอาคารเก่า

ถนนมหาราช และถนนพระจันทร์
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมเป็นถนนคนเดิน เปิดพื้นที่ให้
ร้านค้าจากตลาดนัด ลานคนเมือง และท่าช้าง จัด
กิจกรรมค้าขายตลอดแนวถนน ปรับปรุงทางเดิน
เท้า ตกแต่งด้วยอุปกรณ์ประดับถนน

ลานท่าช้าง
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากเดิมเป็นตลาดนัด
ให้เป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง แสดงงานศิลปะ
อนุรักษ์อาคารเก่า ปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้อง
กับกิจกรรม ตกแต่งด้วยอุปกรณ์ประดับถนน

ภาพที่ 5.3
เสนอแนะผังพื้นบริเวณถนนพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

ภาพที่ 5.4

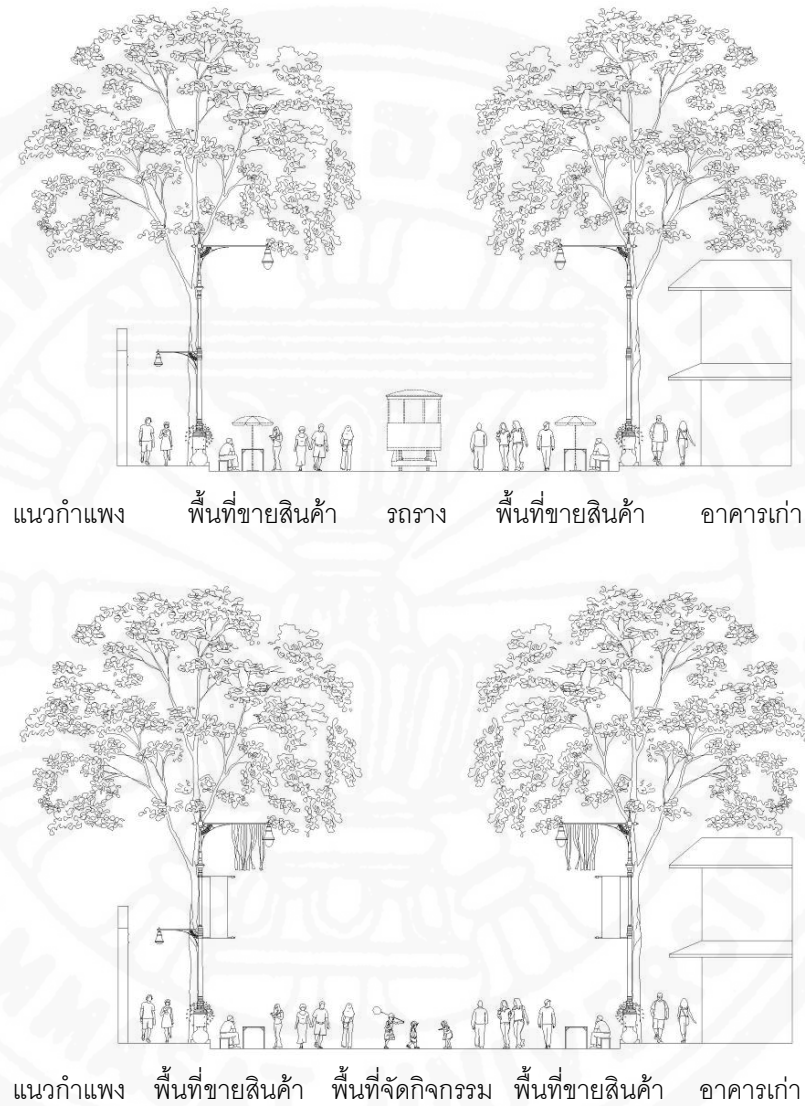
ลักษณะกิจกรรมบริเวณถนนพระจันทร์

ที่มา: Oknation, 2553.

จากภาพที่ 5.3 และ 5.4 ส่งเสริมให้ตลอดแนวถนนพระจันทร์เป็นถนนคนเดิน ยกเว้นให้รกรงชมเมืองสามารถสัญจรผ่านได้เท่านั้น เปิดให้พื้นที่ทางเดินเท้าสามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ บริเวณทางเดินเท้าฝั่งอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ใ้ร่นพื้นที่การค้าขายเข้าภายในอาคาร เพื่อเปิดให้พื้นที่หน้าร้านสามารถจัดวางเก้าอี้ และโต๊ะบริการขนาดเล็กชั่วคราว โดยไม่รบกวนพื้นที่ทางเดินเท้ามากเกินไป ทำให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนกลางของถนนพระจันทร์เปิดให้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมชั่วคราวขนาดเล็ก หรือกิจกรรมวาดภาพบนถนน เพื่อเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรม และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพิ่มไม้กระถางประดับ รวมถึงกระถางเพื่อเป็นจุดทิ้งขยะ เพิ่มเก้าอี้ หรือพื้นที่พักคอยตลอดแนวถนน ปรับปรุงเสาไฟฟ้า ติดตั้งเสาไฟต่างระดับ และเดินสายไฟลงใต้ดิน ประดับตกแต่งด้วยธงบริเวณเสาไฟต่างระดับ และอาคารเก่าอย่างเป็นระเบียบ ร้านค้าบริเวณอาคารเก่า สนับสนุนให้ติดตั้งป้ายชื่อร้านให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นระเบียบ และชัดเจนของการเข้าถึงพื้นที่ รักษาต้นไม้เดิมตลอดแนวถนนเอาไว้ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม สวยงาม เพื่อสร้างความร่มรื่น และบรรยากาศของถนนคนเดิน ตกแต่งด้วยซุ้มขนาดใหญ่บริเวณทางเข้าถนนพระจันทร์ฝั่งถนนพระธาตุฯ เพื่อสร้างให้เป็นจุดสังเกต และบอกถึงการเข้าถึงพื้นที่จุดเริ่มต้นของกิจกรรมถนนคนเดิน

ภาพที่ 5.5
รูปตัดถนนพระจันทร์

จากภาพที่ 5.5 แสดงการใช้พื้นที่บริเวณถนนพระจันทร์ โดยให้พื้นที่สัญจรทั่วไปอยู่บริเวณทางเดินเท้า ทั้งฝั่งแนวกำแพง และอาคารเก่าเป็นหลัก ถัดมา จัดพื้นที่เป็นถนนคนเดินโดยให้พื้นที่ชายสินค้าอยู่ตลอดริมถนน เปิดพื้นที่ตรงกลางถนนให้เป็นพื้นที่สำหรับคนเดิน และรถรางสัญจรผ่าน เมื่อรถรางหมดรอบในการสัญจรผ่านถนนพระจันทร์ จัดพื้นที่สัญจรรถรางเดิม เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับถนนคนเดิน เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิง กิจกรรมวาดภาพบนถนน เป็นต้น ประดับป้ายประชาสัมพันธ์ และธงตกแต่งเสาไฟต่างระดับ เพื่อสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ

ตารางที่ 5.2

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณถนนพระจันทร์

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ก</p> 	<p>ลักษณะซุ้มตกแต่งในอดีต ติดตั้งบริเวณจุดเริ่มต้นของกิจกรรมถนนคนเดิน เพื่อสร้างจุดสังเกตที่เด่นชัด และสื่อถึงการเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของพื้นที่และกิจกรรม เข้าสู่บรรยากาศ รวมถึงการจัดกิจกรรมถนนคนเดินประกอบด้วยซุ้มทางเดินเท้า 2 ซุ้ม และซุ้มถนนขนาดใหญ่ 1 ซุ้ม ตามลักษณะการใช้งานของกิจกรรม</p>
<p>ข</p> 	<p>ลักษณะการประดับธง ในการจัดกิจกรรมตามเทศกาล หรือกิจกรรมสำคัญในอดีต เป็นการประดับธงขนาดเล็กยาวตลอดแนวถนน เพื่อสร้างบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น</p>
<p>ค</p> 	<p>บรรยากาศความร่มรื่น จากต้นไม้ริม 2 ข้างทางสัญจร เพื่อสร้างบรรยากาศให้การจัดกิจกรรมถนนคนเดิน และการจัดแสดงกิจกรรมชั่วคราวบนถนน เป็นไปอย่างสะดวกสบาย ลดอุปสรรคของการจัดกิจกรรมที่จะเกิดจากความร้อนจากแสงอาทิตย์</p>
<p>ง</p> 	<p>ประดับไม้กระถาง และกระถางทิ้งขยะในลักษณะเดียวกัน บนทางเดินเท้าตลอดแนวถนน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างบรรยากาศร่มรื่นให้กับถนน ในขณะที่กระถางทิ้งขยะ จะช่วยแก้ปัญหาไม่มีจุดทิ้งขยะของพื้นที่ และรองรับการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ที่จะมีความต้องการจุดทิ้งขยะเพิ่มมากกว่าเดิม</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

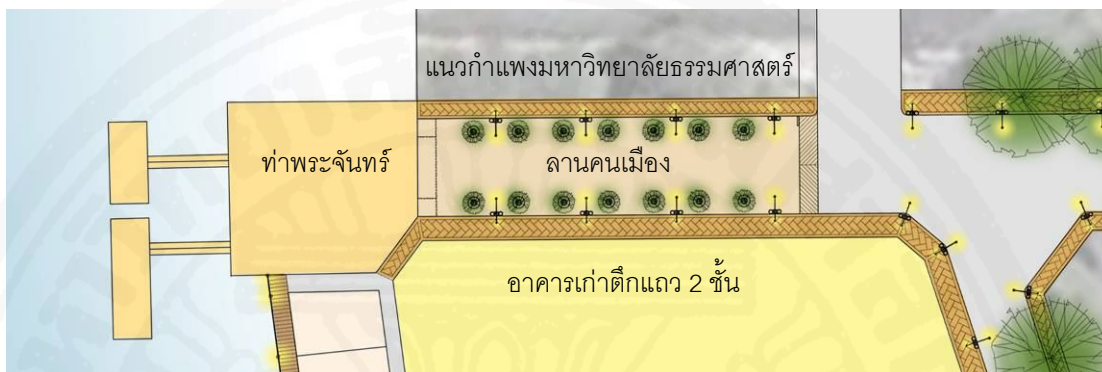
ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
	<p>เก้าอี้พักผ่อนไม้ แบบมีพนักพิง ตามความต้องการจุดพักผ่อนของชุมชน รูปแบบเก้าอี้ให้เป็นไปในแนวโบราณย้อนยุค และมีพนักพิง เพื่อรองรับการใช้งานเป็นจุดพัก และคอย จากกิจกรรมภายในบริเวณอย่างเต็มประสิทธิภาพ วัสดุให้เป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น</p>
	<p>เสาไฟ และเสาไฟต่างระดับระดับถนน ติดตั้งการเดินสายไฟลงใต้ดิน (โดยทางกรุงเทพฯพร้อมให้การสนับสนุน) ลักษณะให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ และในขณะเดียวกัน ให้ยังคงสอดคล้องกับพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ติดตั้งตลอดแนวของถนน เพื่อแก้ปัญหาความไม่ปลอดภัยในการใช้ทางเดินเท้าของชุมชน และสามารถประดับตกแต่งเสาไฟ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ ริงขนาดเล็ก เป็นต้น ตามเทศกาลต่าง ๆ</p>
	<p>ใช้วัสดุธรรมชาติในการปูรองสินค้า สำหรับร้านค้าตลอดแนวถนนแทนการใช้ถาด หรือถุงพลาสติกรองสินค้าที่จัดจำหน่าย อย่างเป็นระเบียบ</p>
	<p>ปูพื้นทางเดินเท้าด้วยอิฐกลางแจ้ง สร้างบรรยากาศทางเดินในลักษณะที่สื่อถึงแนวย้อนยุค และเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ด้วยการปลูกหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อของอิฐกลางแจ้ง อีกทั้งในแนวทางการออกแบบ ยังเป็นการช่วยลดความแข็งของวัสดุอิฐกลางแจ้งให้เกิดความอ่อนลงด้วยพื้นหญ้า ลดลายการปูพื้น ให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกันตลอดพื้นที่</p>

ที่มา: ยูวดี ศิริ, 2547. น. 148-156. (ภาพ ก, ข)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ค, ง, จ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ ฉ, ช)

ภาพที่ 5.6
เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่าพระจันทร์

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

จากภาพที่ 5.6 เสนอแนะให้เปิดพื้นที่ลานท่าพระจันทร์ เป็นพื้นที่โล่ง เพื่อจัดกิจกรรมของชุมชน นักศึกษา หรือจากประชาชนทั่วไป เปิดเป็นเวทีจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ตลาดนัดเดิม บริเวณลานท่าพระจันทร์ ขอความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้า ให้ย้ายไปบนถนนพระจันทร์ เพื่อความเป็นระเบียบ และสามารถขายสินค้าได้ตลอดวัน สนับสนุนการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ปรับปรุงทางเดินเท้าตลอดแนว ให้มีความชัดเจน และสวยงาม สามารถใช้งานได้เต็มพื้นที่อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เป็นจุดเปลี่ยนผ่านของผู้คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ จากการคมนาคม และการสัญจรต่าง ๆ เช่น ท่าเรือสัญจร รถโดยสารประจำทาง รถร่วมบริการอื่น ๆ เป็นต้น ปรับปรุงทางเดินเชื่อมระหว่างลานคนเมือง ท่าพระจันทร์ และพื้นที่คูขนนครมน้ำ ให้ชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย ทางสัญจรสามารถใช้งานได้จริง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่จัดขึ้นบริเวณลานคนเมือง ให้สามารถเข้าถึงได้จากหลากหลายพื้นที่มากขึ้น และเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในพื้นที่ ได้เพิ่มช่วงเวลาในการใช้บริการยิ่งขึ้น ด้วยบรรยากาศการเดินทางที่คึกคักในยามเย็น กิจกรรมดนตรีริมน้ำ เป็นต้น ติดตั้งเสาไฟต่างระดับ ปรับปรุงจุดพักคอยบริเวณลานคนเมืองให้สมบูรณ์ ประดับด้วยซุ้มขนาดใหญ่ บริเวณทางเข้าสู่ท่าเรือ เพื่อสร้างจุดสังเกต และบรรยากาศแนวย่านยุคให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลดการใช้ชั้นบันไดในพื้นที่ต่างระดับ หรือเพิ่มพื้นที่ทางลาดเพื่อเป็นทางเลือกในการใช้งาน เพื่อรองรับการใช้พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว รวมถึงรองรับการใช้งานของผู้พิการอีกด้วย

ภาพที่ 5.7

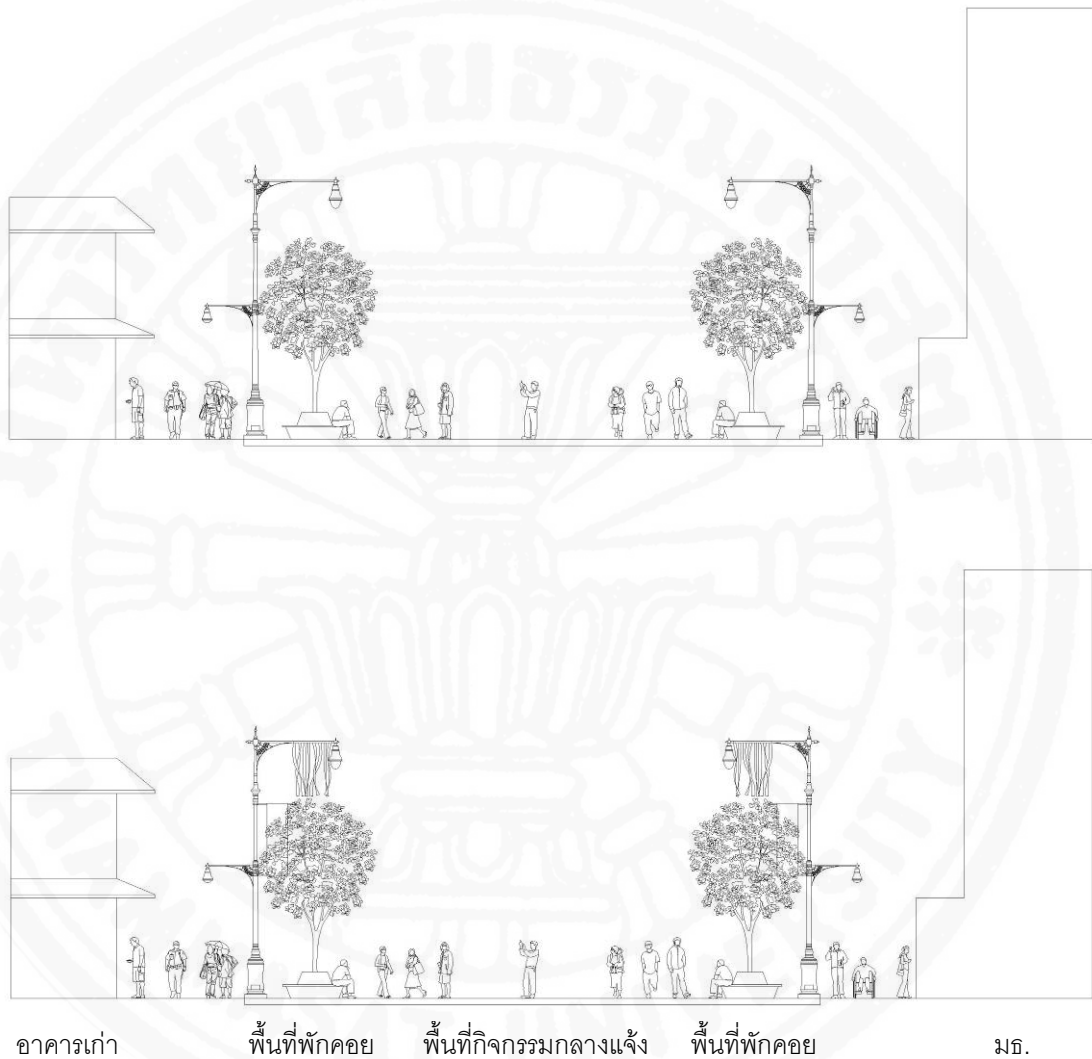
ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่าพระจันทร์

ที่มา: Chomthai, 2553.

จากภาพที่ 5.7 ส่งเสริมให้พื้นที่ลานโล่งบริเวณลานคนเมือง เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งประเภทกิจกรรมเพื่อสังคม หรือกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมดนตรีริมน้ำ ซึ่งมีร้านน้องท่าพระจันทร์พร้อมให้การสนับสนุน กิจกรรมเปิดหมวกค้าขาย รวมถึงเวทีแสดงความสามารถสร้างสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น ขอความร่วมมือพ่อค้าแม่ค้าตลาดนัดให้ย้ายพื้นที่ค้าขายจากบริเวณลานโล่งไปบริเวณถนนพระจันทร์ ซึ่งสามารถทำการค้าขายได้ในเวลาที่เพิ่มมากขึ้นตลอดวัน ปรับปรุงทางเดินเท้าตลอดแนว ตลอดจนพื้นที่ลานโล่งให้เกิดความเป็นระเบียบ เข้าถึงง่าย รองรับการใช้งานของผู้พิการ หรือผู้ใช้รถเข็น ด้วยความร่วมมือของกรุงเทพฯ สามารถปรับปรุงสาธารณูปโภคชุมชนให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้น เช่น การติดตั้งเสาไฟต่างระดับที่มีลักษณะสวยงาม และเหมาะสมสำหรับการใช้งาน อีกทั้งนำสายไฟลงดิน ปรับปรุงระบบระบายน้ำให้เรียบร้อย เป็นต้น เพิ่มกระถางดินเผาเพื่อเป็นจุดทิ้งขยะ และกระถางประดับไม้ดอกไม้ประดับพื้นที่ และเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชน ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ กระดานข่าวชุมชนเพื่อนำเสนอกิจกรรมของชุมชน และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในบริเวณดังกล่าว รวมถึงจัดตกแต่งขนาดใหญ่เพื่อสร้างจุดหมายตาให้พื้นที่ ชุมชนประชาสัมพันธ์ หรือศูนย์รักษาความปลอดภัย เพื่อดูแลความเรียบร้อยให้กับพื้นที่ ประดับธงบริเวณอาคาร และเสาไฟต่างระดับเพื่อสร้างบรรยากาศชุมชนให้เกิดความสวยงาม ในกรณีที่ชุมชนต้องการจัดงานตามเทศกาล หรือกิจกรรมพิเศษ สามารถประดับพื้นที่ลานคนเมืองด้วยป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณเสาไฟต่างระดับ ประดับไฟ โคมไฟ และธง ตลอดแนวอาคาร เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นตามช่วงเวลา

ภาพที่ 5.8
รูปตัดบริเวณท่าพระจันทร์

จากภาพที่ 5.8 แสดงการใช้พื้นที่ของบริเวณท่าพระจันทร์ โดยให้พื้นที่สัญจรอยู่บริเวณทางเดินเท้า ทั้งฝั่งอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น และแนวกำแพงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นหลัก ถัดมาจัดพื้นที่สำหรับเป็นพื้นที่พักคอยให้ชัดเจน โดยเพิ่มเก้าอี้มีพนักพิง หรือเพิ่มพื้นที่นั่งรอบต้นไม้เดิม สามารถนั่งได้โดยรอบ และได้รับร่มเงาจากต้นไม้ เปิดพื้นที่บริเวณกลางลานท่าพระจันทร์ หรือลานคนเมืองให้โล่ง จัดเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งแบบชั่วคราว เปิดพื้นที่ให้ชุมชนนักศึกษา และประชาชนทั่วไปสามารถจัดกิจกรรมเพื่อสังคม และวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ รวมถึงสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 5.3

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่าพระจันทร์

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ก</p> 	<p>ลักษณะซุ้มตกแต่งในอดีต ติดตั้งบริเวณทางเข้าท่าเรือ เพื่อสร้างจุดสังเกตที่เด่นชัด และสื่อถึงการเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของพื้นที่ และกิจกรรม เข้าสู่บรรยากาศ พื้นที่ริมน้ำ ประกอบด้วยซุ้มทางเดินเท้า 2 ซุ้ม และซุ้มขนาดใหญ่ 1 ซุ้ม</p>
<p>ข</p> 	<p>ใช้วัสดุธรรมชาติในการปูรองสินค้า สำหรับร้านค้าตลอดแนวถนนแทนการใช้ลาด หรือถุงพลาสติก รองสินค้าที่จัดจำหน่าย อย่างเป็นระเบียบ</p>
<p>ค</p> 	<p>ซุ้มรักษาความปลอดภัยของชุมชน และศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ลักษณะเป็นไปในแนวโบราณ ย้อนยุค ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น โดยติดตั้งซุ้มในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ตามความต้องการของชุมชน</p>
<p>ง</p> 	<p>พื้นกระเบื้อง ปูภายในอาคารท่าเรือ เพื่อสร้างสีสันความน่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ให้กับย่าน ลวดลาย และสี สัน เป็นไปตามความเหมาะสม ใช้วัสดุที่ทำความสะอาดง่าย เช่น กระเบื้องกระเบื้องดินเผา แผ่นใหญ่ เป็นต้น</p>
<p>จ</p> 	<p>ประดับไม้กระถาง และกระถางทิ้งขยะในลักษณะเดียวกัน บนทางเดินเท้าตลอดแนวถนน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างบรรยากาศร่มรื่นให้กับถนน ในขณะที่กระถางทิ้งขยะ จะช่วยแก้ปัญหาไม่มีจุดทิ้งขยะของพื้นที่ และรองรับการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ที่จะมีความต้องการจุดทิ้งขยะเพิ่มมากกว่าเดิม</p>

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
	<p>ระดับกระถางไม้ น้ำ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ริมน้ำ ตกแต่งบริเวณลานโล่งให้สวยงาม สร้างบรรยากาศสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรีริมน้ำ เป็นต้น</p>
	<p>เก้าอี้พักผ่อนไม้ แบบมีพนักพิง ตามความต้องการจุดพักผ่อนของชุมชน รูปแบบเก้าอี้ให้เป็นไปในแนวโบราณย้อนยุค และมีพนักพิง รองรับการใช้งานเป็นจุดพัก และคอยอย่างเต็มประสิทธิภาพ วัสดุให้เป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น</p>
	<p>เก้าอี้ไม้พักผ่อน ลักษณะวงกลม สำหรับพื้นที่กลางแจ้งเพื่อรองรับการใช้งานในรูปแบบกิจกรรมเฉพาะพื้นที่ เหมาะกับการใช้ล้อมรอบต้นไม้ เพื่อเป็นเก้าอี้พักผ่อนที่สามารถได้ร่มเงาจากต้นไม้ ลักษณะเด่นคือ สามารถใช้งานได้จากทุกด้าน</p>
	<p>ลักษณะการปูพื้นขั้นบันไดด้วยอิฐ สร้างบรรยากาศในลักษณะที่สื่อถึงแนวย้อนยุค และเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ด้วยการปลูกหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อของอิฐ สร้างลวดลายให้กับขั้นบันไดด้วยแนวอิฐ และหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อ</p>
	<p>ปูพื้นทางเดินเท้า และลานโล่งด้วยอิฐกลางแจ้ง สร้างบรรยากาศในลักษณะที่สื่อถึงแนวย้อนยุค และเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ด้วยการปลูกหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อของอิฐกลางแจ้ง ลวดลายการปูพื้น ให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกันตลอดพื้นที่</p>

ที่มา: ยุวดี ศิริ, 2547. น. 178. (ภาพ ก)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ง, จ, ฉ, ช, ซ, ฅ, ญ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ ข, ค)

ภาพที่ 5.9
เสนอแนะผังพื้นบริเวณถนนมหาธาตุ

ท่าพระจันทร์

อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น

ท่าช้าง

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

สำนักหอสมุด

ภาพที่ 5.10

ลักษณะกิจกรรมบริเวณถนนมหาธาตุ

ที่มา: Oknation, 2553.

จากภาพที่ 5.9 และ 5.10 ส่งเสริมให้ตลอดแนวถนนมหาธาตุเป็นถนนคนเดิน โดยบริเวณส่วนต้นของถนนเชื่อมกับถนนหน้าพระลาน เปิดให้เป็นพื้นที่กึ่งถนนคนเดิน กล่าวคือ ยังคงมีการใช้ถนนเพื่อการสัญจรในปริมาณน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนที่ยังคงต้องการทางสัญจรนำยานพาหนะเข้าออกอยู่บ้าง ยกเว้นให้รถรางชมเมืองสามารถสัญจรผ่านได้เท่านั้น เปิดให้พื้นที่ทางเดินเท้าสามารถใช้งานได้ชัดเจน บริเวณทางเดินเท้าฝั่งอาคารเก่าให้ร่นพื้นที่การขายเข้าภายในอาคาร และเปิดให้พื้นที่หน้าร้านนั้น สามารถจัดวางเก้าอี้ และโต๊ะบริการขนาดเล็กชั่วคราว โดยไม่รบกวนพื้นที่ทางเดินเท้ามากเกินไป ทำให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนกลางของถนนมหาธาตุเปิดให้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมชั่วคราวขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมให้พื้นที่ เพิ่มไม้กระถางประดับ รวมถึงกระถางเพื่อเป็นจุดทิ้งขยะ ตลอดแนวถนน ติดตั้งการเดินสายไฟลงใต้ดิน และติดตั้งเสาไฟต่างระดับแล้ว ประดับตกแต่งด้วยธงบริเวณเสาไฟต่างระดับ และอาคารเก่าอย่างเป็นระเบียบ ร้านค้าบริเวณอาคารเก่า สนับสนุนให้ติดตั้งป้ายชื่อร้านให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นระเบียบ และชัดเจนของการเข้าถึงพื้นที่ รักษาต้นไม้เดิมตลอดแนวถนนเอาไว้ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม สวยงาม รวมถึงปลูกไม้ใหญ่เพิ่มบริเวณทางเดินเท้าฝั่งวัดมหาธาตุฯ เพื่อเพิ่มความร่มรื่น และบรรยากาศของถนนคนเดินตลอดแนวถนน ตกแต่งด้วยซุ้มขนาดใหญ่บริเวณทางเข้าถนนมหาธาตุฝั่งหน้าพระลาน เพื่อบอกถึงการเข้าถึงพื้นที่เริ่มต้นของกิจกรรมถนนคนเดิน

ภาพที่ 5.11
รูปตัดถนนมหาธาตุ

จากภาพที่ 5.11 แสดงการใช้พื้นที่ของบริเวณถนนมหาธาตุ โดยให้พื้นที่สัญจรอยู่บริเวณทางเดินเท้า ทั้งฝั่งวัดมหาธาตุ และอาคารเก่าเป็นหลัก ถัดมา จัดพื้นที่เป็นถนนคนเดินโดยให้พื้นที่ขายสินค้าอยู่ตลอดริมถนน เปิดพื้นที่ตรงกลางถนนให้เป็นพื้นที่สำหรับคนเดินและรถรางสัญจรผ่าน เมื่อรถรางหมดรอบในการสัญจรผ่านถนนพระจันทร์ จัดพื้นที่สัญจรรถรางเดิม เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับถนนคนเดิน เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิง การแสดง เป็นต้น

ตารางที่ 5.4

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณถนนมหาวิทยาลัย

	ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
ก		ลักษณะซุ้มตกแต่งในอดีต ติดตั้งบริเวณจุดเริ่มต้นของกิจกรรมถนนคนเดิน เพื่อสร้างจุดสังเกตที่เด่นชัด และสื่อถึงการเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของพื้นที่ และกิจกรรม เข้าสู่บรรยากาศ รวมถึงการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน และการประดับธง ในการจัดกิจกรรมตามเทศกาล หรือกิจกรรมสำคัญในอดีต
ข		ประดับธงบนอาคารตึกแถว ตลอดแนวถนน เพื่อเป็นการตกแต่ง และสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับชุมชนอย่างพร้อมเพียง โดยการประดับธง เป็นสภาพแวดล้อมเดิมที่ชุมชนทำอยู่แล้ว
ค		ลักษณะ แนวทางในการปรับปรุงอาคารเก่า ตึกแถว 2 ชั้น ในกรณีที่ต้องการปรับปรุงอาคาร ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความเป็นระเบียบ และความสวยงามของลักษณะอาคารเก่าเดิม
ง		บรรยากาศความร่มรื่น จากต้นไม้ริม 2 ข้างทางสัญจร เพื่อสร้างบรรยากาศให้การจัดกิจกรรมถนนคนเดิน และการจัดแสดงกิจกรรมชั่วคราวบนถนน เป็นไปอย่างสะดวกสบาย ลดอุปสรรคของการจัดกิจกรรมที่จะเกิดจากความร้อนจากแสงอาทิตย์
จ		ซุ้มรักษาความปลอดภัยของชุมชน และศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ลักษณะเป็นไปในแนวโบราณ ย้อนยุค ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น โดยติดตั้งซุ้มในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ตามความต้องการของชุมชน

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

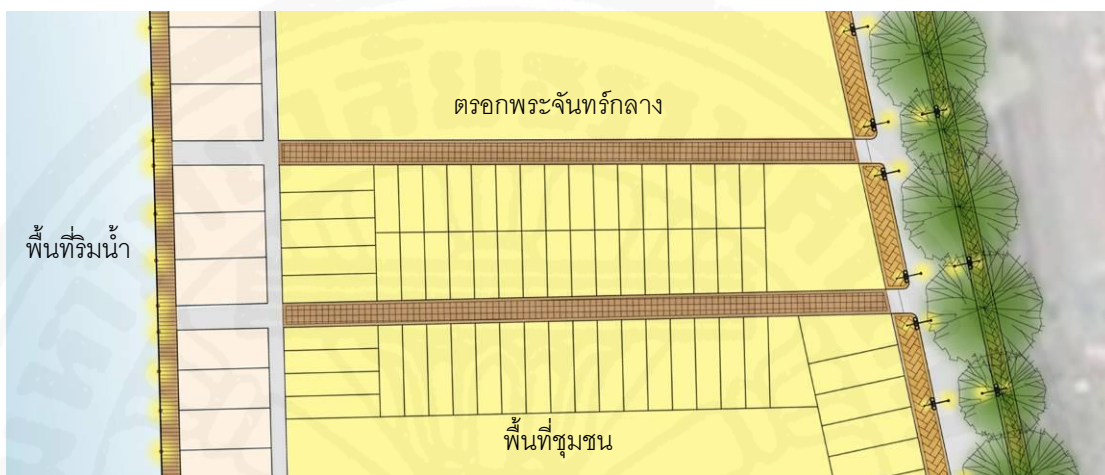
ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
	<p>เสาไฟต่างระดับประดับถนน ติดตั้งการเดินสายไฟลงใต้ดิน (โดยทางกรุงเทพฯพร้อมให้การสนับสนุน) ลักษณะให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ย่านท่าช้าง – ท่าพระจันทร์ ติดตั้งตลอดแนวของถนน และสามารถประดับเสาไฟ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ ธงขนาดเล็ก เป็นต้น ตามเทศกาลต่าง ๆ</p>
	<p>ประดับไม้กระถาง และกระถางทิ้งขยะในลักษณะเดียวกัน บนทางเดินเท้าตลอดแนวถนน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างบรรยากาศร่มรื่นให้กับถนน ในขณะที่กระถางทิ้งขยะ จะช่วยแก้ปัญหาไม่มีจุดทิ้งขยะของพื้นที่ และรองรับการจัดกิจกรรมถนนคนเดินที่จะมีความต้องการจุดทิ้งขยะเพิ่มมากกว่าเดิม</p>
	<p>เก้าอี้พักผ่อนไม้ แบบมีพนักพิง ตามความต้องการจุดพักผ่อนของชุมชน รูปแบบเก้าอี้ให้เป็นไปในแนวโบราณย้อนยุค วัสดุให้เป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น</p>
	<p>ใช้วัสดุธรรมชาติในการปูรองสินค้า สำหรับร้านค้าตลอดแนวถนนแทนการใช้ถาด หรือถุงพลาสติก รองสินค้าที่จัดจำหน่าย อย่างเป็นระเบียบ</p>
	<p>ปูพื้นทางเดินเท้าด้วยอิฐกลางแจ้ง สร้างบรรยากาศทางเดินในลักษณะที่สื่อถึงแนวย้อนยุค และเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ด้วยการปลูกหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อของอิฐกลางแจ้ง ลดลายการปูพื้นให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกันตลอดพื้นที่</p>

ที่มา: ยูวดี ศิริ, 2547. น. 85-115. (ภาพ ก, จ)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ง, ข, ซ, ฉ, ญ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ ข, ค, ฉ, ฉ)

ภาพที่ 5.12
เสนอแนะผังพื้นบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

จากภาพที่ 5.12 ตรอกพระจันทร์กลาง เป็นพื้นที่ที่มีสภาพค่อนข้างสวยงาม น่าสนใจ ถือเป็นพื้นที่ตัวอย่างให้กับชุมชนได้ การปรับปรุงผังในบริเวณนี้จึงให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่เชื่อมต่อไปยังพื้นที่ริมน้ำ ท่าเรือ และการปรับปรุงพื้นที่สัญจรคู่ขนานพื้นที่ริมน้ำมากกว่า โดยบริเวณพื้นที่ท่าเรือ ลานคนเมือง อาคารเก่า และร้านค้าพื้นที่ริมน้ำ เป็นจุดเชื่อมต่อรวมที่เสนอแนะให้ปรับปรุงให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น สามารถรองรับการสัญจรที่ถือเป็นจุดผ่านที่จะช่วยทำให้การสัญจรบริเวณใกล้เคียง สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น ทำการยกระดับพื้นที่ดังกล่าวบริเวณพื้นที่ร้านค้า ให้สูงกว่าทางสัญจร เพื่อความชัดเจนของการใช้พื้นที่ และการระบายน้ำที่มักเป็นปัญหาของพื้นที่ ปรับปรุงให้เป็นหลังคาโปร่งสูง สามารถใช้แสงจากธรรมชาติได้เต็มที่ ในบริเวณพื้นที่ต่างระดับให้ใช้พื้นลาดเอียงทดแทนการใช้ขั้นบันได เท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ และเหมาะสมเพื่อเป็นพื้นที่ทางเลือก และตอบสนองการใช้บริการของผู้พิการ โดยทั้งหมดนี้ ให้คงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเดิมไว้ให้เป็นเพียงการปรับปรุงพื้นที่ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถใช้งานได้ดีมากขึ้นเท่านั้น

ภาพที่ 5.13

ลักษณะกิจกรรมบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2551.

จากภาพที่ 5.13 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงไว้เดิมอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางในการเสนอแนะของการศึกษานี้ จึงเสนอแนะให้คงภาพรวมของพื้นที่ดังกล่าวไว้ดังเดิม รวมถึงรักษาลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในบริเวณไว้เช่นเดิม เสนอแนะให้ปรับปรุงพื้นที่การค้าขายหน้าร้าน ให้จัดแสดงสินค้า และบริการภายในร้าน เนื่องจาก พื้นที่หน้าร้านในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมชั่วคราวเกิดขึ้น เช่น การตั้งโต๊ะดูดวง การตั้งร้านขายเครื่องดื่ม เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดกิจกรรมในบริเวณหน้าร้าน และทางเดินสัญจรหลัก นับว่าเป็นผลดี เพราะในช่วงเวลาที่ไม่มีการสัญจรพลุกพล่าน กิจกรรมดังกล่าว จะทำให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างสมบูรณ์ ไม่เกิดพื้นที่โล่งว่างจนเกินไป สนับสนุนให้ร้านค้าบริเวณดังกล่าวติดตั้งป้ายชื่อร้าน รวมถึงป้ายบอกทางบริเวณทางแยกเป็นระยะ แสดงสถานที่ที่น่าสนใจใกล้เคียง ยกกระต๊อบพื้นที่ร้านค้าให้ชัดเจนจากทางสัญจร เพื่อให้สามารถระบายน้ำ และสะดวกในการทำความสะดวกสบาย ชุมชน ขอความร่วมมือชุมชนให้ร่นพื้นที่ค้าขายให้อยู่ภายในบริเวณร้านของตน เพื่อจัดพื้นที่ทางสัญจรให้เป็นระเบียบ และชัดเจนมากยิ่งขึ้น รองรับการสัญจรจากนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการพื้นที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5.5

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณตรอกพระจันทร์กลาง

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ก</p> 	<p>ประดับธงบนอาคารตึกแถว ตลอดแนวถนน เพื่อเป็นการตกแต่ง และสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้กับชุมชนอย่างพร้อมเพียง โดยการประดับธง เป็นสภาพแวดล้อมเดิมที่ชุมชนทำอยู่แล้ว</p>
<p>ข</p> 	<p>ประดับไม้กระถางดินเผาขนาดเล็ก ในลักษณะแขวน เพื่อตกแต่งหน้าร้าน และทางสัญจร เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และสีสดให้ชุมชน สร้างบรรยากาศกึ่งกลางแจ้ง สนับสนุนการใช้แสงธรรมชาติของพื้นที่ให้โดดเด่นยิ่งขึ้น</p>
<p>ค</p> 	<p>ลักษณะซุ้มที่นั่งพักคอย ประดับด้วยไม้ใบเขียว เป็นพื้นที่พักคอย และสร้างความร่มรื่น วัสดุเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น ตกแต่งด้วยไม้พุ่มเตี้ย จัดในบริเวณพื้นที่ที่ไม่มีการใช้งาน พื้นที่รกร้างภายในซอย เป็นการนำกิจกรรมเข้าปรับปรุงพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p>
<p>ง</p> 	<p>ประดับกระถางไม้เนื้อ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ริมน้ำ ตกแต่งบริเวณทางสัญจรให้สวยงาม สร้างบรรยากาศสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมร้านค้าริมน้ำ เป็นต้น</p>

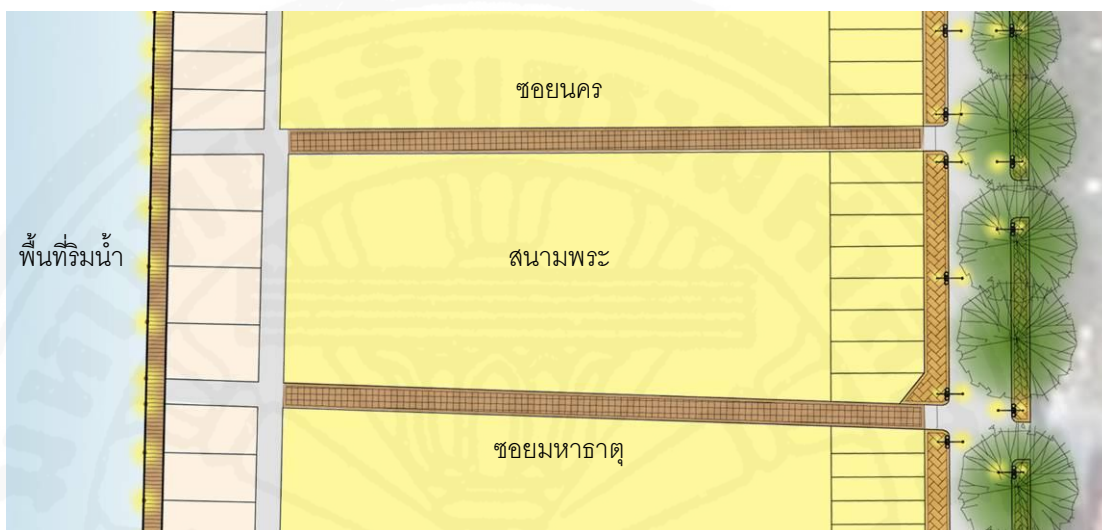
ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>จ</p> 	<p>ประดับไม้กระถางดินเผาขนาดเล็ก ในลักษณะวางตั้งพื้น หรือแขวน เพื่อตกแต่งหน้าร้าน และทางสัญจร เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และสีสดให้ชุมชน สร้างบรรยากาศที่กึ่งกลางแจ้ง สนับสนุนการใช้แสงธรรมชาติของพื้นที่ให้โดดเด่นยิ่งขึ้น</p>
<p>ฉ</p> 	<p>พื้นกระเบื้อง ปูทางสัญจรภายใน เพื่อสร้างสีสันความน่าสนใจ และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ให้กับตรอก ซอย ลวดลาย และสีสด เป็นไปตามความเหมาะสม วัสดุเป็นวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย เช่น กระเบื้อง กระเบื้องดินเผา เป็นต้น ตกแต่งขอบทางสัญจรด้วยกระเบื้อง ที่มีลวดลาย แตกต่างจากกระเบื้องปูพื้น แสดงถึงขอบเขตของพื้นที่ใช้งานตามลักษณะของกิจกรรม</p>

ที่มา: Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ข, ค, ง, จ, ฉ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ ก)

ภาพที่ 5.14
เสนอแนะผังพื้นที่บริเวณชอยนคร – ชอยมหาธาตุ

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

จากภาพที่ 5.14 เสนอแนะให้เป็นบริเวณที่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระเครื่อง และของเก่าหายาก โดยชอยนคร มีจุดเด่นในกิจกรรมการจำหน่ายพระเครื่อง และงานปั้นขนาดเล็ก นำเสนอกิจกรรมดังกล่าวให้โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของชอย ปรับปรุงทางสัญจรให้ชัดเจน สะอาด ขอความร่วมมือจากร้านค้าให้ร่นพื้นที่ชายหน้าร้าน ให้เพียงพอสำหรับทางสัญจรของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จะมีเพิ่มขึ้น เปิดทางสัญจรให้โล่ง เพื่อแสดงความสวยงามของอาคารเก่าตลอดชอย ในขณะที่ ตรอกสนามพระ ปัจจุบันเป็นพื้นที่ค่อนข้างมีความเป็นระเบียบอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นศูนย์จำหน่ายพระเครื่องที่มีชื่อเสียง ส่วนที่ควรเพิ่มเติม คือ การประดับตกแต่งพื้นที่เพื่อความสวยงามดึงดูดให้ผู้สนใจ เข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น ปรับหลังคาอาคารบางส่วนเพื่อเพิ่มการใช้แสงธรรมชาติ และชอยมหาธาตุ กิจกรรมที่น่าสนใจ คือ การปั้นพระขนาดใหญ่ เสนอแนะให้สนับสนุนให้เป็นกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชอยมหาธาตุ จัดแสดงการปั้นพระ รวมถึงกระบวนการขั้นตอนการผลิตให้โดดเด่น แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับชอยนคร โดยการเปิดทางสัญจรให้โล่ง ลักษณะกลางแจ้ง เพื่อแสดงอาคารเก่าที่สวยงาม และสอดคล้องกับกิจกรรมการปั้นพระที่ต้องใช้พื้นที่โล่งแจ้ง นอกจากนี้พื้นที่ทั้ง 3 บริเวณข้างต้น ล้วนเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ริมน้ำเดิมอยู่แล้ว แต่ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงให้ทำการปรับปรุงให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เข้าถึงพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 5.15

ลักษณะกิจกรรมบริเวณบริเวณชอยนคร – ชอยมหาธาตุ

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2551.

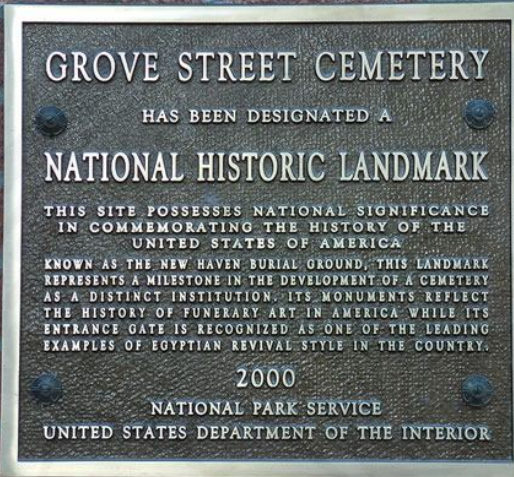
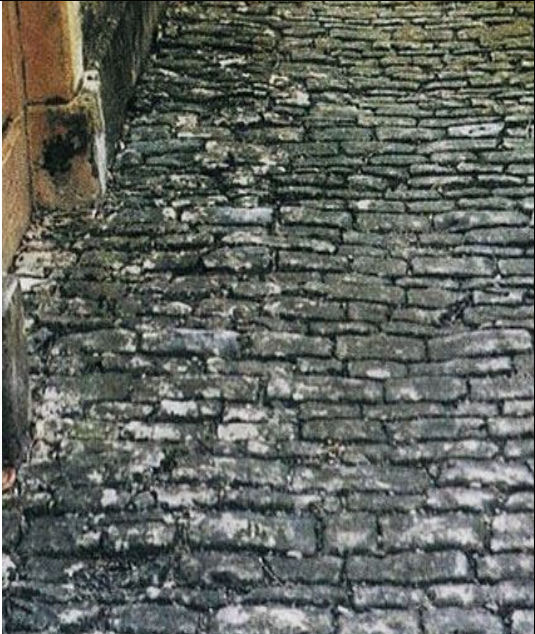
จากภาพที่ 5.15 นำเสนอกิจกรรมการค้าขายกลางแจ้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการค้าที่ชุมชนบริเวณดังกล่าวประกอบเป็นประจำอยู่เดิมแล้ว คือ การจำหน่ายพระเครื่อง รวมถึงรูปปั้นพระพุทธรูปตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ จัดแสดงการปั้นพระพุทธรูป ขั้นตอนกระบวนการผลิต ซึ่งจัดเป็น 1 ในงานช่างสิบหมู่ เป็นกิจกรรมทางศิลปะเดิมของพื้นที่ในวังหน้า โดยกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ต้องการแสดงธรรมชาติเป็นสำคัญ ส่งเสริมกิจกรรมข้างต้นให้เป็นการจัดกิจกรรมเฉพาะชุมชน บริเวณท้ายชอยนคร เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อช้าง จึงนำเสนอให้ปรับปรุงบริเวณที่ตั้งศาลเดิมให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อสร้างให้เป็นที่ยี่หมายตาของชอยนคร เพิ่มพื้นที่สักการะรองรับการใช้งานที่เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยว ปรับปรุงเป็นทางสัญจรให้โล่ง เพื่อแสดงอาคารเก่า และสามารถใช้งานแสดงธรรมชาติได้ตลอดวันอย่างเต็มประสิทธิภาพ ใช้ร่มขนาดใหญ่แบบชั่วคราวแทนการใช้ถู่กระสอบ หรือวัสดุต่าง ๆ แบบกึ่งถาวรในการชิง หรือกางเพื่อบังแดด บังฝน สนับสนุนให้ร้านค้าบริเวณดังกล่าวติดตั้งป้ายชื่อร้าน รวมถึงป้ายบอกทางบริเวณทางแยกท้ายชอยเป็นระยะ แสดงสถานที่ที่น่าสนใจใกล้เคียง ขอความร่วมมือชุมชนให้ร่นพื้นที่ค้าขายให้อยู่ภายในบริเวณอาคาร เพื่อให้ทางสัญจรส่วนกลางชอยเป็นระเบียบ รองรับบริการสัญจรจากนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการพื้นที่เพิ่มขึ้น รวมถึงเป็นการเปิดมุมมองบริเวณทางสัญจรให้สวยงาม

ตารางที่ 5.6

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณชอยนคร - ซอยมหาธาตุ

	ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
ก		<p>บรรยากาศความร่มรื่น จากต้นไม้ริม 2 ข้างทาง สดชื่น เพื่อสร้างบรรยากาศให้การจัดการกิจกรรม เป็นไปอย่างสะดวกสบาย ลดอุปสรรคของการจัด กิจกรรมที่จะเกิดจากความร้อนจากแสงอาทิตย์</p>
ข		<p>ผนังพุ่มไม้ สำหรับแบ่งพื้นที่การใช้งานตามลักษณะ กิจกรรมที่แตกต่างกัน ทดแทนการใช้ผนังที่ไม่เป็น ระเบียบในการกั้นพื้นที่ใช้งาน</p>
ค		<p>ลักษณะการประดับธง ในการจัดกิจกรรมตาม เทศกาล หรือกิจกรรมสำคัญในอดีต เป็นการประดับ ธงสูงตลอดแนวถนน เพื่อสร้างบรรยากาศการจัด กิจกรรมให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น</p>
ง		<p>ลักษณะการตกแต่งอาคาร และเพิ่มพื้นที่สีเขียว ให้กับตัวชุมชน โดยการปลูกไม้เลื้อยกับผนังอาคาร ตามลักษณะการใช้งานของอาคาร เช่น บริเวณ ประตูทางเข้า บริเวณหน้าต่าง เป็นต้น เพื่อเป็นการ เน้นให้เกิดความน่าสนใจกับตัวอาคาร</p>
จ		<p>แสดงกิจกรรมการปั้นพระขนาดใหญ่ เครื่องมือใน การผลิต อุปกรณ์ ขึ้นตอน กระบวนการผลิตต่าง ๆ จนแล้วเสร็จ เปิดมุมมองกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมให้ เด่นชัด</p>

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

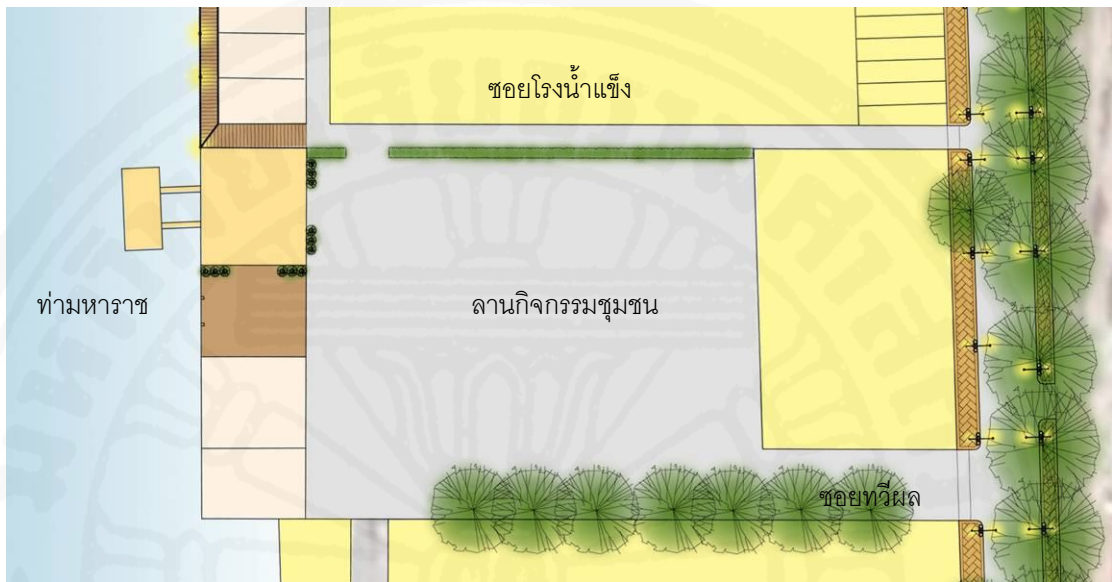
ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ด</p> 	<p>ป้ายโลหะ แสดงเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญ พิธีกรรม หรือข้อมูลที่น่าสนใจ ลักษณะแนวโบราณ ย้อนยุค สามารถติดตั้งกลางแจ้งได้อย่างคงทน</p>
<p>ข</p> 	<p>อิฐปูพื้นทางสัญจร หรือในพื้นที่ที่ต้องการเน้นให้เกิดความโดดเด่น เช่น พื้นที่ตั้งศาล พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม พื้นที่ติดตั้งป้ายประวัติความเป็นมาสถานที่ เป็นต้น</p>

ที่มา: Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ก, ข, ง, ด, ช, ซ)

ยูวดี ศิริ, 2547. น. 190. (ภาพ ค)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ จ)

ภาพที่ 5.16
เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่ามหาราช

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

จากภาพที่ 5.16 เสนอแนะให้พื้นที่ลานโล่งบริเวณท่ามหาราช เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งของชุมชน เช่น การออกกำลังกายเข้าจังหวะของชุมชน ลานกีฬากลางแจ้ง หรือพื้นที่รองรับกิจกรรมพิเศษที่ชุมชนจัดขึ้น เป็นต้น ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ กระดานข่าวชุมชนเพื่อนำเสนอกิจกรรมของชุมชน และกิจกรรมที่จะเกิดการจัดขึ้นในบริเวณลานท่ามหาราช รวมถึงขุดตกแต่งขนาดใหญ่เพื่อสร้างจุดหมายตาให้พื้นที่ ชุมประชาสัมพันธ์ หรือศูนย์รักษาความปลอดภัย เพื่อดูแลความเรียบร้อยให้กับพื้นที่ เพิ่มพื้นที่เชื่อมต่อพื้นที่ริมน้ำให้มีการเข้าถึงพื้นที่ได้มากขึ้น ปรับปรุงบริเวณท่าจอดเรือพระจันทร์เหนือให้เป็นพื้นที่ให้อาหารปลา และจุดชมวิว ปรับปรุงทางเข้าซอยโรงน้ำแข็งให้สามารถใช้งานได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นทางเข้าสู่ศาลเจ้าแม่ทับทิม เพิ่มต้นไม้ให้ร่มเงากับพื้นที่ทางเดินซอยทวิผล เพื่อพัฒนาให้เป็นทางสัญจรสำหรับผู้เข้ามาใช้บริการท่ามหาราช ซึ่งทางเดินซอยทวิผลเป็นทางเดินที่กว้าง เหมาะสมและมีศักยภาพของพื้นที่สามารถรองรับการใช้บริการของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากท่าเรือมหาราช และการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของชุมชนได้ ให้ท่ามหาราชเป็นจุดสิ้นสุดทางสัญจรริมน้ำที่เชื่อมมาจากท่าพระจันทร์ เนื่องจากพื้นที่ถัดไปเป็นพื้นที่ชุมชนพักอาศัย ชุมชนไม่ต้องการให้มีทางสัญจรริมน้ำผ่าน เพื่อความปลอดภัยของชุมชนเอง

ภาพที่ 5.17

ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่ามหาราช

ที่มา: Wutkate, 2553.

จากภาพที่ 5.17 เนื่องจากท่ามหาราชยังคงเป็นท่าเทียบสำหรับเรือนำเที่ยว ให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นหลัก จึงส่งเสริมให้พื้นที่ลานโล่งบริเวณท่ามหาราช เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งของชุมชน เช่น การออกกำลังกายเข้าจังหวะของชุมชน ลานกีฬากลางแจ้ง หรือพื้นที่รองรับกิจกรรมพิเศษที่ชุมชนจัดขึ้น เป็นต้น เพิ่มกระถางดินเผาเพื่อเป็นจุดทิ้งขยะ และกระถางประดับไม้ น้ำ ตกแต่งพื้นที่และเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชน ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ กระดานข่าวชุมชนเพื่อนำเสนอกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่จะเกิดการจัดแสดงขึ้นในบริเวณดังกล่าว รวมถึงขุดตกแต่งขนาดใหญ่เพื่อสร้างจุดหมายตาให้พื้นที่ ชุมประชาสัมพันธ์ หรือศูนย์รักษาความปลอดภัย เพื่อดูแลความเรียบร้อยให้กับพื้นที่ ประดับธงบริเวณอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศชุมชนให้เกิดความสวยงาม

ตารางที่ 5.7

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่ามหาราช

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ก</p> 	<p>ลักษณะซุ้มตกแต่งในอดีต ติดตั้งบริเวณทางเข้าท่าเรือ เพื่อสร้างจุดสังเกตที่เด่นชัด และสื่อถึงการเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของพื้นที่ และกิจกรรม เข้าสู่บรรยากาศ พื้นที่ริมน้ำ ประกอบด้วยซุ้มทางเดินเท้า 2 ซุ้ม และซุ้มขนาดใหญ่ 1 ซุ้ม ตามลักษณะการใช้งาน รวมถึงการตกแต่งเสา และประดับดวงโคม</p>
<p>ข</p> 	<p>ลักษณะการเพิ่มพื้นที่สีเขียวบนผนัง กำแพง ให้กับชุมชน โดยการปลูกพืชไม้เลื้อย</p>
<p>ค</p> 	<p>แนวผนังพุ่มไม้สูง 2 ข้างทางสัญจร เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน และเป็นการเน้นจุดนำสายตา เปิดมุมมองให้อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างในระยะไกล เป็นที่หมายตา</p>
<p>ง</p> 	<p>ประดับไม้กระถาง บริเวณอาคารท่าเรือ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างบรรยากาศร่มรื่นให้อาคาร</p>
<p>จ</p> 	<p>เก้าอี้พักผ่อนไม้ แบบมีพนักพิง ตามความต้องการจุดพักผ่อนของชุมชน รูปแบบเก้าอี้ให้เป็นไปในแนวโบราณย้อนยุค วัสดุให้เป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
	<p>ลักษณะการประดับไม้กระถางกลางแจ้ง โดยการใช้ไม้กระถางขนาดกลาง ลักษณะคล้ายกัน สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก จัดวางในตำแหน่งพื้นที่ว่างหรือลานโล่ง ในกรณีที่ไม่มีการจัดกิจกรรมใด ๆ</p>
	<p>ประดับกระถางไม้่น้ำ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ริมน้ำ ตกแต่งบริเวณลานโล่งให้สวยงาม สร้างบรรยากาศสนับสนุนกิจกรรมริมน้ำต่าง ๆ</p>
	<p>กระถางตกแต่ง และกระถางทิ้งขยะในลักษณะเดียวกัน บริเวณอาคารท่าเรือ เพื่อตกแต่งพื้นที่สร้างบรรยากาศริมน้ำให้อาคาร ในขณะที่กระถางทิ้งขยะจะช่วยแก้ปัญหาไม่มีจุดทิ้งขยะของพื้นที่ และรองรับการจัดกิจกรรมลานชุมชน ที่จะมีความต้องการจุดทิ้งขยะเพิ่มมากกว่าเดิม</p>
	<p>พื้นกระเบื้อง ปูภายในอาคารท่าเรือ เพื่อสร้างสีสันความน่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ให้กับย่าน ลวดลาย และสีสันทัน เป็นไปตามความเหมาะสมใช้เป็นวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย เช่น กระเบื้องกระเบื้องดินเผา แผ่นใหญ่ เป็นต้น</p>

ที่มา: ยูวดี ศิริ, 2547. น. 165.(ภาพ ก)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ข, ค, จ, ฉ, ช, ซ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ ง)

ภาพที่ 5.18
เสนอแนะผังพื้นบริเวณท่าช้าง

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

จากภาพที่ 5.18 เสนอแนะให้เปิดเป็นพื้นที่ลานโล่งบริเวณท่าช้าง เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งประเภทศิลปะ และการจัดแสดง เช่น การจัดแสดงผลงานศิลปะของนักศึกษา ศิลปากร การจัดแสดงงานศิลปะเวียนจากบุคคลภายนอก รวมถึงเวทีแสดงความสามารถ สร้างสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น ขอความร่วมมือพ่อค้าแม่ค้ากลุ่มขายผลไม้ให้ย้ายพื้นที่ค้าขายจากบริเวณลานโล่งไปบริเวณภายในอาคารท่าเรือ ส่วนสินค้าอื่น ๆ ขอความร่วมมือให้ย้ายไปบริเวณถนนมหาราช เพื่อสร้างกลุ่มการค้าขายที่ชัดเจน ซึ่งสามารถทำการค้าขายได้ในเวลาที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดวัน ปรับปรุงทางเดินเท้าตลอดแนว ตลอดจนพื้นที่ลานโล่งให้เกิดความเป็นระเบียบ เข้าถึงง่าย รองรับการใช้งานของผู้พิการ หรือผู้ใช้รถเข็น ด้วยความร่วมมือของกรุงเทพฯ สามารถปรับปรุงสาธารณูปโภคชุมชนให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้น เช่น การติดตั้งเสาไฟต่างระดับที่มีลักษณะสวยงาม และเหมาะสมสำหรับการใช้งาน อีกทั้งระบบสายไฟลงใต้ดิน เพื่อเปิดมุมมองอาคารเก่าให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงระบบระบายน้ำให้เรียบร้อย เป็นต้น เพิ่มกระถางดินเผาเพื่อเป็นจุดทิ้งขยะ และกระถางประดับไม้ดอกไม้ประดับพื้นที่และเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชน ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ท่าช้าง เป็นพื้นที่ใกล้บริเวณพระบรมมหาราชวังค่อนข้างมาก จึงมีประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ค่อนข้างมาก สามารถจัดแสดงเป็นพื้นที่ย่อยของแต่ละเหตุการณ์ กิจกรรม ด้วยสื่อที่หลากหลายตามความเหมาะสมได้

เช่น พื้นที่จัดแสดงแทนหินศิลาแสดงประวัติ บทกวี และตำแหน่งสถานที่ตั้งเรือนสุนทรภู่ นำเสนอ แรงบันดาลใจของกวีเอก ผสมด้วยสื่อเสียงบรรยายบทกวีภายในบริเวณดังกล่าว หรือรูปปั้นจำลองพร้อมคำบรรยายเหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี ซึ่งเป็นที่มาของชื่อท่าพระ พร้อมบท สัมภาษณ์ของบุคคลสำคัญเพื่อให้ทราบถึงบรรยากาศ และเหตุการณ์ดังกล่าว หรือนำเสนอแผ่น หินนูนต่ำบนพื้นนำเสนอแนวทางของเหตุการณ์นำข้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้างในสมัยก่อน เป็นต้น กระดานข่าวชุมชนเพื่อนำเสนอกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่จะเกิดการจัดแสดงขึ้นใน บริเวณดังกล่าว รวมถึงข่มตกแต่งขนาดใหญ่เพื่อสร้างจุดหมายตาให้พื้นที่ ชุมประชาสัมพันธ์ หรือ ศูนย์รักษาความปลอดภัย เพื่อดูแลความเรียบร้อยให้กับพื้นที่ ประดับธงบริเวณอาคาร และเสาไฟ ต่างระดับเพื่อสร้างบรรยากาศชุมชนให้เกิดความสวยงาม ในกรณีนี้ที่ชุมชนต้องการจัดงานตาม เทศกาล หรือกิจกรรมพิเศษ สามารถประดับพื้นที่ลานท่าช้างด้วยป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณเสาไฟ ต่างระดับ ประดับไฟ และโคมไฟ ธงประเภทต่าง ๆ ตลอดแนวอาคารเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชน จัดขึ้นในช่วงเวลานั้น

ภาพที่ 5.19

ลักษณะกิจกรรมบริเวณท่าช้าง

ก

ข

ค

ง

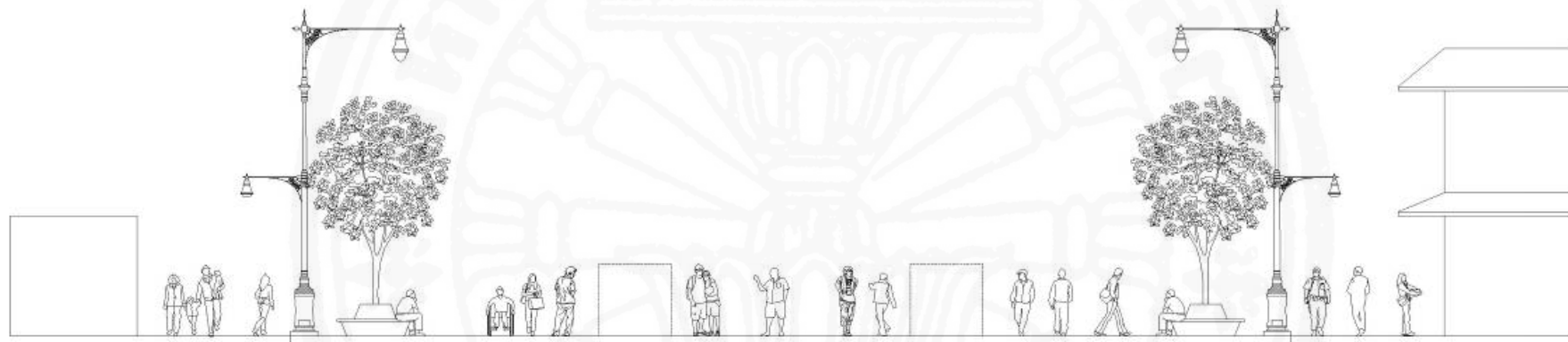
ที่มา: Spotted By Locals, 2010. (ภาพ ก)

Undiscovered Scotland, 2010. (ภาพ ข)

Wired New York, 2010. (ภาพ ค)

David Kolb, 2010. (ภาพ ง)

ภาพที่ 5.20
รูปตัดบริเวณท่าช้าง

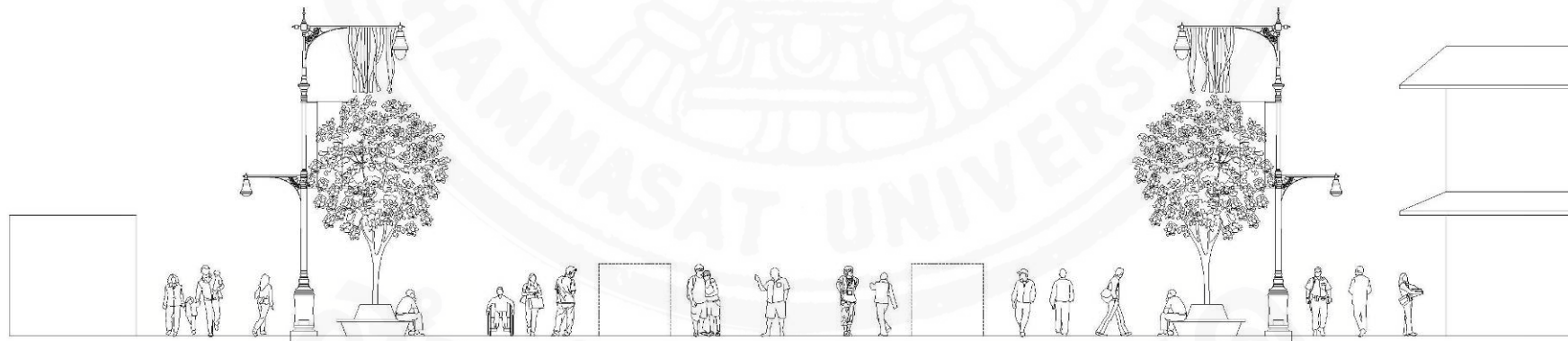
ราชनावีสโมสร

พื้นที่พักผ่อน

พื้นที่กิจกรรมกลางแจ้ง

พื้นที่พักผ่อน

อาคารเก่า

ราชनावีสโมสร

เสาไฟประดับ

พื้นที่กิจกรรมกลางแจ้ง

เสาไฟประดับ

อาคารเก่า

จากภาพที่ 5.20 แสดงการใช้พื้นที่ของบริเวณท่าช้าง โดยให้พื้นที่สัญจรอยู่บริเวณทางเดินเท้า ทั้งฝั่งอาคารราชนาวิสิมสรและอาคารเก่าเป็นหลัก ถัดมา ได้จัดเป็นพื้นที่พักผ่อนให้ชัดเจน โดยเพิ่มเก้าอี้มีพนักพิง หรือเพิ่มพื้นที่นั่งรอบต้นไม้เดิม เปิดพื้นที่บริเวณกลางลานท่าช้างให้โล่งจัดเป็นพื้นที่จัดแสดงกิจกรรมกลางแจ้งแบบชั่วคราว เปิดพื้นที่ให้ชุมชน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปสามารถจัดแสดงกิจกรรม งานศิลปะ หรือการแสดงเชิงวัฒนธรรม และเข้าถึงพื้นที่ได้มากขึ้น

ตารางที่ 5.8

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณท่าช้าง

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ก</p> 	<p>ลักษณะซุ้มตกแต่งในอดีต ติดตั้งบริเวณทางเข้าท่าเรือ เพื่อสร้างจุดสังเกตที่เด่นชัด และสื่อถึงการเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของพื้นที่ และกิจกรรม เข้าสู่บรรยากาศพื้นที่ริมน้ำ</p>
<p>ข</p> 	<p>ประดับกระถางไม้ริมน้ำ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ริมน้ำ ตกแต่งบริเวณลานโล่งให้สวยงาม สร้างบรรยากาศสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะริมน้ำ เป็นต้น</p>
<p>ค</p> 	<p>เก้าอี้พักผ่อนไม้ แบบมีพนักพิง ตามความต้องการจุดพักผ่อนของชุมชน รูปแบบเก้าอี้ให้เป็นไปในแนวโบราณย้อนยุค และมีพนักพิง เพื่อรองรับการใช้งานเป็นจุดพัก และคอย จากกิจกรรมภายในบริเวณอย่างเต็มประสิทธิภาพ วัสดุให้เป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

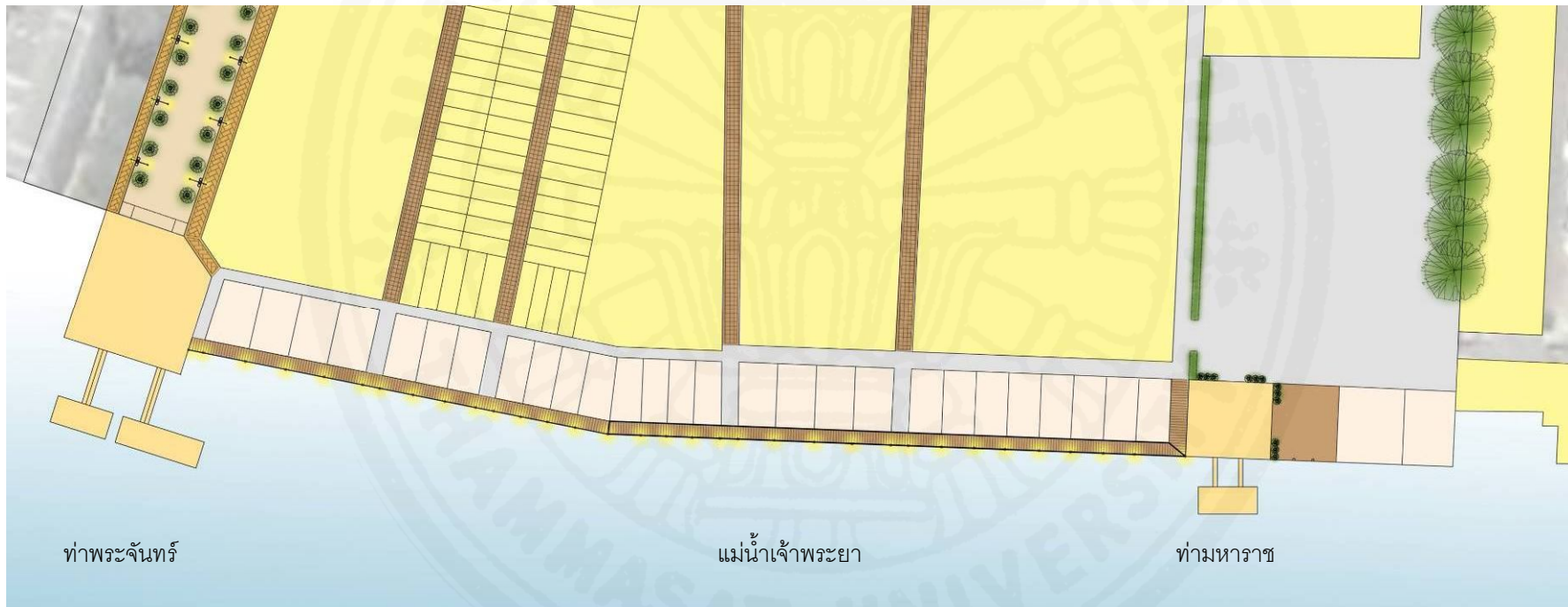
ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
<p>ง</p> 	<p>เก้าอี้ไม้พักคอย ลักษณะวงกลม สำหรับพื้นที่กลางแจ้ง เพื่อรองรับการใช้งานในรูปแบบกิจกรรม เฉพาะพื้นที่ เหมาะกับการใช้ล้อมรอบต้นไม้ เพื่อเป็นเก้าอี้พักคอยที่สามารถได้ร่มเงาจากต้นไม้ ลักษณะเด่นคือ สามารถใช้งานได้จากทุกด้าน</p>
<p>จ</p> 	<p>ใช้วัสดุธรรมชาติในการปูรองสินค้า สำหรับร้านค้า ตลอดแนวถนนแทนการใช้ลาด หรือถุงพลาสติก รองสินค้าที่จัดจำหน่าย อย่างเป็นระเบียบ</p>
<p>ฉ</p> 	<p>อิฐปูพื้นทางสัญจร หรือในพื้นที่ที่ต้องการเน้นให้เกิดความโดดเด่น เช่น พื้นที่ตั้งศาล พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม พื้นที่ติดตั้งป้ายประวัติความเป็นมาสถานที่ เป็นต้น</p>
<p>ช</p> 	<p>ลักษณะการปูพื้นขั้นบันไดด้วยอิฐ สร้างบรรยากาศในลักษณะที่สื่อถึงแนวย้อนยุค และเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ด้วยการปลูกหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อของอิฐ สร้างลวดลายให้กับขั้นบันไดด้วยแนวอิฐ และหญ้าแทรกบริเวณรอยต่อ</p>
<p>ซ</p> 	<p>พื้นกระเบื้อง ปูภายในอาคารท่าเรือ เพื่อสร้างสีสันความน่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ให้กับย่าน ลวดลาย และสีสัน เป็นไปตามความเหมาะสมวัสดุเป็นวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย เช่น กระเบื้องกระเบื้องดินเผา แผ่นใหญ่ เป็นต้น</p>

ที่มา: ชูวดี ศิริ, 2547. น. 2. (ภาพ ก)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ข, ค, ง, ช, ซ)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ จ, ฉ)

ภาพที่ 5.21
เสนอแนะผังพื้นบริเวณพื้นที่ริมน้ำ

ที่มา: Google Inc., 2551. (ดัดแปลง)

สำนักหอสมุด

จากภาพที่ 5.21 ได้เสนอแนะแนวทางเป็นทางเดินเชื่อมริมน้ำ โดยเชื่อมพื้นที่ท่าพระจันทร์ ตรอกพระจันทร์กลาง ซอยนคร ตรอกสนามพระ ซอยมหาธาตุ และท่าเรือมหาราช เพื่อเพิ่มการเข้าถึงพื้นที่ให้สะดวกมากขึ้น และเป็นพื้นที่สำหรับชมทัศนียภาพริมน้ำ เป็นพื้นที่เปิดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับความปลอดภัยของชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้ชุมชนหรือพื้นที่ที่ไม่สนับสนุนในการสร้างบรรยากาศริมน้ำ ได้นำเสนอให้เพิ่มผนังประดับไม้ดอกและไม้ใบ เพื่อรักษาความเป็นวิถีชุมชนเอาไว้ ประดับดวงโคมตลอดทางเดินริมน้ำ เพื่อเพิ่มบรรยากาศในการชมทิวทัศน์ยามเย็น และเพิ่มความสว่างให้ทางเดินในช่วงหัวค่ำ ปรับปรุงสภาพชุมชนริมน้ำให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์สวยงาม

ภาพที่ 5.22

ลักษณะกิจกรรมบริเวณพื้นที่ริมน้ำ

ที่มา: Sony Thai, 2010. (ภาพ ก)

ThaiDPhoto, 2010. (ภาพ ข)

จากภาพที่ 5.22 ได้นำเสนอแนวทางเพื่อจัดทำทางเดินเชื่อมริมน้ำ และเพิ่มการเข้าถึงพื้นที่ให้สะดวกมากขึ้น และเป็นพื้นที่สำหรับชมทัศนียภาพริมน้ำ เป็นพื้นที่เปิดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยแสดงลวดลายตลอดราวกันตกของทางเดิน และอิงรูปแบบระเบียบของอาคารเก่าภายในชุมชน รวมถึงการตกแต่งบริเวณพื้นที่พักคอยชั่วคราวสำหรับเรือโดยสาร (โป๊ะ) ให้สวยงาม ตามลักษณะของพื้นที่ใกล้เคียงในสมัยก่อน ประดับโคมตลอดทางเดินริมน้ำ เพื่อความสวยงาม และการสัญจรในเวลากลางคืน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว จะปิดการเข้าใช้พื้นที่ตามเวลาการเปิด-ปิดของสถานีเทียบเรือที่ทางเดินเชื่อมถึง ได้แก่ ท่าพระจันทร์ และท่ามหาราช เพื่อความปลอดภัยของชุมชน

ตารางที่ 5.9

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงบริเวณพื้นที่ริมน้ำ

ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
ก 	ลักษณะท่าเรือ และการประดับตกแต่งท่าเรือในอดีต โดยการใช้ธงประดับขนาดเล็ก ดอกไม้ประดับ ผ้าใบโปร่ง เป็นต้น วัสดุประกอบท่าเรือ ทำด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ทำสี เป็นต้น
ข 	ชุมมีหลังคา และประตูเปิดปิด เพื่อเป็นจุดพักสายตา เชื่อมพื้นที่ระหว่างทางสัญจรริมน้ำกับพื้นที่ภายในชุมชน สามารถควบคุมการใช้งาน การเข้า - ออกพื้นที่ด้วยประตู ป้องกันความไม่ปลอดภัยจากภายนอกพื้นที่ให้กับร้านค้าริมน้ำ และชุมชน

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

	ภาพประกอบตัวอย่าง	คำบรรยาย
ค		ผนังพุ่มไม้ สำหรับแบ่งพื้นที่การใช้งานตามลักษณะกิจกรรมที่แตกต่างกัน ทดแทนการใช้ผนังที่ไม่เป็นระเบียบในการกั้นพื้นที่ใช้งาน รวมถึง ใช้ปิดบังในพื้นที่ส่วนที่อยู่อาศัยของชุมชนริมน้ำ เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยของชุมชน
ง		ราวกันตกไม้ ลวดลายสอดคล้องกับระเบียบอาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ริมน้ำ
จ		หินตกแต่งทางสัญจรริมน้ำ เช่น ทำเป็นโคมไฟประดับทางสัญจร เป็นต้น

ที่มา: ยิวดี ศิริ, 2547. น. 32. (ภาพ ก)

Stafford Cliff, 2008, pp. 24-179. (ภาพ ข, ค, ง)

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2552. (ภาพ จ)

5.3 แนวทางการจัดการงบประมาณ

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานคือ งบประมาณในการดำเนินงานในกรณีของการปรับปรุงชุมชนท่าพระจันทร์ มีแหล่งที่มาของงบประมาณดำเนินการที่พอจะเป็นไปได้ 3 แหล่ง คือ

1) งบประมาณรัฐบาล เป็นงบประมาณการดำเนินการที่มาจากหน่วยงานของรัฐโดยตรง ตามปกติจะเป็นการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การจัดทำเขื่อนริมน้ำ การปรับปรุงถนน และทางเท้า บางครั้งอาจเป็นงบประมาณของหน่วยงานสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้านครหลวง หรือองค์การโทรศัพท์ ในกรณีนำสายไฟฟ้าสายโทรศัพท์ลงใต้ดิน

2) งบประมาณจากการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ เนื่องจากงานอนุรักษ์ชุมชนเมือง เป็นงานที่ไม่เห็นผลตอบแทนเป็นตัวเงิน การลงทุนทางด้านนี้ในต่างประเทศจึงมักมาจากการตั้งกองทุน ซึ่งมีแหล่งเงินทุนมาจากการบริจาค การทำงานโดยอาสาสมัคร หรือการระดมเงินโดยการออกสลาก เช่น heritage lottery ในประเทศอังกฤษ โดยมีผู้จัดการคือ กองทุน ในกรณีของโครงการนี้ กทม. และชุมชน อาจร่วมกันจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน และระดมเงินทุนจากการออกร้าน ออกสลาก หรือเงินบริจาคสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

3) งบประมาณจากภาคเอกชน โดยเฉพาะในโครงการสมัยใหม่ที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ และเอกชน หรือ partnership หากชุมชน เช่น ชุมชนท่าพระจันทร์ สามารถจัดตั้งบริษัทชุมชน หรือสหกรณ์ได้ ก็จะสามารถระดมเงินทุนจากภาคเอกชน (ทั้งจากสมาชิก และการกู้ยืมธนาคารพาณิชย์) โดยรัฐบาลอาจให้การสนับสนุน หรือช่วยอำนวยความสะดวก เช่น ให้สิทธิพิเศษในการเข้าจัดการดูแลพื้นที่ริมน้ำ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง , 2542, น. 5-50)

5.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ จะดำเนินการได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือของชุมชน และภาครัฐ ซึ่งการปรึกษาหารือกัน เป็นประเด็นที่สำคัญ

2) เนื่องจากการจัดกิจกรรม เป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชน ความร่วมมือร่วมใจกันของคนภายในชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) การวิจัยนี้มุ่งเน้นในประเด็นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน เป็นประเด็นหลัก ซึ่งยังมีประเด็นที่มีผลต่อชุมชนที่น่าสนใจอีก ได้แก่ ประเด็นทางด้านสังคม ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ

2) การวิจัยนี้เก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูของการท่องเที่ยว สามารถเก็บข้อมูลในช่วงเดือนก่อน และหลังฤดูการท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้ เพื่อดูความคงที่ของข้อมูลที่ได้

3) ชุมชนย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ มีความหลากหลายของกลุ่มประชากรสูง สามารถทำการจำแนกได้เพิ่มเติม เพื่อนำเสนอข้อสังเกตในด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราวย่านท่าช้าง-ท่าพระจันทร์. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2552.

_____. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2552.

_____. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2552.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2537). นิทรรศการและการจัดการแสดง. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บริษัท ชินคอร์นกรุ๊ป จำกัด. (2538). แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.
กรุงเทพฯ: มปท.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

_____. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ซี.พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด.

มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. (2550). การศึกษา
องค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ย่านเยาวราชและ
พื้นที่เกี่ยวเนื่อง. กรุงเทพฯ: มปท.

มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. (2543). โครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่
สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณชุมชนท่าพระจันทร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจปรีน.

ยุวดี ศิริ. (2547). ชุมรับเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

วีระ บำรุงรักษา. (มปป). *ระบบการจัดวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน*. อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2552 จาก <http://www.culture.go.th/knowledge/study.php?&YY=2548&MM=5&DD=16>

ภูวดล สายเสมา. *เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552.*

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. (2542). *โครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณท่าเตียน-ปากคลองตลาด. กรุงเทพฯ: รุ่งนภาการพิมพ์.*

สมจอง รองแก้ว. *ผู้นำชุมชนท่าวัง. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2552.*

สมชัย เจริญตระกูล. *ผู้นำชุมชนท่าพระจันทร์. (2552). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2552.*

สามพร มณีไมตรีจิต. (2535). *บทบาทวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยว. มปป. (น. 12-13).*

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *ความหมาย แนวคิด และประเด็นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2552 จาก <http://www.culture.go.th/knowledge/study.php?&YY=2548&MM=5&DD=16>*

สำนักพิมพ์สารคดี. (2548). *คู่มือนำชม กรุงรัตนโกสินทร์ เมืองวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.*

Chomthai. (2553). *2009 New Year Countdown@PAI. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.chomthai.com/forum/view.php?qID=1561>*

David Kolb. (2010). *Sprawling Places. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.dkolb.org/sprawlingplaces/images/fullsize/malm.parade.1.jpg>*

Google Inc. (2551). *ภาพถ่ายทางอากาศโปรแกรม Google Earth 4.3*. Retrieved May 10, 2008, from <http://earth.google.com>

ICOMOS Thai. (๒๕). The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites. (เสาวลักษณ์ พงษ์ธา ไปษะนันทน์, ผู้แปล). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2552 จาก http://www.icomosthai.org/charters/Ename%20Charter%20_Thai.pdf

Oknation. (2553). *ถนนคนเดินเชียงใหม่ แหล่งนัดพบของคนมีฝัน (1)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.oknation.net/blog/season-change-chiangmai/2009/04/21/entry-1>

_____. (2553). *ถนนคนเดินเชียงใหม่ แหล่งนัดพบของคนมีฝัน (ตอนจบ)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.oknation.net/blog/season-change-chiangmai/2009/05/07/entry-1>

Poplin, Dennis E., (1972). *Communities: A Survey of Theories and Method of Research*. New York: Macmillan Company.

Stafford Cliff. (2008). *1000 Garden Ideas*. China: First American Printing. (pp. 24–179).

Spotted By Locals. (2010). *Street art Zagreb*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.spottedbylocals.com/street-art-zagreb/>

Sony Thai. (2010). *ท่าพระอาทิตย์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://dslr.sony.co.th/mooam/gallery/view/1159>

ThaiDPhoto. (2010). *ริมน้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.thaidphoto.com/forums/showthread.php?t=119119>

Undiscovered Scotland. (2010). *Robert Colquhoun*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก
<http://www.undiscoveredscotland.co.uk/usbiography/c/robertcolquhoun.html>

Wired New York. (2010). *Sculpture on the Streets of Manhattan*.
สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก
<http://wirednewyork.com/forum/showthread.php?t=2864>

Wutkate. (2553). *Shenzhen ตอนที่ 2*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก
<http://www.wutkate.com/index.asp?pageid>

ภาคผนวก

สำนักหอสมุด

ภาคผนวก ก
แบบสังเกตการณ์ ย่านท่าช้าง - ทำพระจันทร์

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552 ครั้งที่.....ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....

รหัส	แทนค่า
หมายเหตุ	

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์กิจกรรม และสภาพแวดล้อม ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

วัน.....ที่.....เดือน..... พ.ศ. 2552 ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

อาชีพ

ความสัมพันธ์กับย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์.....

ตั้งแต่ปีพ.ศ.....ถึง.....เป็นระยะเวลา.....ปี

กิจกรรมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สภาพแวดล้อมย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความต้องการของชุมชน ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์
(กลุ่มผู้ใช้งานชั่วคราว)

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในงานวิจัย เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ขอได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น และท่านไม่จำเป็นต้องแจ้งรายละเอียดส่วนบุคคลของท่าน คือ ชื่อ นามสกุล และบ้านเลขที่ของท่าน เพราะข้อมูลในแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์โดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัวแต่อย่างใด

กรุณาเติมข้อความ หรือวงกลมล้อมรอบหัวข้อที่ท่านเลือก

เพศ ก ชาย ข หญิง อายุ.....ปี

อาชีพ.....

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ประมาณกี่วันต่อสัปดาห์

ก 1 วัน หรือน้อยกว่านั้น ข 1-2 วัน ต่อสัปดาห์

ค 3-4 วัน ต่อสัปดาห์ ง 5-6 วัน ต่อสัปดาห์

จ มากกว่า 6 วันต่อสัปดาห์

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์มาเป็นเวลาประมาณ.....ปี

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ก ทางสัญจรผ่านไปยัง.....

ข ใช้บริการรถประจำทาง เรือข้ามฝาก ค ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค

ง สถานที่ประกอบอาชีพ สถานศึกษา จ สถานที่อยู่อาศัย

ฉ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ท่านคิดว่าแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์จะเป็นอย่างไร

ก ลดลง เนื่องจาก.....

ข เท่าเดิม

ค เพิ่มขึ้น เนื่องจาก.....

ง อื่น ๆ โปรดระบุ.....

วงกลมล้อมรอบหัวข้อกิจกรรม A1-A31 ที่ท่านมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรม	สนใจเข้าร่วม
งานบวงสรวงกรมพระยาราชวังสวรรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน	A1
งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	A2
งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	A3
งานสักการะพระพรหม	A4
เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	A5
หมอดู ดูดวง	A6
พระเครื่อง และของเก่าหายาก	A7
ร้านน้องท่าพระจันทร์	A8
วรรณกรรม ของสุนทรภู่ที่กล่าวถึงบริเวณท่าพระจันทร์ ท่าช้าง	A9
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	A10
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	A11
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	A12
เหตุการณ์ 14 ตุลา	A13
เหตุการณ์ 6 ตุลา	A14
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	A15
นำช้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้าง	A16
โรตีมะตะปะ	A17
ผลไม้ดอง	A18
กาแฟ กาแฟโบราณ	A19
ร้านเช่าชุดครุย	A20
ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล	A21
เคยเป็นบ้านพักองรับแขกต่างชาติ	A22
เทศกาลลอยกระทง	A23
เทศกาลสงกรานต์	A24
เทศกาลตรุษจีน	A25
เทศกาลสารทจีน	A26
เทศกาลกินเจ	A27
ท่าช้าง หรือท่าพระ	A28
ท่ามหาราช	A29
ท่าพระจันทร์	A30
รถรางชมเมือง	A31

วงกลมล้อมรอบหัวข้อสภาพแวดล้อม E1-E23 ที่ท่านมีความสนใจเข้าใช้พื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สภาพแวดล้อม	สนใจเข้าใช้พื้นที่
ถนนหน้าพระลาน	E1
ถนนมหาราช	E2
ถนนพระจันทร์	E3
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	E4
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	E5
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	E6
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	E7
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	E8
ศาลเจ้าแม่ทับทิม	E9
ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	E10
พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	E11
ประตูท่าพระ	E12
ประตูท่าพระจันทร์	E13
ป้อมพระจันทร์	E14
ท่าช้าง	E15
ท่ามหาราช	E16
ท่าพระจันทร์	E17
เรือนสุนทรภู่	E18
แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	E19
กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	E20
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	E21
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช	E22
แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	E23

รูปแบบกิจกรรม และ/หรือ สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ท่านทราบ ในบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

.....

.....

.....

.....

หากย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ต้องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจัดรูปแบบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

พื้นที่วาดภาพประกอบ

สำนักหอสมุด

ฉบับแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม

นายวรารุณ ช่างชัย นักศึกษาปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความต้องการของชุมชน ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์
(กลุ่มผู้ใช้งานประจำ)

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในงานวิจัย เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ ขอได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น และท่านไม่จำเป็นต้องแจ้งรายละเอียดส่วนบุคคลของท่าน คือ ชื่อ นามสกุล และบ้านเลขที่ของท่าน เพราะข้อมูลในแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์โดยไม่ใช่ข้อมูลส่วนตัวแต่อย่างใด

กรุณาเติมข้อความ หรือวงกลมล้อมรอบหัวข้อที่ท่านเลือก

เพศ ก ชาย ข หญิง อายุ.....ปี

อาชีพ.....

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ประมาณกี่วันต่อสัปดาห์

ก 1 วัน หรือน้อยกว่านั้น ข 1-2 วัน ต่อสัปดาห์

ค 3-4 วัน ต่อสัปดาห์ ง 5-6 วัน ต่อสัปดาห์

จ มากกว่า 6 วันต่อสัปดาห์

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์มาเป็นเวลาประมาณ.....ปี

ท่านเข้าใช้พื้นที่ย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ก ทางสัญจรผ่านไปยัง.....

ข ใช้บริการรถประจำทาง เรือข้ามฝาก ค ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค

ง สถานที่ประกอบอาชีพ สถานศึกษา จ สถานที่อยู่อาศัย

ฉ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ท่านคิดว่าแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์จะเป็นอย่างไร

ก ลดลง เนื่องจาก.....

ข เท่าเดิม

ค เพิ่มขึ้น เนื่องจาก.....

ง อื่น ๆ โปรดระบุ.....

วงกลมล้อมรอบหัวข้อกิจกรรม A1-A31 ที่ท่านมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรม	สนใจเข้าร่วม
งานบวงสรวงกรมพระยาราชวังวรสถานมงคล และพระเจ้าตากสิน	A1
งานบวงสรวงเจ้าแม่ทับทิม	A2
งานสักการะศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	A3
งานสักการะพระพรหม	A4
เหตุการณ์ชะลอพระศรีศากยมุนี	A5
หมอดู ดูดวง	A6
พระเครื่อง และของเก่าหายาก	A7
ร้านน้องท่าพระจันทร์	A8
วรรณกรรม ของสุนทรภู่ที่กล่าวถึงบริเวณท่าพระจันทร์ ท่าช้าง	A9
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	A10
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	A11
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	A12
เหตุการณ์ 14 ตุลา	A13
เหตุการณ์ 6 ตุลา	A14
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	A15
นำช้างลงอาบน้ำบริเวณท่าช้าง	A16
โรตีมะตะปะ	A17
ผลไม้ดอง	A18
กาแฟ กาแฟโบราณ	A19
ร้านเช่าชุดครุย	A20
ประเพณีแข่งเรือระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาลัยมหิดล	A21
เคยเป็นบ้านพักองรับแขกต่างชาติ	A22
เทศกาลลอยกระทง	A23
เทศกาลสงกรานต์	A24
เทศกาลตรุษจีน	A25
เทศกาลสารทจีน	A26
เทศกาลกินเจ	A27
ท่าช้าง หรือท่าพระ	A28
ท่ามหาราช	A29
ท่าพระจันทร์	A30
รถรางชมเมือง	A31

วงกลมล้อมรอบหัวข้อสภาพแวดล้อม E1-E23 ที่ท่านมีความสนใจเข้าใช้พื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สภาพแวดล้อม	สนใจเข้าใช้พื้นที่
ถนนหน้าพระลาน	E1
ถนนมหาราช	E2
ถนนพระจันทร์	E3
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์	E4
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	E5
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร	E6
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	E7
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	E8
ศาลเจ้าแม่ทับทิม	E9
ศาลเจ้าพ่อช้าง (พระพิฆเนศ)	E10
พระพรหมหน้าอาคารท่าเรือ	E11
ประตูท่าพระ	E12
ประตูท่าพระจันทร์	E13
ป้อมพระจันทร์	E14
ท่าช้าง	E15
ท่ามหาราช	E16
ท่าพระจันทร์	E17
เรือนสุนทรภู่	E18
แนวกำแพงพระราชวังชั้นนอก และวังหน้า	E19
กรมแพทย์รักษาวัง และทหารล้อมวัง	E20
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนหน้าพระลาน	E21
อาคารเก่าตึกแถว 2 ชั้น ถนนมหาราช	E22
แหล่งพระเครื่อง และของเก่าหายาก	E23

รูปแบบกิจกรรม และ/หรือ สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ท่านทราบ ในบริเวณย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์

.....

.....

.....

.....

หากย่านท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ต้องการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจัดรูปแบบอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ก จัดงานตอนกลางวัน
- ข จัดงานตอนกลางคืน
- ค แต่งกายชุดไทย
- ง ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว
- จ ป้ายแสดงประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญต่าง ๆ
- ฉ ปืดถนน (ถนนคนเดิน)
- ช มีจุดพักผ่อน
- ช งานวัด
- ฉ เวทีกลางสำหรับประชาสัมพันธ
- ญ ลานกิจกรรมกลางแจ้ง
- ฎ ลานกิจกรรมในร่ม
- ฏ จัดแสดง แสง สี เสียง
- ฐ จัดกิจกรรมประจำแต่ละเทศกาล
- ฑ แสดงงานศิลปะ
- ฒ แสดงงานหัตถกรรม ของทำมือ
- ณ เทศกาลอาหาร และขนมไทย
- บ เทศกาลดนตรีมีน้ำ
- ป งานออกร้านของชุมชน และนักศึกษา
- ผ งานย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

จบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม

นายวรารุช ช่างชัย นักศึกษาปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นายวรารุช ชวงชัย
วันเดือนปีเกิด	11 พฤษภาคม 2528
วุฒิการศึกษา (ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี)	2550 สถาปัตยกรรมภายในบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผลงานทางวิชาการ	บทความเรื่อง “การจัดแสดงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรม และสภาพแวดล้อม กรณีศึกษา ชุมชนท่าพระจันทร์” การประชุมทางวิชาการทางสถาปัตยกรรมภายใน และการออกแบบภายใน ครั้งที่ 2
ประสบการณ์ทำงาน	สถาปนิก บริษัท แรนด์ดอล์ฟ เกรดีไซน์ จำกัด

ชำนาญการหอสมุด